

Slovce

ČASOPIS
GRÉCKOKATOLÍCKEJ CIRKVI

ČÍSLO 9 • 1. SEPTEMBER 2026

3. september (štvrtok) – slávnostné znovuo-
tvorenie Múzea moderného umenia Andyho War-
hola, Medzilaborce (17.00)

4. september (piatok) – účasť na festivale, Sta-
rá Ľubovňa (16.00)

5. september (sobota) – 20. výročie cirkevnej
školy v prírode, Juskova Voľa

8. september (utorok) – posviacka kaplnky, Ša-
rišské Jastrabie (17.00)

13. september (nedeľa) – svätá liturgia spojená
s posviackou novej farskej budovy, Svidník-Záh-
radná (10.00)

14. september (pondelok), účasť na posviacke
obnoveného katedrálneho chrámu, Užhorod

15. september (utorok) – archieparchiálna púť
v Máriapocsi; od 15. sep. účasť na stretnutí vý-
chodných biskupov Európy, Máriapócs

20. september (nedeľa) – Národný pochod
za život, Bratislava

22. september (utorok) – účasť na slávnost-
nom otvorení akademického roka PU v DJZ

23. september (streda) – otvorenie academic-
kého roka GTF, Prešov (11.45)

26. september (sobota) – 250. výročie Spišskej
diecézy, Spišská Kapitula (10.00)

27. september (nedeľa) – vizitácia farnosti Sni-
na-Brehy

1. september (utorok) – otvorenie školského
roka, ZŠ Jesenská Trebišov

4. september (piatok) – svätá liturgia v kated-
rálnom chráme, Košice

5. september (sobota) – fatimská sobota pre
učiteľov, Klokočov; odpustová slávnosť v kated-
rálnom chráme, Košice (17.00)

6. september (nedeľa) – odpustová slávnosť
v katedrálnom chráme, Košice (10.00)

12. september (sobota) – stretnutie kňazských
rodín, Klokočov (09.00)

13. september (nedeľa) – 690. výročie obce, Ka-
luža (10.00)

15. – 18. september (utorok – piatok) – účasť
na stretnutí biskupov Európy

19. – 20. september (sobota – nedeľa) – Národ-
ný pochod za život, Bratislava

23. september (streda) – otvorenie akade-
mického roka v katedrálnom chráme, Košice
(17.00)

26. september (sobota) – 250. výročie, Spišská
Kapitula (10.00); požehnanie rotundy a výstava
ikon, Michalovce (17.00)

27. september (nedeľa) – posviacka obnovené-
ho chrámu, Nový Ruskov (10.00)

29. september (utorok) – eparchiálne stretnu-
tie kňazov, Klokočov

02.08.2026 – „JEHO SVÄTOŠŤ POVZBUDZUJE
(MLADÝCH), ABY SA STALI SVEDKAMI EVANJELIA,
NOSITEĽMI BRATSTVA A BUDOVATEĽMI MIERU,
ABY SVOJOU TVORIVOSŤOU A NADŠENÍM PRIS-
PIEVALI K BUDOVANIU SPOLOČNOSTI ZALOŽE-
NEJ NA SPOLUPATRIČNOSTI, SCHOPNEJ ZBÚRAŤ
MÚRY ROZDELENIA A ĽAHOSTAJNOSTI.“

06.08.2026 – „OD KREŠŤANOV SA BUDE ČORAZ
VÄČŠMI ŽIADAŤ, ABY SA STÁVALI TVORCAMI PO-
KOJA V SPOLOČNOSTIACH, KTORÉ PODLIEHAJÚ
POKUŠENIU ZNEUŽIŤ NÁBOŽENSTVO NA STAVA-
NIE IDENTÍT PROTI SEBE. BYŤ KRISTOVÝMI SVED-
KAMI PRETO ZOSTÁVA PRÍŤAŽLIVÉ I NÁROČNÉ,
PRETOŽE TO POMÁHA MYSLI A SRDCU PREKRA-
ČOVAŤ UMELE HRANICE, ČIŽE OBAVY VYVOLANÉ
ZLOU INFORMOVANOSŤOU A MÚRY PREDSDU-
KOV. VYMANIŤ SA Z KULTÚRY MOCI A BUDOVAŤ
CIVILIZÁCIU LÁSKY NEBÝVA HNEĎ POCHOPENÉ
ANI PRIJATÉ.“

„BOH ROZTIAHOL NA KRÍŽI SVOJE RUKY, ABY OBJAL
NAJVZDIALENEJŠIE KÚTY VESMÍRU.
TAK SA HORA GOLGOTA STALA STREDOBODOM SVETA.“

SVÄTÝ CYRIL JERUZALEMSKÝ

VALÉRIA JURÍČKOVÁ

VÝSTUP

BEZ LANOVKY

„Ideš na hory?“ pýtam sa kamaráta, ktorý mi šťastný oznamuje odpočet dní do letnej dovolenky. Odpoveď poznám dopredu. Keď potom pridáva na sociálne siete fotky z lezenia po skalách a výhľady z hôr, som v úžase. Aké nádherné to musí byť naživo!

Nezávidím mu. Viem, že to chce prípravu, tréning, skúsenosti, kondičku a ani potom to nie je jednoduché. Samotný výstup si žiada mnoho sebazaprenia, výdrže, zvládnutie mnohých nebezpečných chvíľ, zachovanie pokoja uprostred nečakaných situácií, keď by ste najradšej prejavili paniku, ktorá sa prediera z najhlbšieho vnútra. Ale na vrchole hôr to potom stojí za to.

Krásne výhľady milujeme zrejme všetci. Len väčšina z nás je odkázaná na lanovky, výťahy a cudzie fotky či videá.

Keď počas letných odpustov počúvam zamyslenia o milostivých horách zjavení či biblických kopcoch, kde sa diali zlomové udalosti z dejín spásy, všetko sa mi zleje do iného „výstupu“. Ježiš vystúpil na Golgotu, aby bol na nej vyvýšený na kríž. Aký výhľad sa mu vtedy naskytol?

Videl Bohorodičku, ženy a učeníkov, videl vojakov, lotrov na susedných krížoch a možno aj ľudí, ktorí sa dobrovoľne prizerali na jeho utrpenie, akoby sa ich netýkalo. Ale videl aj Otca, ktorému bol poslušný a ku ktorému z kríža šiel. Videl aj ľudí, s ktorými si vymenil miesto a zomieral namiesto nich. A ešte konkrétnejšie: videl človeka, ktorý sa trápí, čelí bolesti, núdzi, nespravodlivosti a iným dôsledkom hriechu a potrebuje pomoc. Záchranu. Spásu. Potrebuje súcitnú a praktickú lásku.

Apoštol Pavol v Liste Galaťanom hovorí: „S Kristom som pribitý na kríž. Už nežijem ja, ale vo mne žije Kristus.“ (2, 20) Toto je cieľ, ku ktorému dorastáme. Čím viac sa moje zmyšľanie premieňa Kristovým, tým viac sa pozerám na ľudí a životné situácie pohľadom z kríža. A teda pohľadom lásky, ktorá nepozera na krivdy, odpúšťa, nastavuje druhé líce a kráča viac, ako sa odo mňa žiada.

Toto je výsledok, ako keď vystúpime na horu a užívame si výhľad. Ale dostať sa tam nie je ľahké. Často by sme chceli žiť dokonalým duchovným životom na lúsknutie prstov. Ale dospieť do stavu Gal 2, 20 si vyžaduje tréning. Kondičku. Zlyhanie a nové začiatky. Trpezlivosť so sebou. Odvahu a vytrvalosť. Deň za dňom. Ako pri tréningu horolezcov. Pretože na kríž neexistuje lanovka ani výťah.

Čo získam za denno-denné snaženie sa žiť tak, ako nás učí Ježiš? Výhľad z kríža. Premenený pohľad na ľudí, bývanie, prácu, oddych, nakladanie s peniazmi, využívanie talentov aj odpočinok. Získam spokojnosť neba. Lebo výhľad z kríža je zároveň výhľadom z neba. Nepôjde to ľahko. Ale stojí to za to.

A tak vám, milí čitatelia, na začiatku Indiktu, prajem, aby ste nestrácali trpezlivosť so svojimi slabosťami, aby ste denne trénovali, milovali, odpúšťali a kráčali stále vyššie a vyššie. ∞

HLAS Z VATIKÁNU

Na tejto strane vám v novom ročníku predstavíme jednotlivé vatikánske úrady, dikastériá, ich štruktúru, fungovanie i dosah na život veriacich ďaleko od Ríma. Predtým ako sa pustíme do faktografických údajov, priblížime si Vatikánsky rozhlas cez optiku otca Martina Jarábeka, ktorý je vedúcim jeho slovenskej redakcie.

Mnohí naši čitatelia poznajú názov Vatikánsky rozhlas, no netušia, ako dnes funguje. Čím je táto inštitúcia v súčasnosti?

Reforma Rímskej kúrie, ktorá sa začala v roku 2015, priniesla vznik dnešného Dikastéria pre komunikáciu, a jeho súčasťou je aj Vatikánsky rozhlas. Presnejšie povedané, dikastérium zriadil pápež František motu proprio 27. júna 2015, Vatikánsky rozhlas bol doň začlenený 1. januára 2017 a dnešný názov sa používa od júna 2018. Dovedty bolo vedenie rozhlasu zverené Spoločnosti Ježišovej. Dikastérium dnes zastrešuje aj Tlačové stredisko Svätej stolice, fotografickú službu, televízne vysielanie, Vatikánsku tlačiareň a knižné vydavateľstvo, ako aj vydávanie denníka L'Osservatore Romano. Fungovanie slovenskej redakcie zastrešuje Konferencia biskupov Slovenska.

Ako sa zmenila jeho práca od čias klasického rozhlasového vysielania až po dnešné digitálne platformy?

Spomínam si na svoje začiatky v roku 2000, keď sme ešte ako študenti teológie v štúdiu nahrávali na magnetofónové pásy. Dnes pracujeme s najnovšími digitálnymi technológiami. Kým na začiatku sme pripravovali len rozhlasové vysielanie, dnes k tomu patria sociálne siete, fotografie, videá, podcasty aj publikovanie textov. Základ však zostal ten istý. Máme štyri hlavné kategórie obsahu: pápež, Vatikán, Cirkev a svet.

Koľko jazykových redakcií dnes pripravuje obsah a ako vyzerá spolupráca medzi nimi?

Obsah vychádza v 56 jazykoch vrátane znakového jazyka a pripravuje ho niekoľko desiatok jazykových redakcií pod jednou strechou. Nie sme prekladateľské pracovisko. Každá redakcia vyberá a spracúva obsah podľa toho, čo je pre jej čitateľov dôležité a zrozumiteľné, teda na základe inkulturácie. Zároveň si navzájom sprístupňujeme materiály, takže to, čo pripraví jedna redakcia, môžu využiť aj ostatné.

Kto je súčasťou slovenskej redakcie?

Pracujeme dvaja, ja ako zodpovedný redaktor a Zuzana Klimanová ako redaktorka. Snažíme sa zapojiť aj študentov formou stáží a reholné sestry cez *Projekt sister*.

Stalo sa vám niečo, čo odhalilo výnimočnosť práce vo Vatikáne?

Na Slovensku je veľa médií, ktoré sa snažili prieniesť informácie priamo z centra diania, či už išlo o posledné dni života pápeža Františka, konkláve alebo prvé dni pontifikátu pápeža Leva XIV. Práve tam bolo možné vidieť rozdiel, pretože my sme dianie sledovali priamo zvnútra. Mali sme bezprostredný prístup k najnovším správam, fotografiám aj videám. Ostatné médiá potom od nás rady preberali najaktuálnejšie informácie, a to rovno v slovenčine. ☿

Za fungovaním biskupských úradov nestojí len práca kňazov či vedenia eparchie. Ich dôležitou súčasťou sú aj zamestnanci, ktorí často zostávajú v úzadí, no bez nich by nebolo možné zabezpečiť plynulý chod úradu ani podporu farností. Čo ich práca zahŕňa, nám približujú pracovníčky oddelenia PaM Mária Mikolajová (Prešov) a Jana Vojčíková (Košice) a pokladníčka prešovského ABÚ Andrea Baksová.

Čo všetko patrí do práce personálnej a mzdovej úradníčky na biskupskom úrade?

M. M.: Naša práca spája administratívu so životným cyklom zamestnanca. Pracovná náplň sa delí na dve hlavné oblasti, a to personálnu agendu a mzdovú agendu. Personálna pokrýva administratívu od nástupu zamestnanca po jeho odchod: prípravu pracovných zmlúv, dohôd, dodatky k zmluvám, prihlasovanie zamestnancov do Sociálnej poisťovne a zdravotných poisťovní, evidenciu dochádzky, dovolení a pod., sledovanie termínov povinných školení, prípravu dohôd o skončení, výpovedi... Mzdová agenda sa zameriava na výpočet odmien, odvody, spracovanie a výplatu miezd, ročné zúčtovania, vydávanie potvrdení...

J. V.: Práca na biskupskom úrade nie je len o číslach, ale najmä o ľuďoch. Moja úloha spočíva v spracovaní miezd pre kňazov aj civilných zamestnancov. Okrem bežnej agendy prináša táto práca množstvo osobných stretnutí. Duchovní nie sú ako bežní zamestnanci v podniku, preto sa im snažím poradiť a pomôcť v odborných otázkach spojených so zamestnaneckým pomerom. Zároveň ich usmerňu-

jem a upozorňujem na ich povinnosti, no vždy s vedomím, že ide o špecifický sektor, v ktorom je dôležité pochopenie, a tým pre nich aj uľahčenie jednotlivých činností.

Spravovať pokladnicu vyžaduje presnosť a zodpovednosť. Ako vyzerá váš bežný deň a s akými požiadavkami k vám ľudia prichádzajú?

A. B.: Každý deň sa venujem najmä účtovnej agende súvisiacej s finančnou hotovosťou. Evidujem prijaté zbierky z farností, spracovávam pokladničnú agendu a zabezpečujem prevzatie a evidenciu pošty pre ekonomické oddelenie. Kolegovia a zástupcovia farností za mnou prichádzajú najmä kvôli odovzdaniu zbierok, pokladničným dokladom či otázkam súvisiacim s ekonomickou administratívou. Mojou prioritou je, aby všetko bolo zaevidované presne, prehľadne a načas.

Aké vlastnosti a schopnosti sú pre vašu prácu kľúčové a čo vás na nej najviac naplňuje?

M. M.: Napriek množstvu rozmanitej práce, ktorá si vyžaduje sústredenie, je to na konci dňa pocit z dobre vykonanej práce. Bonusom sú dobré vzťahy na pracovisku a prajné prostredie. Trpezlivosť a ústretovosť sú

vlastnosti, ktoré by mala mať každá pracovníčka mzdovej a personálnej agendy.

J. V.: Kľúčová je diskretnosť, precíznosť, ale aj dávka trpezlivosti. 😊 Ochota načúvať aj ľudský prístup v komunikácii. Rovnako dôležité je sledovanie čoraz viac sprísňujúcej sa legislatívy a s tým súvisiaceho neustáleho vzdelávania. Pri vykonávaní rutinných pracovných povinností sa stále teším, keď sú výplaty v poriadku, dobre dopadne kontrola, ale aj keď sa podarí vyriešiť nejaký zložitejší prípad. Pri osobných stretnutiach často zažijem duchovné povzbudenie či kňazské požehnanie. Za to všetko aj za ľudí, ktorých tu mám, som veľmi vďačná, a práve to je tá pridaná hodnota, ktorá ma naplňuje najviac.

A. B.: Pri mojej práci je kľúčová najmä presnosť, zodpovednosť, spoľahlivosť a dobré organizačné schopnosti. Keďže pracujem s finančnou hotovosťou, je dôležité venovať pozornosť aj tým najmenším detailom. Najviac ma naplňuje pocit, že moja práca prispieva k spoľahlivému fungovaniu ekonomického oddelenia. Teším sa, keď je všetko spracované správne, prehľadne a načas, a keď môžem svojou prácou podporiť ostatných kolegov aj farností. ✂

VLADYKA JONÁŠ

Presne v polovici mesiaca septembar budeme v našich cerkvách, chrámoch a kaplnkách vyzdvihovať svätý a životodarný Kríž Pánov, budeme ho vyzdvihovať a slávnostne ním žehnať na všetky svetové strany naše farnosti, obce, celú našu krajinu, v ktorej žijeme, ale aj celý svet. Toto žehnanie je slobodným prejavom nás veriacich gréckokatolíkov, celej našej byzantskej Cirkvi, je výrazom našej lásky k tomuto svetu, v ktorom prebývame a v ktorom nám náš Pán dal možnosť narodiť sa, žiť, pracovať a milovať. Toto žehnanie životodarným krížom nášho Pána Ježiša Krista je prejavom našej viery v to, že tento svet je naplnený neviditeľnou, ale reálnou prítomnosťou nášho Stvoriteľa, ktorý za nás zomrel a vstal mŕtvych. Toto septembrové žehnanie svätým krížom je prejavom nás ako Cirkvi a našej

VLADYKA CYRIL

Vstup do nového liturgického roka, ktorý v byzantskej tradícii otvárame prvého septembra, pripomína duchovný úsvit. Zatiaľ čo občiansky rok vrcholí zimnou temnotou, cirkevný kalendár sa začína v čase zberu úrody a po siedmich dňoch prináša svoj prvý veľký sviatok – Narodenie Presvätej Bohorodičky. Tento osemdňový odstup v sebe ukrýva hlboký biblický rytmus stvorenia.

Sedmička je vo Svätom písme číslom plnosti a dokončenia Božieho diela. V Knihe Genezis Boh po siedmich dňoch završuje stvorenie sveta. Keď teda po siedmich dňoch od začiatku liturgického roka vstupujeme do sviatku Máriinho narodenia, stojíme na prahu „ôsmeho dňa“ – nového veku spásy. Narodenie starozákonnej dcéry Sionu z neplodných rodičov Joachima a Anny symbolizuje, že starý svet vyčerpal svoje ľudské možnosti a nastáva čas novej milosti. Mária prichádza ako nová Eva, v ktorej Boh pripravuje čistý príbytok pre svojho Syna.

Tento liturgický začiatok má mimoriadny rozmer pre spoločenstvo veriacich. Tak ako narodenie matky v ľudskej rodine dokáže priviesť za jeden stôl všetkých súrodencov a prekonať ich nezhody, aj sviatok Narodenia Bohorodičky spája cirkevné spoločenstvo. Mária nás neučí hľadiť na to, čo nás rozdeľuje, ale privádza nás k jednote v Kristovi.

Na prahu nového roka sme pozvaní nechať sa obnoviť touto tichou radosťou. Vykročíme do nadchádzajúcich mesiacov s vedomím, že pod ochranným plášťom Presvätej Bohorodičky tvoríme jednu duchovnú rodinu, ktorú spája rovnaká nádej a viera. ✕

viery prinášať dobro do tohto sveta cez *blahoslavenie*, t. j. cez vyslovovanie a hovorenia dobra – blaha pre tento svet.

Liturgia nás učí, že „každý dobrý údel a každý dokonalý dar je zhora“, a teda aj každé jedno dobro sa začína dobrou myšlienkou, ktorá sa rodí hlboko v srdci na popud Božej milosti, začína sa dobrým slovom, ktoré sa formuje na základe dobrej myšlienky, a toto dobré slovo sa potom realizuje aj v dobrom skutku, v konkrétnom čine.

Vyzdvihovaním kríža nad týmto svetom zvoľávaním: „Spas ľud svoj, Pane, a požehnaj svoje dedičstvo“, znovu a znovu odovzdávame a zverujeme nás a celý svet do rúk toho, ktorý za tento svet zomrel, a ktorému tento svet, príroda, stvorenie a koniec koncov aj ľudia patria. ✕

VLADYKA MILAN

V o svojej novej encyklike *Magnifica humanitas* pápež Lev XIV. predstavuje dve voľby v podobe biblických obrazov, pred ktorými stojí dnešný človek v ére umelej inteligencie. Prvou voľbou je stavenie babylonskej veže z knihy Gn 11, 1 – 13, kde sa ľudia rozhodli spojiť sa a postaviť si vežu, ktorá bude siahať až do neba. Svätý Otec tu poukazuje na nebezpečenstvo človeka vyrovnáť sa Pánu Bohu vo falošnej predstave, že modernými technológiami, akou je umelá inteligencia, majú moc ovládať iných ľudí do takej miery, že ich môžu obrať o ich ľudskú dôstojnosť. Druhou voľbou človeka, ktorú ponúka Svätý Otec Lev XIV. ako riešenie v tejto našej dobe, je obraz obnovy múrov Jeruzalema, keď sa židovský národ vrátil z babylonského zajatia, ako sa to opisuje v Knihe Nehemiáša 2, 11 – 20. Je to pozvanie celého ľudstva k spolupráci na budovaní mieru a pokoja bez vojenských konfliktov, ktoré oberajú množstvo ľudí na našej planéte o to najkrajšie, čo nám Pán Boh dal – život. Hlavným posolstvom novej encykliky je ochrana ľudskej osoby, jej dôstojnosti a slobody v ére rýchleho rozvoja umelej inteligencie na základe štyroch hlavných princípov: dôstojnosti, spoločného dobra, solidarity a subsidiarity. Pápež zdôrazňuje, že technológie musia slúžiť celému ľudstvu a nie iba koncentrovať moc v rukách vybraných elít. Sme pozvaní využiť pokrok v technológiách na budovanie spravodlivejšej civilizácie, kde Boh a človek prebývajú spoločne, aby sme všade tam, kde nás Pán povolal, zostali ľuďmi a takto sa správali ku všetkým. ✕

DVE PERCENTÁ PRE BOHA

Buďme k sebe úprimní: dôležitosť a hodnotu modlitby si vo svojom živote príliš neuvedomujeme. Úprimne si musíme priznať, že v tejto oblasti máme určité ťažkosti. Veľmi často v nás nesprávna predstava o Bohu vyvoláva strach zo stretnutia s ním. Obavu, že Pán bude od nás niečo požadovať alebo nám niečo vezme. Často sa nechceme modliť, lebo modlitba je stretnutie s Bohom, je ako zrkadlo, v ktorom sa bojíme vidieť seba a svoj skutočný stav. Sme podobní chorému, ktorý odmieta návštevu lekára, aby sa nedozvedel pravý stav svojho zdravia. Hovorí sa: „Čo oči nevidia, to srdce nebolí.“

Ako však ukazuje skúsenosť, určité veci vieme analyzovať a zmerať. Podobne je to aj s modlitbou. Skúsme spočítať, koľko času jej venujeme. Máme 24 hodín denne, sedem dní v týždni, teda spolu 168 hodín. Priemerný farník strávi v nedeľu v chráme asi jedenapol hodiny; daj Bože, aby sa každý deň modlil 5 – 7 minút ráno a večer, to je ďalšia približne jedenapol hodina. Spolu by to ideálne boli tri hodiny. Ale je to naozaj tak? Aj keby bolo, svedčí to o smutnom fakte: Bohu venujeme menej než 2 % svojho času, a 98 % vkladáme do pozemských vecí, ktoré skôr či neskôr aj tak opustíme.

Napríklad priemerný protestant (veriaci protestantských cirkví či spoločencstiev) strávi vo svojej mod-

litebni štyri hodiny, a to nehovorím o súkromnej modlitbe. Nám sa zdá, že nedeľná božská liturgia, ktorá trvá viac než hodinu, je príliš dlhá. Veriaci Žid sa modlí pol hodiny ráno a pol hodiny večer a okrem toho strávi šesť hodín v sobotu v synagóge. Väčšina moslimov sa modlí päť- až sedemkrát denne. Koľkokrát a ako dlho sa modlíme my? Mimochodom, túto modlitebnú prax prevzali moslimovia od kresťanov. Zachováva sa aj v niektorých našich kláštoroch, kde sa na modlitbách stretávajú sedem- až deväťkrát denne.

Investujeme svoj čas správne? Keby išlo o osobný biznis, nik z nás by to tak nerobil. Žiadny rozumný človek neinvestuje peniaze do nerentabilnej výroby. A predsa vkladáme takmer celý svoj život, svoj čas do niečoho, čo nemá perspektívu. Je to smutné, ale štatistika je neúprosná a ukazuje, že v skutočnosti nás v živote nezaujíma Pán ani pobyt s ním, ale pozemské veci.

Z toho je jasné, že nás veľmi neláka byť s Bohom už tu na zemi. Ako to potom bude vo večnosti, kde treba byť s Pánom „24 hodín denne, teda 168 hodín týždenne“, a to po celú večnosť? Aby sme Boha milovali viac, musíme menej milovať pozemské veci, venovať im menej času a viac sa obracať k večným hodnotám. Čo máme urobiť? Nájsť si čas na Boha, teda na modlitbu, spoločnú aj osobnú.

(úryvok z knihy vladyky Benedikta Aleksijčuka *Škola modlitby*. Ľvov: Svičado, 2020)

Z HOLLYWOODU DO UNEVA

Brat Oleksander Kilar sa narodil v roku 1939 na západnej Ukrajine v rodine intelektuálov. V roku 1940 boli rodičia nútení z Ukrajiny emigrovať. Prešli niekoľkými krajinami, až sa napokon usadili v USA. Mladý Oleksander rád študoval, písal poviedky a zaujímal sa o kinematografiu. Istý čas dokonca pracoval v Hollywoode. Keď však počul povolanie k duchovnému životu, už sa neotáčal späť. Po pozvaní Jozefa Slipého odišiel do Ríma do Studionu, kde našiel duchovný domov. Svoj mníšsky život začal pod vedením archimandritu Ľubomíra Huzara, neskorsieho patriarchu UGKC. S jeho požehnaním študoval filozofiu a teológiu na Pápežskej univerzite Urbaniana v Ríme (1975 – 1980). V roku 1977 zložil prvé mníšske sľuby. Po desiatich rokoch života v Monastieri sv. Teodora Studitu odišiel do mníšskej pustovne, kde sa jeho deň plnil modlitbami, čítaním a fyzickou prácou. Malú schimu (večné sľuby) prijal v roku 1986 v talianskom kláštore Studion. Veľmi miloval kňazstvo, no kňazom sa napokon nikdy nestal.

Po tom, ako Ukrajina získala nezávislosť, spoločenstvo studitov prišlo na Ukrajinu. Brat Oleksander od roku 1993 vykonával svoje poslušníctvo v Monastieri archanjela Michala vo Lvove. V roku 1996 bol nútený vycestovať do New Yorku, aby sa staral o svoju chorú mamu až do jej smrti. Po návrate na Ukrajinu sa usadil v Svätouspenskej Univskej lavre a s požehnaním igumena Benedikta (Aleksijčuka) začal *zatvornický* život. Vychádzal iba v sobotu ráno, aby sa v nedeľu večer znovu ponoril do modlitby a ticha svojej kémie. Sobotu zasvätil stretnutiam s bratmi a nedeľu stretnutiam s ľuďmi. O svoje duchovné skúsenosti sa delil ochotne.

Počas monastierskeho odpustu v Univskej lavre prijímal ľudí bez prestávky. Ľudia zapísaní v poradov-

níku čakali aj niekoľko mesiacov. Komu sa podarilo prísť na rozhovor, dostal radu, povzbudenie, modlitbu a požehnanie. Vnímal to ako svoju službu ľuďom. „Päť dní môžem byť s Bohom, a tie dva dni cítim, že by som mal slúžiť ľuďom.“ Nikdy sa ľudí nepýtal na vierovyznanie. Prichádzalo k nemu množstvo protestantov, pravoslávnych, rímskokatolíkov, kňazov i laikov. Nekatechizoval, ale delil sa o svoj život s Bohom.

V predvečer sviatku Bohozjavenia 18. januára 2020 ho Pán povolal k sebe vo veku 80 rokov v povesti svätosti. Myšlienky starca Oleksandra vám prinesieme už od budúceho čísla. ∞

MILAN ZALEHA CSSR

POTEŠENÍ

Nedávno sme v liturgii začali čítať Prvý list sv. apoštola Pavla Korint'anom. Nachádzajú sa v ňom, okrem iného, aj verše, ktorá ma vždy znova a znova inšpirujú: „Nech je zvelebený Boh a Otec nášho Pána Ježiša Krista, Otec milosrdenstva a Boh všetkej útechy! On nás potešuje v každom našom trápení, aby sme mohli aj my potešovať tých, čo sú v akomkoľvek trápení, tou útechou, ktorou Boh potešuje nás. Lebo ak musíme veľa trpieť s Kristom, dostávame od neho veľkú potechu.“ (2 Kor 1, 3 – 5) V tomto texte sa ma dotýka niekoľko skutočností.

1. Náš Boh je „Bohom všetkej útechy“. Alebo aj ináč – každá skutočná útecha pochádza od Boha. Karol Marx napísal: „Náboženstvo je vzdych utláčaného tvora, srdce bezcitného sveta, duch bezduchých pomerov. Je ópiom ľudu.“ Takto to videl on a takto to niekedy skutočne prežívajú aj veriaci ľudia. Božia útecha však nie je „ópiom“, nie je únikom pred realitou, utekaním pred problémami. Je to, naopak, postavenie sa im zoči-voči vedomím, že v tom nie som sám. Je so mnou Boh, ktorý ma cez túto

skúsenosť prevedie, aj keď to bude bolieť a bude ma to stáť veľa potu a možno aj krvi. Tu sa mi pripomína známy výrok: „Boh neodníma bremená, ale posilňuje ramená.“

2. Božia útecha nie je len pre mňa. Dostávam ju aj preto, aby sa potom cezo mňa dostala k iným. Každá skutočná útecha pochádza od Boha, ale veľmi často k nám prichádza skrze ľudí. Boh vie, ako nás stvoril, a vie, že nie sme anjeli. Nemáme len dušu, máme aj telo. Boh vie, že na to, aby sa nás niečo dotklo, potrebujeme počuť, vidieť,

dotknúť sa. Preto aj so svojou útechou prichádza často skrze ľudí. Prichádza skrze ľudské vypočutie či slovo, prichádza skrze ľudské objatie, poklepanie po pleciach, prichádza skrze ľudské slzy súcitu... Boh prichádza skrze človeka, cez ktorého mi dá „porciu svojej lásky“. Ten človek nebude dokonalý, nebude bezchybný, niekedy mi možno nebude ani sympatický. Ten človek nebude nikdy schopný naplniť celú moju túžbu po láske. Ten človek sa však v správnom čase stane tým, cez ktorého sa

ku mne dostane Božia útecha. Neskôr sa ja v správnom čase stanem tým, cez koho sa Božia útecha môže dostať k niekomu inému.

3. Na to, aby som mohol zažiť Božiu útechu, je potrebné, aby som najskôr zažil trápenie, zármutok, bolesť... Len človek, ktorý je smädný, dokáže oceniť pohár vody. Len hladný človek dokáže oceniť hodnotu kúska chleba. Len ten, komu niečo chýba, si vie vážiť, keď to dostane. Toto „trápenie“ však nie je samoučelné. Je to spôsob Božej výchovy.

V Knihe Exodus (19, 4) Boh hovorí: „Vy sami ste videli, čo som urobil Egyptanom, ako som vás vyniesol na orlích krídlach a priviedol k sebe.“ Niečo podobné čítame aj v Knihe Deuteronomium (32, 11 – 12): „Ako orol, čo bdie nad svojim hniezdom, čo krúži nad svojimi mláďatami, rozpína svoje perute, berie ho na ne a nosí ho na svojich krídlach, Jahve sám ho vodil; nebolo pri ňom cudzieho boha.“ Najprv sa mi tieto verše zdali iba ako krásne vyjadrenie Božej starostlivosti. Neskôr som však pri čítaní istej knihy objavil oveľa hlbší význam.

Orol, keď jeho mláďa dospeje a nastane čas, aby sa osamostatnilo, musí

urobiť „krutý“ krok: vyhodí to mláďa z hniezda. Ono zrazu stratí všetky svoje istoty a musí začať mávať krídlami, aby si zachránilo holý život. Keď sa mu nepodarí „rozlietať sa“, starý orol pod neho v poslednej chvíli podletí, vezme ho na svoje krídla a vynesie ho opäť do hniezda. Po čase sa táto lekcia zopakuje a trvá to až dovtedy, kým sa to mláďa nenaučí lietať samo.

Presne takto často vnímam (alebo sa aspoň snažím a učím vnímať) situácie, ktoré ma prerastajú, a často aj bolia. Boh ma „vyhadzuje“ z môjho „hniezda“, z mojich istôt, z mojich zabehaných kolají, aby ma naučil „lietať“ v nových skutočnostiach – v novom prostredí, v novej službe. Väčšinou to nie je jednoduché, často to je, ako sa hovorí v Čechách, „pořádná jízda“, ale... Dôležitá je tá istota viery, že je tu Boh, ktorý ma nakoniec vezme na svoje krídla a bude to so mnou skúšať, kým sa to nenaučím.

S tým sa mi spája ešte jeden verš zo žalmu (94, 18), ktorý sa v určitom období môjho života stal mojou modlitbou. A keďže už asi viete, že rád používam rôzne preklady, dovoľm si zakončiť toto svoje zdieľanie sa jeho rôznymi verziami:

„VY SAMI STE VIDELI, ČO SOM UROBIL EGYPTANOM, AKO SOM VÁS VYNIESOL NA ORLÍCH KRÍDLACH A PRIVIEDOL K SEBE.“

EXODUS (19, 4)

„Keď som pocítil, že padám, tvoja láska, Jahve, ma zadržala.“ (Bitek – Jeruzalemská Biblia)

„Keď hovorím: ‚Noha sa mi klže,‘ tvoja milosť ma podopiera, Hospodín.“ (Ekumenický preklad)

„Ledva poviem: ‚Noha sa mi potkyna,‘ hneď ma, Pane, podopiera tvoja dobrota.“ (Katolícky preklad – Spolok sv. Vojtecha)

„Keď myslím: Kláti sa mi noha, podopiera ma tvoja milosť, Hospodine.“ (Evanjelický preklad) ✕

MIROSLAV DANCÁK

DRUHÝ KONŠTANTÍNO-POLSKÝ KONCIL (553)

Úvod do Druhého konštantínopolského koncilu sme zakončili postavou cisára Justiniána. Justinian aj jeho manželka Teodora, ktorá bola takisto veľmi inteligentná žena, boli úprimne zbožní ľudia, ktorým záležalo na Cirkvi a jej jednote. Teodora však podporovala monofyzitov.

Justinian začal bojovať za jednotu Cirkvi. Iniciatív bolo veľa. Jedným z najdôležitejších bolo stretnutie ortodoxných a monofyzitských teológov v roku 533. Spočiatku sa podarilo zosúladiť stanoviská, neskôr sa ich cesty rozišli, keď došlo k antinestoriánskym stereotypom. Stretnutie sa skončilo bez výsledkov. Veci sa však odložili, pretože sa na horizonte objavil orygenizmus.

Rím v tých časoch prechádzal z rúk do rúk. Justinian sa pokúsil oslobodiť Taliansko. Začala sa dlhá a krvavá vojna. V Ríme vládli raz Góti, raz Byzantínci. Cisári sa čoraz viac miešali do voľby pápeža. Na voľbe pápeža Vigília mala nemalý podiel Teodora, ktorá mala svoj podiel aj na zbavení pápežského úradu jeho predchodcu Libéria. Práve Vigílius dostal na podpísanie dekrét týkajúci sa *Troch kapitol*. Cisár Justinian si bol vedomý toho, že zatiaľ čo na Východe prebehlo podpísanie dekrétu hladko, na Západe sa vyskytli ťažkosti, a to nielen pre väčšiu nezávislosť od cisára, ale aj pre vernosť Chalcedónskemu koncilu.

Kráľ Gótov Totila sa pripravoval na oslobodenie Ríma spod nadvlády Byzantíncov, čo by pápežovi poskytlo väčšiu voľnosť pri rozhodovaní.

V novembri 545 pricestoval grécky dôstojník a požiadal pápeža, aby sa okamžite vydal do Ostie na špeciálnu loď. Uprostred kriku davu opustil Vigílius Rím. Do Konštantínopola pricestoval v januári 547. Cisár ho privítal s veľkou úctou. Vigílius však prerušil vzťahy s patriarchom Menasom, ktorý odsúdil *Tri kapitoly*. Udalosti sa začali rýchlo vyvíjať. Medzi cisárom a pápežom prebiehali rokovania, ktorých výsledkom bolo, že pápež vstúpil do spoločenstva s patriarchom. ✕

VEDEL JEŽIŠ ČITAŤ A PÍSAŤ?

Predpokladáme, že Ježiš navštevoval skromnú synagógovú školu vo svojej dedine, v Nazarete. Počas vyučovania sa uprednostňovala ústna metóda pred písomnou, ako je to v afrických a arabských krajinách, kde vidiecke školy často nemajú dobré vybavenie a spoliehajú sa na memorovanie a čítanie.

V súvislosti s touto témou sa treba pozrieť na úryvky z evanjelia. V Jánovom evanjeliu nachádzame poznámku jeruzalemských Židov: „Ako to, že sa vyzná v knihách, keď sa neučil?“ (Jn 7, 15) To potvrdzuje, že úroveň Ježišovej teologickej kultúry bola ohromujúca.

To, že Ježiš vedel čítať, jasne vyplýva z Lukášovho textu (Lk 4, 16 – 30). V Nazarete počas sabatu „vstal, aby čítal zvitok proroka Izaiáša“. Po prečítaní textu začal homíliu, ktorá vyvolala silnú reakciu prítomných.

Správu o Ježišovej schopnosti písať nachádzame v Jánovom evanjeliu (Jn 8, 6): „Ježiš sa zohol a prstom písal po zemi.“ Hypotézy týkajúce sa tohto tajomného písma sú rôzne. Niektorí uvažujú o použití biblického textu z Jeremiáša 17, 13 alebo o citáte z Knihy Exodus 23, 1. Najpravdepodobnejším riešením môže byť mienka, že Kristus nakreslil na zem len nejaké náhodné písmená. Nebolo by to potvrdenie Ježišovej schopnosti písať, hoci táto schopnosť je v každom prípade dosť pravdepodobná. (Miroslav Dancák) ✕

ZMIERENIE

Po prijatí iniciačných sviatostí, teda krstu, myropomazania a Eucharistie, je človek vybavený na život v Božej milosti. Ako Boží syn posilnený silou Svätého Ducha a zjednotený s Kristom v Eucharistii je reálne zaštiepený do samotného Boha.

Je až nepredstaviteľné, ako Boh dovoľuje človeku, aby sa s ním zjednotil. Túto obrovskú výsadu jednoty s Bohom však človek môže vedome a dobrovoľne odmietnuť.

Deje sa to vtedy, keď sa práve vedome a dobrovoľne rozhodne pre život podľa seba, bez ohľadu na Božiu vôľu a jeho príkazy. Keďže Boh veľmi dobre pozná našu slabosť a nestálosť, milostivo ustanovil sväté tajomstvo, ktoré v nás Boží život nanovo „rešartuje“.

Sväté tajomstvo zmierenia a pokánia (skrátene svätá spoveď) je miesto, kde Božia milosť (prítomná aj v iných sv. tajomstvách) tentoraz očisťuje človeka a zbavuje ho hriechu. Toto sväté tajomstvo patrí me-

dzi sväté tajomstvá uzdravenia.

Moc očisťovať od hriechov Kristus používal veľmi často; odpustenie hriechov je výsostným a exkluzívnym právom Boha. Preto keď Kristus odpúšťal hriechy, vždy to vyvolalo údiv aj nevôľu zákonníkov a farizejov.

Samozrejme, majú pravdu, ak tvrdia, že len sám Boh môže človeku odpúšťať hriechy (pozri Mk 2, 5 – 7). A Kristus je tým Bohom, kto to naozaj robí – na tento aspekt svätej spovede musíme pamätať, keď k nej pristupujeme. Je to jedine Kristus, kto odpúšťa.

Spasiteľ po svojom vzkriesení a pri svojom odchode do neba túto moc odovzdal svojim apoš-

tolom. Od prvej generácie kresťanov apoštoli udeľovali zmierenie s Bohom tým kresťanom, ktorí po krste upadli do hriechu. Dialo sa to však veľmi výnimočne, pretože novopokrstení si (aj na základe životného svedectva apoštolov a prvých mučeníkov) radšej volili smrť, akoby mali zradiť Krista svojím hriechom.

Apoštoli túto moc odovzdali ďalšej generácii a takto postupne prechádza z pokolenia na pokolenie práve preto, aby Boh odpúšťal všetkým.

O matérii, forme, ale aj postupe svätého tajomstva zmierenia a pokánia (svätej spovede) si povieme v najbližšom čísle. ✕

ADRIANA ČOVANOVÁ

APOKRYFY BISKUPA CYRILA

Ak ste si doteraz mysleli, že vysokí cirkevní hodnostári píšú výhradne pastierske listy, teologické traktáty či zbierky homílií, vladyka Cyril Vasil' vás teraz svojou knihou *Apokryfy biskupa Cyrila* vyvedie z omylu. Po tom, čo svojimi apokryfmi rozvíroval hladinu na portáli dokostola.sk, prichádza ich knižné vydanie a ak sa občas radi pozriete na svet viery, Cirkvi i ľudských dejín s humorom a miernou iróniou, bude sa vám páčiť rovnako ako mne.

Napriek tomu som sa obrátila na vladyku Cyrila s otázkou, či sa nebojí, že ostane nepochopený. Že čitatelia ostanú mierne zmätení tak, ako som bola po prvom čítaní zmätená ja. Zasmial sa protiotázkou: „Tak povedzte, čo zmiatlo vás, aby som vedel, čo môžem očakávať.“

Že ste na Devíne nestretli sv. Metoda ani v Ríme sv. Petra, je jasné, čo však s ostatnými „faktami“? Čomu vo vašej knihe smieme veriť a čomu nie? Opäť sa šibalsky zasmieja: „A ktoré sa vám zdali uveriteľné?“ Musím priznať, že účasť na stužkovej, sobáš dcéry talianskych priateľov či príbeh cerkovníčky som vnímala ako možné, ale spokojne by som uverila aj prednáške o oslici. Rozosmeje sa. „Tak dobre, môžete veriť všetkému, čo je obsahom a posolstvom, ale všetko, čo je akoby rámcom, je literárna fikcia. Keď uvádzam historické fakty, držím sa veľmi presne historických reálií, údajov, čísel, zákonov... Ale potom je tam aj dosť irónie a pokusu o nenápadný humor. Viacerí mi povedali, že to mám v úvode vysvetliť, aby každý vedel, že biskup neklame, aj keď hovorí v prvej osobe. Tak to teda berme ako čisto literárne dielo. Veď aj Karl May písal o divokom západe, a pritom nikdy v Amerike nebol.“

Rada si veci kategorizujem. Toto je dobré, toto zlé, toto pekné, toto škaredé, toto vtipné, toto smutné... Vo vašej knihe sú hneď za drastickými príbehmi úmrtia biskupa Romžu či mexických mučeníkov veselé dialógy Santa Klausa, Mikuláša a Deda Mráza. Na mňa radikálny obrat. Ako si mám zadeliť toto?

Jednotlivé príbehy sú radené chronologicky, pretože som ich písal pre portál vždy k nejakému kalendárnemu výročiu. Takže po Romžovi, ktorý je v novembri, je v decembri sv. Mikuláš. Vnútná logika je teda priebeh liturgického roka. Ak mám byť úprimný, bol som postavený aj pred možnosť poprehadzovať poradie tak, aby vytváralo nejaké bloky svätých, bloky mučeníkov, zábavné bloky, bloky čistej fikcie atď. Možno by to či-

tateľovi pomohlo, ale bolo by to nudné. Zatiaľ čo toto je pele-mele. Tak ako aj môj pokus striedať prostredia, pokúsiť sa o variabilitu štýlov, nedať tomu vždy jednoznačnú schému, do ktorej sa už len podokladajú jednotlivé prvky. Niekedy je téma vážna a vyžaduje vážnosť. Iste, keď budem hovoriť o vražde Romžu, nebudem hýriť vtipom. No keď sa budem rozprávať s Vinetuom o Komančoch, tam sa dá aj popri presných faktoch vtipkovať. A pri Mikulášovi sa to priam núkalo.

Vaše apokryfy vznikali ako formát na sociálne siete. Tam však boli komentáre vypnuté, spätnú väzbu ste nedostávali. Akého čitateľa predpokladáte pri ich knižnom vydaní?

Takého, čo sa chce zabaviť aj poučiť. Možno bude zaujímavé sledovať, kto tomu rozumie alebo komu sa to páči. Alebo kto povie: „Čo je to za blbosť?“ 😊 Rád si vypočujem názor – o to viac, ak je príjemný –, pretože hoci ináč si nerobím problémy s verejným vystupovaním či odbornými prednáškami, alebo kázňami, pri tejto literárnej prvotine som tak ako každý autor trošku márnomyseľno-citlivo zvedavý na reakciu publika.

Nebojíte sa, že si niektorí čitateľia pomyslia, že je to dielo nehodné dôstojnosti arcibiskupa?

Áno, je to riziko podnikania a beriem to riziko na seba. Ale hádam sa vyváži tými, ktorí si povedia, že aj biskup sa môže zabávať sám na sebe. Lebo sú časti, kde si uťahujem i z vlastnej dôstojnosti. Podobné formáty už v minulosti boli. Ak by som hľadal paralelu, tak napríklad pápež ešte ako benátsky patriarcha Albino Luciani písal *Listy včerajším*, v ktorých sa prihovárал Márii Terézii, Charlesovi Dickensovi a ďalším a rozoberal morálne témy, ktoré vyšperkoval do nejakého duchovného odkazu. Apokryfy – aj biblické – pí-

sal trebárs aj Karel Čapek, je to ľahká forma, ktorá umožňuje elastickejšiu prácu s materiálom. A zase nerobím si veľké ilúzie o svojich literárnych schopnostiach, viem, že mám „intelektualoidné“ spôsoby vyjadrovania, že píšem dlhé vety, prekladám ich vysvetľovacím naratívom, že dávam príliš veľa technicky presných údajov a rozbíjam príbeh, že morálny odkaz na konci vysvetľujem veľmi polopatisticky, čo by skutočný spisovateľ nechal viac doznieť v čitateľovi. A možno používam veľa náznakov a nepriamych citácií, ktoré zodpovedajú mojej vekovej kategórii. A nie som si istý, či ich každý čitateľ hneď pochopí.

Ďakujem za príjemné rozprávanie. Nemáte nápad, akým nadpisom tento rozhovor uvedieme? 😊

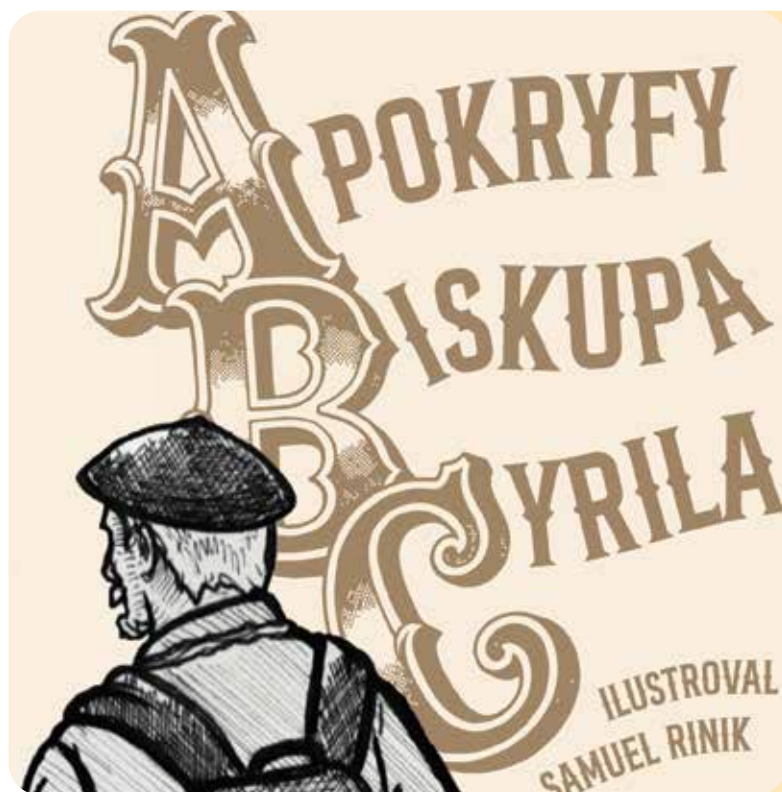
Po chvíľke rozmýšľania sa vladka usmeje: „Toto by som od biskupa nečakal.“ 😊🐟

Viac z nášho rozprávania si prečítajte na www.casopisslovo.sk.

NE IMAMY INYJA POMOŠČI

NE IMAMY INYJA POMOŠČI,
NE IMAMY INYJA NADEŽDY,
RAZVI TEBE, VLADYČIČE,
TY NAM POMOZI,

NA TEBE NAĐIJEMSJA
I TOBOJU CHVALIMSJA,
TVOJI BO JESMY RABI,
DA NE POSTYDIMSJA. 🐟

ADRIANA ČOVANOVÁ

BOH DÁVA DOBRÉ DARY

Obaja sú vyštudovaní učitelia. On v predmetoch matematika a psychológia. Ona pre materskú a základnú školu. On je už na prvý pohľad racionálny, pragmatický muž, ona hĺbavá, premýšľavá, zvažuje každé slovo, aby presne vystihlo zamýšľané. Zdá sa, že jeden prináša do vzťahu exaktnosť, druhý jemnosť. Ako sa tieto ich svety stretli a ako v nich dnes fungujú, som sa rozprávala s manželmi Tadeášom a Veronikou Gavalovcami.

„**S**tretli sme sa vo Vysokej nad Uhom počas púte mladých v roku 2012. Ja som do Vysokej chodieval už dávno predtým s kapelou F6 a v to leto, keď som stretol Veroniku, som tam bol v hudobnej službe. A Veronika tam prišla spievať. Dva roky som sa o ňu snažil, dva roky sme spolu chodili a dva roky nato sme sa vzali,“ hovorí Tadeáš a Veronika dopĺňa: „Áno, hudba bola tým, čo nás od začiatku spájalo. Spomínam si, že hneď ako sme sa stretli, som pri ňom mala pocit domova, zaujal ma svojím charakterom.“ S hanblivým úsmevom však priznáva, že v tom čase ju ešte nepriťahoval a jej vnútro muselo dozrieť.

Vzali sa v roku 2016 a rok po svadbe odišli na študijný pobyt do Poľska. Krátko predtým zistili, že čakajú prvého syna Tobiáša. Narodil sa v roku 2018, keď Veronika končila magisterské štúdium a mala pred sebou štátnice. Prvé roky prežili v podnájme, neskôr bývali u Veronikíných rodičov a v roku 2019 sa presťahovali na prešovské sídlisko. Aj toto bývanie bolo len dočasné a teraz v auguste sa definitívne presídlili do novopostaveného domu. Dva roky po prvom

synovi sa im narodil ďalší syn Tadeáš a vlani dcérka Veronika Damiána, a zdalo by sa, že mladá rodina kráča po šťastných a bezstarostných chodníkoch.

Život však nikdy nepíše iba ružové príbehy a Tadeáš s Veronikou si prešli jednou z najťažších skúšok – stratou dieťatka, ktorého život bol mimo tela mamy vylúčený. „Mali sme dvoch chlapcov, keď sme sa dozvedeli, že čakáme dievčatko,“ otvára bolestivú tému Veronika. „Už skôr som pri modlitbe vnútorne prijala, že naše ďalšie bábätko sa bude volať Matteo alebo Mattea. V úvode do Evanjelia podľa Matúša sa píše, že Mattanyáh znamená dar Jahveho, a ja som sa zamýšľala nad tým, čo to znamená. Boh mi v tom čase začal klásť na srdce rodiny, ktoré mali deti s postihnutím. Akoby na ne upriamoval môj pohľad. Skrátka, zrazu som stretávala rodičov s takýmito detičkami, dostávali sa ku mne podcasty s touto témou a ja som si uvedomovala, že každé dieťa je Boží dar. Aj to s postihnutím. Takže vnútorne som prijala, že naše ďalšie dieťa bude Mattanyáh – Boží dar, len sme ešte netušili, čo všetko nás čaká.“

Už pri prvom ultrazvuku sa lekár díval na monitor príliš dlho a mladej mamičke bolo jasné, že niečo nie je v poriadku. Bábätku vraj nebilo srdiečko a ona bola odoslaná na potrat. „Nerozumela som tomu, nechcela som to prijať, doma som veľmi plakala a nevedela som sa zastaviť. Aj som sa modlila, aj som sa búrila, ale nakoniec som to všetko odovzdala Pánovi. Vedela som, že on je Pánom nad životom aj nad smrťou a že keď je dieťaťko v Božích rukách, je v tých najlepších. Vtedy som akoby vnútorne začula, že sa mi to bábätko prihovorilo a povedalo: mami, som v poriadku. A to ma upokojilo.“

Nasledujúca kontrola u špecialistky ukázala, že bábätko je živé, no má vážnu vývinovú chybu. Rovno z nemocnice kráčali Gavalovci do Chrámu sv. Alžbety v Košiciach, kde sa modlili pred relikviami sv. Charbela. Veria, že aj na jeho príhovor boli schopní všetko aj napriek ťažkostiam zveriť Bohu. Ultrazvuk v dvanástom týždni tehotenstva totiž odhalil bolestnú skutočnosť, že bábätku chýba časť lebky a v dôsledku toho je mozog vystavený pôsobeniu plodovej vody, ktorá ho ničí a deformuje.

„Bolo to akurát pred Veľkou nocou a vnímali sme, že Boh nám dáva podobný kríž ako svojmu Synovi. Vnímali sme svoju malosť a úbohosť, že nie sme nič bez neho. A že len s ním to dokážeme. Že keď Boží Syn vládol niest svoj kríž, aj my musíme vziať ten náš.“

Tu sa prejavila Tadeášova racionalita a vnútorná sila. „Bol to šok, veď bežne sa to nestáva,“ priznáva, „no snažil som sa to celé držať, aby nás to úplne nerozhodilo, lebo diabol vie v takýchto situáciách rozbiť. Povedal som si: OK, stávajú sa aj také veci, budeme sa modliť a prijmem, čo príde. Počuli sme viaceré príbehy o tom, že napríklad dieťaťko po narodení zázračne do-

rástli plúca a podobne, ale nechceli sme sa upierať na žiaden zázrak. Bol som pripravený na obe cesty, vedel som, že nemôžeme celú svoju nádej vložiť do zázraku, pretože zázrak sa síce x-krát stal, ale aj x-krát nestal.“

„Každý lekár, ku ktorému som sa dostala, ma posielal na potrat,“ pokračuje Veronika, „nikto mi nedal žiadnu nádej, žiadne slovo povzbudení. Vďaka Bohu, mali sme okolo seba ľudí, ktorí sa za nás modlili a povzbudzovali nás. Lekári nás upozorňovali aj na to, že dieťaťko môže odísť už v brušku, že sa nemusíme dočkať pôrodu.“ Vďaka Bohu, ich dievčatko sa narodilo spontánne. Mohli ho vidieť a vziať do náručia, pôrodná asistentka ho pokrstila. Žilo 55 minút.

„Obdobie tohto tehotenstva bolo poznačené smrťou, ktorá sa zrazu objavovala všade okolo nás – umierali ľudia v našej rodine, môjmu ockovi diagnostikovali ťažkú chorobu, obom Tadeášovým babkám sa prudko zhoršil zdravotný stav

a krátko nato zomreli, začala sa vojna na Ukrajine... Vtedy som si pomáhala piesňami, ktoré som zložila dávno predtým. Tie boli mojou modlitbou. Vyšli na našom prvom hudobnom albume *Dôverujem ti*.

Po pôrode zložili pesničku *Život je dar*, ktorou sa chceli poďakovať za dar života Terezky Matthey a ktorú zároveň použili v rámci kampane za život a nenarodené deti. „Sú v nej slová: *bezvýhradne lúbený, dokonalejší dar*, a keď tú pieseň spievam alebo počujem, myslím na našu Terezku Matteu a viem, že hoci mala telesnú nedokonalosť, v Božích očiach je dokonalá.“

Pár mesiacov po pôrode sa na svet hlásilo ďalšie bábätko, o ktoré však vzápätí prišli. „Mám pocit, že táto skúsenosť mnou otriasla ešte viac, pretože pri tehotenstve s Terezkou sme mali čas to spracovať, kým pri tomto spontánnom potrate to bolo veľmi nečakané. Vtedy vznikali terapeutické piesne, ktoré potom vyšli na druhom albu-

me. Boh sa mi prihováral cez obraz rozbitej nádoby, pretože po potrate a všetkých tých stratách v rodine som sa cítila rozbitá, nevidela som zmysel ničoho, ani zmysel života. Upadala som do depresie, nedarilo sa mi modliť, bola to pre mňa veľká skúška, lebo som si veľmi dobre uvedomovala, že som pred pár mesiacmi vydala CD *Dôverujem ti*, kde som hrdinsky povzbudzovala seba aj iných. A zrazu prišli veľké skúšky a tlaky na dôveru. Spätne viem, že v tom čase som si stavala ochranné múry voči iným ľuďom a tým aj voči Bohu. Zlomovým momentom bol vznik titulnej piesne *Nádej*.“

Piate tehotenstvo prišlo za odmenu – bezproblémové, pokojné. Dnes majú Gavalovci tri deti. Zmenil sa po týchto skúsenostiach ich pohľad na bežný denný ruch či obyčajné detské starosti?

„Neviem, ako to majú iní rodičia, ale my si uvedomujeme, že naše deti nie sú úplne naše, lebo keby Boh nechcel, tak ich nemáme. Preto si ich nechceme pri-

vlastňovať ako svoj majetok – sú to samostatné bytosti, ktoré sem Boh poslal s nejakým zámerom a my len máme tú česť ich životom sprevádzať a formovať,” hovorí Tadeáš a Veronika dodáva: „Stále si premietam slová z piesne *Život je dar*, že som iba správcom, sám ho nevlastním. Samozrejme, mám svoje materinské ochrannárske tendencie, ale snažím sa uvedomovať si, že som iba správcom života našich detí a nevlastním ich.“

Mladá rodina žije životom, ktorým sa ako červená niť tiahne láska k hudbe a viera v Boha, ktorý predsa len ponúka zázraky. „Od začiatku sme túžili po dome, no pre mladú rodinu je to absolútne nereálne,” hovorí Tadeáš a Veronika sa usmeje: „Ja som už z tej túžby rezignovala a mám pocit, že práve v tom momente sa veci

začali hýbať. Našiel sa záujemca, ktorý kúpil náš byt bez toho, aby sme podali inzerát. Našiel sa pozemok za veľmi dobrú cenu, ktorý nechceli predať, a odrazu predávali. Navyše, dom nám postavil sused, ktorý má s bratmi stavebnú firmu. Bol to skrátka sled mnohých udalostí, ktoré nie sú náhodné.“

Ich životom je rodina, hudba a služba v rómskej misii. Tadeáš sa navyše s viacerými priateľmi angažuje v *Healing Grooves Production*, kde sprevádzajú mladé hudobné talenty a produkujú CDčka.

Všetko prepájajú hudbou a láskou. Bolesť je súčasťou reality, no spôsob, akým jej Tadeáš a Veronika čelia, ukazuje, že skutočná sila nepramení v bezstarostnosti, ale v dôvere v toho, ktorý všetko prevyšuje. ☺

pochod za život

DANIEL ČERNÝ

ALJAŠSKÝ MISIONÁR

PAMIATKE OTCA MICHAELA ARTIMA (1916 – 2001)

Pán dejín píše obdivuhodné ľudské príbehy. Medzi také patrí aj príbeh obyčajného, a pritom neobyčajného kňaza – otca Michaela Artima, veľkú osobnosť Gréckokatolíckej cirkvi na Aljaške.

Otec Artim pochádzal po predkoch z nášho územia. Narodil sa pred 110 rokmi, 15. januára 1916 v americkej Pennsylvánii, v mestečku Beaver Meadows. Bol relatívne neskorým povolaním a do seminára vstúpil ako lekárnik, keď mal po štyridsiatke. Kňazskú vysviacku prijal 23. apríla 1963, na sviatok svätého Juraja. Tak ako on aj otec Artim sa ukázal ako veľký Kristov bojovník.

Východný obrad na Aljašku priniesli ruskí misionári na konci osemnásteho storočia, keď patrila Rusku. V roku 1957 oslovil Rím pittsburského biskupa, aby začal na Aljaške misie. Ich cieľom nemala byť len pastorácia veriacich, ktorí tu migrovali, ale aj možné konverzie pravoslávnych. Poslal tam dvoch kňazov – ruského konvertitu Darina a otca Bayusika (Slováka), ktorý sa v roku 1958 stal prvým farárom novej Farnosti sv. Mikuláša v Anchorage. Farnosť v Anchorage funguje dodnes. Druhým farárom sa stal otec Kasarda a za jeho pôsobenia Anchorage zasiahlo jedno z najničivejších zemetrasení vôbec. Na Veľký piatok a navyše sviatok Zvestovania, 25. marca 1964, prišlo zemetrasenie so silou 9,2 Richterovej stupnice.

Mnohé časti mesta utrpeli ťažké škody. Gréckokatolícky chrám mal len malú prasklinu v suteréne. A tak o dva dni sa Pascha mohla radostne sláviť, ďakujúc za dar života...

Po zemetrasení biskup Elko rozmýšľal nad tým, že by farnosť zatvoril, no nechcel to povedať priamo, a tak otca Kasardu z Aljašky nahradil relatívne mladým kňazom Artimom. V tom čase tam ostalo už len šesť rodín, na účte 19 dolárov (!) a dlhy. Otec Artim sa však nevzdal. Zamestnal sa vo svojom predchádzajúcom odbore ako lekárnik, a tak nebral prvé roky z farnosti žiadnu výplatu, naopak, zveľadoval jej účty a časom vyplatil dlhy. Jeho otcovskou starostlivosťou sa farnosť rozrastala a k cirkevným pozemkom dokúpil tie okolo chrámu na jeho budúce rozšírenie. Pre deti zabezpečil katechetické programy a založil aj farské športové kluby. Ako dobre, že nič netušil o plánoch svojho biskupa... Chrám upravil vo východnom duchu, pribudla cibulovitá kupola, ako aj utešený ikonostas. Navštevoval gréckokatolíckych veriacich, rozptýlených od poloostrova Kodiak na juhu až po Point Barrow

JEHO OTCOVSKOU STAROSTLIVOSŤOU SA FARNOSŤ ROZRASTALA A K CIRKEVNÝM POZEMKOM DOKÚPIL TIE OKOLO CHRÁMU NA JEHO BUDÚCE ROZŠÍRENIE. PRE DETI ZABEZPEČIL KATECHETICKÉ PROGRAMY A ZALOŽIL AJ FARSKE ŠPORTOVÉ KLUBY.

na severe. Na dôchodok odišiel pre problémy so srdcom v roku 1985.

Ani tam neprestal byť aktívny. Žil to, čomu Američania hovoria „ananášový expres“, teda v lete na Aljaške, a na zimu sa sťahoval na Havaj, kde vypomáhal v chrámoch. Príchod otca Izera na Aljašku bol pre neho veľkou vzpruhou, lebo mali ten istý sen – založenie ďalšieho gréckokatolíckeho spoločenstva na Aljaške. Otec Artim sa o to snažil už ako farár, ale počty boli malé a roztrúsené. Migrácia ľudí z Anchorage do okolia miest Palmer a Wasilla znamenala šancu na nový štart. Plánom bolo mať prvú liturgiu na Paschu v roku 2002 a otec Artim i napriek veku prisľúbil, že ak bude môcť, tak určite príde.

Ľudia spomínali jeho zmysel pre humor, ako pri posviacke paschálnych košíkov boli všetci mokří od vody. Jeden pán zo Zemplína spomenul, ako počas dovolenky na Havaji sa im prihovril kňaz, ktorý ich počul hovoriť po slovensky, s tým, že aj jeho otec bol Slovák. Bol to otec Artim.

Pri renovácii chrámu a fary v Anchorage v roku 1995 dostala farská hala meno po ňom – Artim

hall, čím si farníci uctili pamiatku svojho najdlhšie pôsobiaceho kňaza vo farnosti. V tom istom roku sa biskup eparchie Van Nuys (dnešná eparchia Phoenix) George Kuzma rozhodol udeliť východné vyznamenania svojim kňazom a otec Artim bol prvý, komu bola za celoživotné námahy udelená hodnosť mitroforného protorejca.

Otec Artim odovzdal dušu svojmu Stvoriteľovi 29. októbra 2001. Ani po smrti však neprestal byť užitočný a vybavenie jeho domácej kaplnky vybavilo druhú komunitu gréckokatolíkov na Aljaške, ktorá je dnes vedená ako misia blaženého Teodora Romžu v Palmer – Wasilla. Príklad tohto kňaza žiari medzi gréckokatolíckym duchovenstvom a veriacimi nielen na pobreží Pacifiku, ale všade, kde sú tí, ktorí sa vedia nadchnúť pre Božie kráľovstvo. ✝

MARCELA ŠKULTÉTYOVÁ

SEPARÁCIA

Volal mi znepokojený známy, že dcéra má vážne problémy so svojou dospievajúcou dcérou. Donedávna poslušné dieťa sa zrazu zmenilo na rebelku. Spomenula som si na toto kritické obdobie s mojou dcérou. Psychológ-psychológ, nevedela som si s ňou rady.

Mala som pocit, že som strati-la kormidlo nad jej životom. A to už som zvládla dospievanie svojich dvoch synov. Toto bolo niečo celkom iné. Áno, iné – dcéra sa potrebovala oddeliť od matky. „Pod', naučím ťa tento koláč.“ Nie, ona má na to knihy (teraz by to už hľadala na internete). Raz som prišla z práce a celý byt rozvoniaval – piekla. Niekedy neskôr mi potom povedala, že mi musela dokázať, že to zvládne aj bezo mňa. „Ale vieš, keby sa mi nebol podaril, tak ho zahodím a nepriznám sa.“

Dievča, ktoré bolo od narodenia roky naviazané na matku, sa v období dospievania stáva samostatnou jednotkou. Proces je náročný a často až bolestivý. Keď som sa vtedy sťažovala kolegyni, že mám pocit, že všetko moje výchovné úsilie bolo zbytočné, utešovala ma: „Neboj sa, veď sa na ňu niečo z teba muselo nalepiť.“ Zostávalo mi len dúfať v to, lebo skutočnosť tomu vôbec nenاسvedčovala. (Prešlo nejaké obdobie, z mojej dcéry sa stala mladá žena a ja som niekedy až žasla nad tým, čo všetko pochytila odo mňa.)

V tomto období je dobré, keď kormidlo výchovy prevezme otec, hlavne príkazy a zákazy. Rodičia samozrejme spoločne riešia prichádzajúce problémy, ale v usmerňovaní sa matka trochu stiahne. Ušetria sa tak zbytočné konflikty a dcéra má viac priestoru na vlastné rieše-

nia, pokiaľ jej to otec umožní. Tu je dôležité, podobne ako pri malom dieťati v období vzdoru, zvažovať, ktoré zákazy a príkazy sú naozaj potrebné a ktoré je lepšie nevyžadovať. A dať dcére pocítiť, že ju už v niektorých smeroch beriem ako rovnocenného partnera.

Analogická situácia nastáva vo vzťahu otec – syn. Často otcovia „pritvrdia“, aby si udržali kontrolu nad synom, ale to situáciu ešte zhorší – syn sa viac búri, zjavne či vnútri (čo je ešte horšie). Tu je na manželke, aby pomohla manželovi uvedomiť si, že tvrdohlavosť syna nie je vecou zlyhania jeho autority, ale prirodzený proces dospievania. Ak vták nemá možnosť odskúšať si vlastné krídla, nikdy sa nenaučí lietať. A znova – usmernenia a príkazy dáva v tomto období synovi matka. K nej sa jeho vzťah veľmi nemení.

Zostáva pre neho autoritou a láskyplnou náručou, aj keď mu už jeho „mužská hrdosť“ nedovolí prísť si s plačom dať pofúkať rozbité koleno.

V poradni som mala mnohé „rebelky“, ktoré si hľadali svoju vlastnú cestu, často celkom nesprávnym smerom. (Boli to väčšinou dievčatá z rodín, kde otec nebol prítomný alebo bol nefunkčný.) U niektorých som ani ja sama neverila, že zvládnu tú správnu cestu. „Chcem si urobiť maturitu a ísť na vysokú.“ Štvorkárka s problémami v správaní. A predsa, aj keď si tú vysokú školu robila popri zamestnaní, pretože sa stihla vydať a mať dieťa. Dospievajúce dievčatá (chlapcov som mala pomenej) ma potrebovali ako dospelú osobu, voči ktorej sa nepotrebovali búriť. Potrebovali sa zdôveriť, pochopiť aj poradiť. Potrebovali ma ako maják vo svojom rozbúrenom mori dospievania. Nie, vôbec to nemusí byť psychológ, môže to byť akákoľvek dospelá osoba v blízkosti – teta, vedúci krúžku, starší brat, kňaz. Nieкто, ku komu má dospievajúci dôveru. Veľmi dobrou oporou môžu byť starí rodičia.

Proces separácie (oddelenia) je náročný, ale bez neho sa naše dieťa nemôže stať samostatným dospelým jedincem. Je dôležité včas si uvedomiť, o čo ide, a zmeniť svoje správanie voči dieťaťu tak, ako som uviedla – syna cez tento čas prevádza matka, dcéru otec.

MARTIN JAVOR

SLOVENSKÉ A RUSÍNSKE CHRÁMY V SEVERNEJ AMERIKE

Slovenskí emigranti sa v novej krajine identifikovali predovšetkým prostredníctvom viery. Boli to práve slovenské a rusínske chrámy, ktoré boli miestom stretávania a tvorenia komunity, ktorá pomáhala udržať slovenské a rusínske povedomie. Postupne vznikali slovenské a rusínske chrámy vo väčšine slovenských a rusínskych komunít, poväčšine vznikali pri slovenských a rusínskych spolkoch.

Na naše veľké prekvapenie sme slovenských a rusínskych chrámov našli až 709. Až 702 z nich je v Spojených štátoch amerických, len sedem v Kanade.

Jednoznačným centrom slovenského osídlenia v Severnej Amerike bol štát Pennsylvánia. Nachádzala sa tu viac ako polovica skúmaných chrámov, celkovo 367. Nasledujú štáty Ohio – 85 chrámov, New Jersey – 55 chrámov, New York – 45 chrámov a štát Illinois s 27 kostolmi.

Americkým mestom s najväčším počtom slovenských kostolov bol Pittsburgh v štáte Pennsylvánia, v ktorom sa nachádzalo až 18 chrámov. Nasleduje Chicago v štáte

Illinois so 14 chrámami, Cleveland v štáte Ohio so 14 chrámami a potom Philadelphia v štáte Pennsylvánia, Youngstown v štáte Ohio a Detroit v štáte Michigan, v ktorých existovalo po 8 chrámov.

Z celkového počtu 709 kostolov tvoria rímskokatolícke kostoly 38,36 %, teda 272 kostolov. Gréckokatolíckych a pravoslávnych chrámov je 292, čo tvorí 55,29 z celkového počtu.

Pri každom chráme sme sa snažili nájsť informácie o prvom farárovi a zakladajúcich členoch. Chrámy „našich“ nevznikali z iniciatívy zhora od biskupov, ale zdola – zo spolkov. Keďže si emigranti svoj kostol sami zaplatili, považovali ho za svoj majetok. Títo „otcovia zakladatelia“ tvorili farské výbory, ktoré rozhodovali o financiách.

Opakovanie priezvisk v zoznamoch zakladajúcich členov svedčí o tom, že farnosti boli budované na princípe reťazovej migrácie. Jedna rodina alebo ľudia z jednej dediny na Slovensku sa usadili v rovnakej banskej osade v Pennsylvánii a spoločne založili svoj kostol.

Na základe analýzy roka postavenia chrámov sme výstavbu

slovenských kostolov v Severnej Amerike periodizovali do troch ucelených časových celkov. Prvú – pioniersku fázu sme vymedzili rokmi 1882 – 1899. Ide o obdobie začiatku masívnej emigrácie z vtedajšieho Uhorska. Najstaršie slovenské kostoly vznikali v mestách Hazleton (1882), Streator (1883) a Freeland (1883). V tomto období sa v Severnej Amerike založilo viac ako 100 slovenských chrámov.

Za zlatý vek obdobia výstavby slovenských chrámov v Severnej Amerike považujeme obdobie rokov 1900 – 1920. V tomto období bolo založených 330 chrámov, čo znamená, že nový kostol vznikol približne každé dva týždne. Toto obdobie sa končí zavedením imigračných kvót v USA v roku 1924, ktoré na istý čas zastavili prísun nových ľudí z Európy.

Tretím obdobím je obdobie po druhej svetovej vojne (1950 – 1960). Nárast výstavby chrámov v tomto období súvisí s povojnovou emigráciou zo Slovenska. Určitý vplyv súvisí s povojnovou migráciou a sťahovaním rodín z banských miest na nové predmestia. ☘

SAMUEL KOLESÁR

MOZGY, VRÁŤTE SA!

Každé leto odchádzajú tisíce mladých Slovákov študovať či pracovať do zahraničia. Mnohí sa už nevrátia. Najlepšie to vidno na príklade našich západných susedov. V Česku je v súčasnosti zhruba 230-tisíc pracujúcich Slovákov, ktorí tam šli za lepšími podmienkami. Paradoxom je, že tam zarábajú výrazne viac než samotní Česi – v priemere o viac ako 500 eur mesačne.

Na prvý pohľad by mohlo človeku napadnúť, že je to preto, lebo sme šikovnejší. Posolstvo tejto štatistiky je však o niečo smutnejšie. Slováci v Česku zarábajú viac ako domáci najmä preto, lebo za hranice odchádzajú tí najvzdelanejší, najambicióznejší a často aj najodváž-

nejší z nás. Týmto schopným ľuďom ťažko vyčítať, že prijali lepšiu príležitosť. Ježiš predsa v podobenstve chváli tých, ktorí nenechali svoje talenty zakopané v zemi, ale poctivou prácou ich znásobili. Slovensko však ich odchodom stráca veľkú časť svojho potenciálu. Neprichádza len o lekárov, vedcov, učiteľov či podnikateľov, ale najmä o ľudí, ktorí by mohli vytvárať pracovné miesta, vychovávať ďalšiu generáciu alebo meniť krajinu k lepšiemu po ľudskej, odbornej aj ekonomickej stránke.

Tento fenomén má aj presný názov. Keď z krajiny odchádza inteligencia a schopní ľudia, vedecká obec hovorí o odleve mozgov. Otáz-

ka, prečo sa tie slovenské rozhodujú pre odchod, je dôležitá. No možno ešte podstatnejšie je pýtať sa, čo ich môže priviesť späť. Ako vieme pomôcť vytvoriť krajinu, do ktorej sa oplatí vracieť. Krajinu, kde talent nemusí utekať za hranice, aby mohol žiť lepšie. Možno sa stačí poobzerať, čo môžeme spraviť v našom okolí. Byť v práci féroví, poradiť neskúseným, dať mladým príležitosť... Tieto malé investície sa zvyknú vyplatiť.

Predstavte si, že máte sedemdesiat rokov a práve vám vyho-rela fabrika na textil. Čo spravíte? Bezpochyby vám nikto nebude vyčítať, ak zrušíte podnikanie, prepustíte zamestnancov a zvyšok života prežijete zo zarobených peňazí.

No nie v príbehu Arona Feuersteina. Tento sedemdesiatnik platil zamestnancom mzdy a poistenie, kým továreň nebola opravená a v plnej prevádzke. Výsledok? Ľu-

dia pracovali tvrdšie, ochotnejšie a kvalitnejšie. Pretože zažili lídra. Nie riaditeľa. Nie podnikateľa. Ozajstného lídra.

Možno máte pocit, že ide o sci-fi. Dnes slovo líder nenesie pozitívne asociácie. Ak si predstavíme tých „najvyšších“, často si ich spájame s chamtivosťou, egocentrizmom, zneužívaním moci či inými neduhmi. No či sa nám to páči, alebo nie, lídrov potrebujeme. Líderstvo je hlboko vecou Biblie (Num 27, 16n), ako aj ako našich sociálno-spoločensko-evolučných potrieb. Ak skupina lídra nemá,

nejaký sa vyprofiluje alebo si ho skupina určí. Ako skrz-naskrz sociálne bytosti si prirodzene hľadáme skupinu. A skupina si prirodzene hľadá vodcu/lídra. Nech ide o akúkoľvek oblasť nášho života.

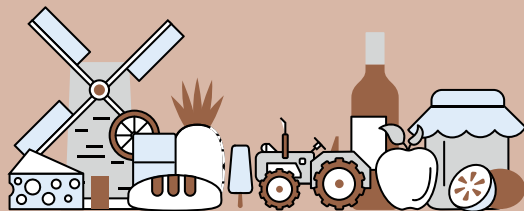
V tejto rubrike budeme postupne odkrývať niektoré základné vlastnosti a postoje, ktoré musí líder mať, ak chce, aby ho ľudia nasledovali bez toho, aby plieskal bičom, vyhrážal sa, či bohapusto manipuloval. Líderstvo sa nezískava úradom. Dozrieva sa doň. Preto ak chceš viesť ľudí, ešte si to premysli. ∞

MICHAL STULÁK

AK CHCEŠ UVIESŤ ĽUDÍ..., EŠTE SI TO PREMYSLI

PETER LAZORÍK

DOMOV

Domov je miesto, kam sa radi vraciame a kde sa cítime bezpečne. Možno si neuvedomujeme, že aj naša záhrada môže byť domovom. Nie iba pre nás, ale aj pre množstvo tvorov, ktoré v nej žijú.

Vtáky potrebujú viac než len krmidlo. Potrebujú miesto, kde si môžu postaviť hniezdo, nájsť potravu a ukryť sa pred nebezpečenstvom. Na to im slúžia väčšie stromy, kríky a husté živé ploty, diera pod strechou či nerušené miesto na múre. Alebo vtáčia búdka. Vytvoriť domov pre vtáky nie je vždy len katastrofa. Nie všetky nám objedajú bobule a kradnú semenka slnečníc. Mnoho z nich doslova chráni našu úrodu pred škodcami. Lastovičky, mucháriky aj sýkorky

pri odchove mláďat vylovia obrovské množstvo hmyzu. Sú maličkými strážcami rovnováhy v našej záhrade. V horúcich dňoch im dobre padne aj troška vody. V plytkej nádobe sa rady ošpliechajú aj napijú.

Svoj domov si v záhrade nájde aj ježko. Stačí mu kúsok záhrady, kde nie je všetko dokonale upratané. Hlavne na zimu má rád kopy listia v ťažko dostupných častiach. Často ježkov nachádzam pod mulčom pri ríbezliach alebo v kom-

poste. Ježko je užitočný tvor, ktorý počas noci skonzumuje množstvo slimákov a hmyzu.

Boh nám nedal svet ako súkromný pozemok, ktorý patrí iba človeku. Stvoril ho ako spoločný domov, o ktorý sa máme starať. Ak sa podelíme o priestor a vytvoríme miesto pre vtáky, ježka, žabu či včely, začneme lepšie chápať, čo znamená domov. Nie je to miesto, ktoré patrí iba mne. Je to miesto, kde sa aj ten druhý môže cítiť bezpečne. Je to miesto života. ∞

PIET VAN DER LUGT

VČELY AKO SYMBOL

V najbližších mesiacoch by sme vás chceli zaviesť do veľmi časti tej výnimočnej prírody, ktorá sa na tejto Zemi prejavuje v miliónoch rôznych foriem života.

Mý ľudia sa považujeme za vysoko rozvinuté tvory a veda nás často vedie k presvedčeniu, že sme kedysi boli primitívni, ale časom a náhodou sme sa stali tým, čím sme teraz.

K tej malej časti prírody patria včely medonosné. Tieto na prvý pohľad primitívne tvory sú svojím telom, schopnosťami aj správaním oveľa vyspelejšie, než by sa na prvý pohľad mohlo zdať. Spôsob, akým pracujú a fungujú, sa stal inšpiráciou pre rôzne oblasti ľudskej

spoločnosti. Včelie úle vidíme v logách podnikov či jednotlivcov. Existujú dokonca krajiny a oblasti, ktoré včelí úl zaradili do svojho erb.

Štruktúra včelieho plástu si našla miesto aj v architektúre, napríklad u Le Corbusiera v 19. storočí. Už u Egyptanov vidíme, že na označenie včely alebo kráľa sa používal ten istý hieroglyf. Včelie spoločenstvo bolo dlho vnímané ako dokonalá spoločnosť a Napoleon nosil kabát zdobený včelami.

V Cirkvi si včely takisto získali

osobitnú povest'. Z ich vosku sa vyrábali sviečky na bohoslužby. Okrem toho slúžili ako príklad celibátu, keďže robotnice boli vnímané ako tie, ktoré sa dobrovoľne zdržiavajú túžob a pracujú pre blaho celého spoločenstva.

Život včely nadobúda ďalší rozmer vtedy, keď sa na ne pozeráme z pohľadu Svätého písma. Želaním tohto seriálu je, aby vás nový pohľad na včely priviedol bližšie s Bohu, ktorý chce byť s nami, k Emmanu- elovi. (spracoval Ján Sabol) ∞

RICHARD FUČKO – MÁRIA ŠVECOVÁ

MODERNÍ EVANJELISTI

Kedysi bola súčasťou každej farskej knižnice aj hrubá kronika. V dnešnej rýchlej dobe sa kroniky presúvajú do digitálnej sféry, na farské weby a sociálne siete. A práve tam často chýba moderný evanjelista – fotograf.

Už ste počuli o evanjelizácii obrazom? Stačí vám k tomu digitálny fotoaparát, ochota slúžiť v Cirkvi a zachytávať neopakovateľné momenty kresťanskej viery skrze objektív. Práve to je úlohou *Združenia kresťanských fotografov Človek a Viera*, ktoré na Slovensku pôsobí už niekoľko rokov. Ak vás baví práca s fotoaparátom a oplývate štipkou umeleckého cítenia, možno sú nasledujúce riadky určené práve vám.

Združenie kresťanských fotografov má svoje korene v Česku, kde vzniklo ešte v roku 2011. Za myšlienkou prinášať kvalitné fotografie z cirkevného prostredia stojí trojica českých fotografov, ktorí ponúkli svoje fotografické zručnosti ako službu Cirkvi. Od tej doby sa ich rady značne rozrástli a v roku 2018 začalo združenie pôsobiť aj na Slovensku. No nie je to jediná krajina, kde našich fotografov nájdete, zastúpenie máme v Poľsku, Maďarsku, Nemecku, dokonca v Egypte s víziou rozšíriť našu službu do všetkých krajín Európy.

Prvoradým cieľom je evanjelizácia obrazom a sprostredkovanie neopakovateľných momentov viery a vzťahu človeka k Bohu. Kresťanskí fotografi dokumentujú cirkevné udalosti lokálneho, národného aj medzinárodného významu, no neobmedzujú sa iba na dianie v Katoľickej cirkvi. Sme súčasťou festivalov, pútí, diakonských či kňazských svätení a rôznych ďalších kresťanských podujatí.

Nechýbali ani počas návštevy Svätého Otca Františka na Slovensku. Z tejto udalosti vzišla putovná výstava veľkoformátových fotografií, ktorú mohli záujemci vidieť takmer vo všetkých slovenských diecézach a eparchiách. Ich fotografie sú súčasťou rozličných periodík a knižných materiálov. Združenie prevádzkuje najrozsiahlejšiu databázu fotografií z cirkevného prostredia v rámci Českej a Slovenskej republiky, ktorá dnes počíta viac ako 1 000 000 kvalitných fotografií, voľne dostupných jednotlivcom, rodinám, komunitám, farským spoločenstvám, cirkevným inštitúciám.

SPOLOČNÉ DIELO

No nie je to len o službe, ale aj priateľstvách, pomoci a spoločne strávenom čase. Často sa fotografi stretávajú, podporujú a odborne rastú. Stretnutiam hovoria *triády* a musí sa zísť aspoň trojica fotografov, no čím viac, tým lepšie. Duchovnú silu a požehnanie čerpajú počas každoročnej duchovnej obnovy a pri spoločnej modlitbe. Vrcholom fotografického roka býva tzv. festival plný hodnotných workshopov a prednášok, ale aj stretnutí, modlitieb, povzbudení a rozhovorov. Sprevádza ho slávnostné uvedenie výstavy fotografií z uplynulého cirkevného roka na Pražskom hrade.

Nováčikov radi privítajú na vstupnom workshope. Naučia sa pohybovať v sakrálnom priestore. Základom je zostať neviditeľný a nerušiť posvätné momenty liturgie či veriacich. Dosvetľovanie bleskom vôbec nepoužívať a do svätyne vstupovať len minimálne.

Nováčikov radi privítajú na vstupnom workshope. Naučia sa pohybovať v sakrálnom priestore. Základom je zostať neviditeľný a nerušiť posvätné momenty liturgie či veriacich. Dosvetľovanie bleskom vôbec nepoužívať a do svätyne vstupovať len minimálne.

O každého nováčika sa stará patrón – skúsenejší fotograf. Fotenie podujatí si nováčik môže vyskúšať aj po boku ostrieľanejšieho fotografa. Dôležité je nezakopať talent, ktorý bol človeku zverený. Boh ho daroval práve vám, aby vás rozvíjal a slúžil spoločenstvu, Cirkvi. Možno práve vaše fotografie pritiahnú niekoho bližšie k Stvoriteľovi...✝

Združenie kresťanských fotografov Človek a Viera organizuje

Fotografický workshop

Vypíšte prihlášku a pridte na vstupný víkendový workshop
17.-18. október 2026

Viac info: 0910 965 393
clovekaviera.sk@gmail.com

Fot s nami a pomôž ľuďom nazrieť do sveta Božích tajomstiev.

JÁN VIGLAŠ

O MORÁLKE, ETIKE A BIOETIKE

V súvislosti s mimoriadnym pokrokom vedy sa veľa hovorí aj o potrebe etiky a morálky. V medicínskej oblasti sa zas často skloňuje slovo bioetika a medicínska etika. Aký je rozdiel medzi výrazmi etika, morálka, bioetika, medicínska etika?

Etika a morálka sa v bežnej reči často používajú ako synonymá, no vo filozofii sa medzi nimi rozlišuje. **Morálka** (z latinského *mores* – mrav, zvyk) označuje súbor pravidiel, hodnôt, zvykov a noriem správania, ktoré platia a fungujú v danej spoločnosti, kultúre alebo u jednotlivca – teda to, čo ľudia reálne považujú za dobré a zlé, správne a nesprávne. Je to žitá stránka vecí. **Etika** (z gréckeho *ēthos* – zvyk, charakter, obyčaj) je filozofická disciplína, ktorá morálku skúma, analyzuje, systematizuje a snaží sa jej porozumieť – pýta sa, prečo je niečo dobré alebo zlé, aké sú kritériá správneho konania. Je to teoretická reflexia nad morálkou. Napríklad keď človek nezabíja, nekradne, neklame, lebo to tak „cíti“ alebo ho tak vychovali, riadi sa morálkou. Keď filozof skúma, prečo je vražda, krádež alebo lož zlá, aké princípy to zdôvodňujú a či existujú výnimky, robí etiku.

Medicínska etika (nazývaná aj lekárska etika) je odvetvie aplikovanej etiky, ktoré sa zaoberá morálnymi otázkami vznikajúcimi v kontexte medicíny a zdravotnej starostlivosti. Sústreďuje sa predovšetkým na vzťah lekára a pacienta, na klinickú prax a profesijné povinnosti zdravotníkov. Skúma,

ako by sa mali zdravotnícki pracovníci správať, aké hodnoty by mali riadiť ich rozhodovanie a ako riešiť morálne dilemy, ktoré prax medicíny prináša. Má dlhú históriu siahajúcu až k Hippokratovej prisaha (5. stor. pred Kristom). **Bioetika** (z gr. *bios* – život) je širšia – okrem klinickej medicíny zahŕňa aj etiku výskumu na ľuďoch a zvieratách, biotechnológie, genetické inžinierstvo, environmentálnu etiku a vzťah človeka k celej živej prírode. Vzhľadom na medicínsku etiku má pomerne krátku históriu – vznikla až v 20. storočí. Niekedy sa preto hovorí, že medicínska etika je súčasťou bioetiky, hoci historicky vznikla skôr.

Prvý, kto vymyslel alebo použil výraz bioetika, bol nemecký protestantský teológ a učiteľ Fritz Jahr z Halle v roku 1927 v článku *Bio-*

Ethik. Tam opísal etiku rešpektujúcu morálne záväzky nielen voči ľuďom, ale voči všetkým živým bytostiam, teda voči zvieratám aj rastlinám. Ale ten, kto tento termín systematicky presadil, bol americký biochemik a onkológ Van Rensselaer Potter z University of Wisconsin-Madison. V roku 1970 vytvoril nezávisle od Jahra dnes bežne používaný termín *bioethics*, konkrétne v článku *Bioethics: The Science of Survival*. Potter chápal bioetiku ako most medzi prírodnými vedami a humanitnými hodnotami, ktorý má pomôcť čeliť ekologickej kríze a zabezpečiť udržateľnosť života na Zemi. Preto „prežitie“ v jeho poňatí je širší, takmer civilizačný pojem.

V súčasnosti sa inštitucionálne a medicínske chápanie bioetiky posunulo smerom k biomedicínskej etike, čím sa bioetika trochu vzdialila od pôvodného environmentálno-etického chápania. Žijeme však v dobe, keď nedávna pandémia, klimatické zmeny a vojny, v ktorých sa používajú úplne nové zbrane aj biotechnologické poznatky, znova otvárajú význam bioetiky v širšom chápaní. A najmä kladú fundamentálnu otázku: Akú hodnotu má ľudský život? O tom viac v nasledujúcich článkoch. ✂

RICHARD FUČKO

POLROČNÉ VYSVEDČENIE

Hovoriť o vysvedčení začiatkom školského roka je dobrý nezmysel. Ale naša Metropolitná masmediálna škola je akurát v polovici a chceme sa aj takto pozrieť na to, čo sme za tento polrok veľmi dobre či chválitebne spoločne dokázali.

Ked' sa vo februári po prvý raz otvorili dvere Metropolitnej masmediálnej školy, nešlo iba o začiatok ďalšieho vzdelávacieho projektu. Bola to odpoveď na konkrétnu potrebu Cirkvi – mať ľudí, ktorí dokážu jej príbeh a poslanstvo komunikovať na úrovni, zrozumiteľne a zároveň verne jej hodnotám. Prvé stretnutie preto nebolo o technike. Začalo sa otázkou, pre koho tvoríme a ako sa dostať k človeku, ktorému chceme niečo povedať. A z anonymných účastníkov sa stala partia.

Počas piatich stretnutí sa postupne dostávali od základov komunikácie ku konkrétnym nástrojom. Najskôr sa učili premýšľať nad cieľovou skupinou a vytvárať persony. Potom prišiel fotoaparát – a s ním dôležité zistenie, že dobrá fotografia nie je iba otázkou techniky. Je o schopnosti vnímať človeka, zachytiť správny okamih a vyrozprávať obrazom príbeh. Pri liturgii, farskom podujatí či pastoračnom stretnutí totiž nestačí „niečo odfoťiť“. Treba zachytiť atmosféru a emóciu tak, aby fotografia dokázala sprostredkovať to, čo sa na mieste skutočne dialo. Taktiež existujú chvíle, počas ktorých je lepšie spúšť nestlačiť.

Na fotografiu nadviazala vizuálna komunikácia. Účastníci sa učili, že aj plagát, infografika či príspevok na sociálnej sieti majú svoj

jazyk. Informácia musí mať jasnú štruktúru, vizuálnu hierarchiu a podobu primeranú tomu, komu je určená. Praktická úloha v Canve pritom ukázala, že dobrý nápad treba vedieť aj vizuálne spracovať. Jednoduchosť, čitateľnosť a zrozumiteľnosť nie sú nepriateľmi kreativity, ale jej základom.

Štvrté stretnutie vrátilo účastníkov k slovu. Žurnalistika pripomenula, že aj ten najlepší obraz potrebuje príbeh a že dobrý text sa nezačína efektnou vetou, ale odpoveďou na základné otázky: kto, čo, kde, kedy, ako a prečo. Účastníci si teóriu okamžite overili pri práci s konkrétnymi článkami, titulovaní i tvorivom písaní. Zároveň sa začali pripravovať na ďalší krok – letný čas, v ktorom mohli svoje poznatky preniesť z učebne do reálnej mediálnej práce.

A potom prišlo video. Krátky formát sociálnych sietí ukázal, že dnešný človek nám daruje iba niekoľko sekúnd na to, aby sme ho zaujali. Preto nestačí vedieť zapnúť kameru. Treba vedieť rozprávať príbeh, pripraviť scenár, zvoliť správny záber a predovšetkým nájsť dobrý *hook* – moment, ktorý diváka prinúti zostať.

Práve v tom možno vidieť najväčší zmysel prvého polroka MMS. Jednotlivé stretnutia neboli izolovanými kurzami fotografie, grafiky, žurnalistiky či videa. Postupne skladali jeden obraz: ak chceme ohlasovať Krista v médiách, musíme premýšľať nad obsahom, poznať svojho adresáta a zvoliť správny spôsob, ako sa k nemu dostať.

A popri tom vznikalo niečo, čo sa nedá naučiť z prezentácie – komunita ľudí, ktorí sa v Cirkvi venujú komunikácii. Už prvé stretnutie pomenovalo ambíciu školy vytvoriť priestor na spoluprácu,

zdieľanie skúseností a odborný rast.

Prvý polrok navyše neostal iba pri teórii. Účastníci sa dostali k reálnemu prostrediu redakcie časopisu Slovo, kde mohli vidieť, ako funguje mediálne pracovisko, a zároveň ich vidíme v role mediálnych animátorov na táboroch, stretnutiach a farských podujatiach počas leta. Táto skúsenosť nám ukázala, že cirkevná komunikácia potrebuje viac než len dobrý fotoaparát či peknú grafiku. Potrebuje ľudí, ktorí vedia, komu, čo a prečo chcú povedať. A my sme ich našli. ☿

ADRIANA ČOVANOVÁ

NA POLCESTE DO NEBA

Vymyslieť názov článku je obvykle to najťažšie a vždy si ho nechávam na koniec. Tento mi napadol hneď, ako som v letnej horúčave kráčala strmým kopcom ku kláštoru sestier redemptoristiek vo Vranove-Lomnici. A pokojné ticho, ktoré ma ovialo po otvorení bráničky, vrúcne prijatie a dychberúca krása kaplnky ma len utvrdili v tom, že je namieste.

Na vrátnici ma veselým úsmevom a srdečným komplimentom privítala sestrička, ktorá mi ukázala cestu do malej miestnosti oproti, kde ma rovnako srdečne objala na privítanie sestra predstavenná Alena. Dohodli sme sa, že skôr ako sa pustíme do rozprávania, mi predstaví priestory, v ktorých sestry žijú, podala mi kľúč od miestnosti, v ktorej som si mohla nechať veci a ktorá bola na tento deň „moja“, a ukázala, ktoré dvere vedú do kaplnky.

Hneď mi bolo jasné, že popri celkom rozľahlej budove kláštora a priestranných lúkach okolo je práve tento malý priestor srdcom a centrom ich života. Hádam aj skôr ako impozantný ikonostas strhli moju pozornosť farebné vitrážové okná. Aj keď vitráže vznikli len nedávno a z prevažne praktických dôvodov – aby slnko príliš neprehrievало kaplnku a neoslepovalo kňaza pri oltári – sú nádherné. Tie menšie za oltárom sú len ornamentálne, na tom najväčšom po ľavej strane kaplnky je výjav zo sviatku Premenenia Pána. Ako mi neskôr prezradila sestra Alena, tento sviatok je pre ňu osobne symbolický. 6. augusta – v deň sviatku – bola pokrsťená a o dvadsaťdva rokov neskôr v tento deň zložila rehoľné sľuby.

Ústredným obrazom na iko-

nostase je ikona Krista Učiteľa, nad ktorého sa z oboch strán nakláňajú dve postavy – talianska mystička bl. Mária Celesta Crostarosa, zakladateľka rádu, a sv. Alfonz de Liguori, neskorší zakladateľ redemptoristov. Práve bl. Márii Celeste ešte ako novicke zjavil Boh reguly nového inštitútu, ktorý mal byť živou pamiatkou Kristovej lásky k ľuďom. Po siedmich rokoch poveril miestny biskup Alfonza de Liguoriho preskúmaním regúl, ktoré boli po jeho odobrení definitívne schválené. Až o rok neskôr založil samotný Alfonz mužskú Kongregáciu Najsvätejšieho Vykupiteľa. Sestry redemptorky tak dostali výsadu byť predvojom neskoršej kongregácie redemptoristov a hoci vznikli v čase, keď slovo feminizmus ešte ani neexistovalo, práve ony boli prototypom, aj keď na rozdiel od redemptoristov zostali kon-templatívnu a klauzúrnou rehoľou.

Jedným z hlavných pilierov ich spirituality je liturgická i osobná modlitba. V kaplnke majú sestry svoj stabilný program, na ktorý môžu prísť aj ľudia zvonka. Od sestier ich delí iba hrubý povraz za prvou lavicou oddelujúci svet klauzúry od vonkajšieho sveta. „Toto je výhoda kláštora,“ hovorí sestra Alena, „ak ste nap-

ríkajú na pútnickom mieste, treba všetko viesť, organizovať, my sa tu však modlíme vždy rovnako, či ľudia prídu, či neprídu. A najkrajšie na tom je, že štýl nášho života a táto naša modlitba takpovediac držia svet.“

Na pravej strane ikonostasu je zobrazený Kristus Vykupiteľ (po latinsky *Redemptor*, podľa ktorého získala rehoľa svoje pomenovanie), ktorý kráča vyprahnutou zemou a v dlani drží zemeguľu. Na mieste, kam vstúpi, začína rásť zeleň, vzniká život. A svet je v jeho rukách v bezpečí. Ľudia môžu pracovať, žiť, fungovať a mať vlastné starosti, sestry redemptoristky potichu a nenápadne zvolávajú na nich požehnanie svojou neustálou prítomnosťou pred Bohom. „Tí ľudia, to je tá zemeguľa, ktorú Kristus drží v ru-

kách, a my cez jeho Ducha pokračujeme v diele, ktoré začal a na ktorom mu záležalo, keď žil na zemi.“

Sestry redemptoristky sú klauzúrnym spoločenstvom, svoje poslanie vykonávajú v rámci priestoru, do ktorého nemajú civilné osoby vstup, a aj ony z neho vychádzajú len veľmi výnimočne – k lekárovi, na nákup a návštevu rodičov v prípade, že tí už nemôžu prísť k nim. Iné prípady opustenia kláštora sú veľmi raritné, v podstate vylúčené. Bolo veľmi milé sledovať, ako sa naše prechádzanie so sestrou Alenou vždy v istom momente prerušilo a vchádzali či vychádzali sme rozdielnymi dverami. Klauzúrny priestor je tu jemne a taktne vymedzený.

Ľudí zvonka prijímajú sestry v štyroch tzv. hovorniach, v kto-

rých sú takisto v blízkom kontakte, no zároveň oddelené stolom či akýmsi pultikom. „V kaplnke máme ikonu Najsvätejšej Trojice a pod ňou je scéna zo Starého zákona, ako Abrahám a Sára prijímajú troch anjelov ako hostí,“ objasňuje sestra predstavená charizmu rehole. „Tá ikona má názov *Pohostinnosť u Abraháma* a keď to prenesieme na náš každodenný život, ľudia sem prichádzajú a stretávajú sa s nami, ale zároveň sú akoby prijatí do lona Trojice. Popri Otcovi, Synovi a Duchu je pri stole aj štvrté miesto, miesto pre človeka, ktorý prichádza do chrámu a je vtiahnutý do spoločenstva Trojice. Nie je sám.“ Ľudia k nim chodia často – vyrozprávať sa, požiadať o modlitbu. Alebo im iba zatelefonojú, keď potrebujú slovo útechy či blízkosť v samote. „Tí ľudia možno

odtiaľ nevyjdú s vyriešenými problémami, ale nechajú ich tu,“ dodáva sestra Alena.

Na Slovensko prišli sestry redemptoristky byzantského obradu v roku 2002 z Poľska, najskôr do Sačurova, odkiaľ sa presťahovali do kláštora v Lomnici. Žijú v úzkom spoločenstve štyroch sestier, ktoré sa okrem modlitieb a rozhovorov s ľuďmi zamestnávajú šitím rúch, písaním ikon a prenajímaním priestorov na duchovné obnovy či osobné stíšenia. Majú svoj stabilný program, v ktorom je čas aj na spoločné stolovanie, čítanie, spoločné pozeranie filmu či počúvanie hudby. A prechádzky po rozsiahlej záhrade. Aj keď je veterná, pre sestry, ktoré z kláštora nevychádzajú, je to požehnaný priestor na relax a psychohygienu. Zaujímavosťou je, že sestry redemptoristky si nedávajú rehoľné mená. „Pri krste nás Kristus nazval po mene a tak

nás pozná. Sľuby, ktoré skladáme, nie sú sviatosťou, nimi len dobrovoľne potvrdzujeme svoje prvé zasvätenie Bohu pri krste,“ vysvetľuje sestra Alena.

So smiechom priznáva, že jej na rozhodnutie vstúpiť do rehole stačila fotka. „Videla som červený habit a vedela som, že nič iné nechcem.“ Okrem červenej farby habitu symbolizujúcej Kristovu lásku nosia redemptoristky ako súčasť rehoľného rúcha biele tričko, biele ponožky a biele topánky ako symbol čistoty a čierny závoj na znak vernosti.

Aj na polceste do neba však stoja kríže. Veľkým možno bremenom, možno sklamaním je skutočnosť, že ani po 25 rokoch pôsobenia sestier redemptoristiek vo Vranove sa rehoľa nerozšírila o žiadnu novú členku. Nuž, lákavých ponúk sveta je dnes viac ako pred 33 rokmi, keď do rehole vstupovala sestra Alena. Aj výber možností, ako slúžiť Bohu, je širší. Pesimizmu však určite nepodliehajú. „My máme komu slúžiť. Boh si vybral toto miesto a nechávame na neho, ako ho bude ďalej režírovať, pretože vieme, že to, že tu dvadsať rokov stabilne žijeme a všetko funguje tak, ako má, je dôkazom toho, že Pán sa o to stará. My sme sem neprišli na to, aby sme získavali povolania, ale aby sme boli ponukou. Miestom. Živou pamiatkou Božej prítomnosti.“ ☿

RICHARD VAŠEČKA

MUŽI, MILUJTE!

Kresťanská viera nerobí rozdiely medzi ľuďmi, medzi mužmi a ženami: „Všetci, čo ste pokrstení v Kristovi, Krista ste si obliekli. Už niet Žida ani Gréka, niet otroka ani slobodného, niet muža a ženy, lebo vy všetci ste jeden v Kristovi Ježišovi.“ (Gal 3, 25 – 26)

Ale Božie slovo predsa len niekedy oslovuje zvlášť mužov a zvlášť ženy. Jeden z najvýraznejších citátov určených exkluzívne pre mužov, vyslovil sv. Pavol: „Muži, milujte manželky, ako aj Kristus miluje Cirkev a seba samého vydal za ňu.“ (Ef 5, 25) Je to silná osobná výzva: „Muži, milujte!“ Imperatív „Milujte!“ je až druhým slovom tejto výzvy. Prvým je oslovenie „Muži!“ Zatažovať výzvou milovať ako Kristus niekoho iného ako zrelého muža by bolo nefér.

Pár odsekov predtým píše sv. Pavol o potrebe kresťanského dozrievania: „Kým nedospejeme... k zrelosti muža, k miere plného Kristovho veku, aby sme už neboli malými deťmi, ktorými sem-tam hádže a zmieta hocijaký vietor.“ (Ef 4, 13 – 14) A tomuto sa na tomto mieste chceme tento rok venovať. Ako dospieť k zrelosti muža. Ako sa stať takým mužom ako Kristus. Určite to bude užitočné pre chlapcov, pre mladíkov, ale aj pre nás, ktorí už máme Kristov vek a viac (33+). Lebo ako hovorí jeden aforizmus: „S vekom prichádza múdrosť. Ale niekedy príde len vek sám.“

Cieľom mužskej zrelosti nie je nejaká pyšná a chladná dokonalosť, ale láska: „Muži, milujte!“ Kristus bol mužom, ktorý miloval: „Aby ste sa milovali navzájom, ako som ja miloval vás. Nik nemá väčšiu lásku ako ten, kto položí svoj život za svojich priateľov.“ (Jn 15, 12 – 13) A tak prvým krokom k cieľu milovať ako Kristus je uveriť a zažiť, že som milovaný Kristom. Že je mojím priateľom. Slovom sv. Pavla: „Žijem vo viere v Božieho Syna, ktorý ma miluje a vydal seba samého za mňa.“ (Gal 2, 20) ✕

„Aby ste sa milovali navzájom, ako som ja miloval vás. Nik nemá väčšiu lásku ako ten, kto položí svoj život za svojich priateľov.“

(Jn 15, 12 – 13)

PETER PAŇOVČÍK

MUŽ PODĽA BOŽIEHO SRDCA

Kto som, keď stíchnu všetky moje roly? Na jednom seminári položil lektor jednoduchú otázku: „Predstavte sa, ale nesmiete povedať svoje meno ani povolanie.“ V miestnosti nastalo ticho. Jeden muž povedal: „Som otec troch detí.“ Ďalší: „Som športovec.“ Tretí: „Som úspešný podnikateľ.“ Lektor však zakaždým odpovedal: „To je rola. A čo keby sa skončila?“

Zrazu sme zistili, že otázka, kto som, je oveľa ťažšia než otázka, čo robím. Dnešný muž si totiž často zamieňa výkon s vlastnou hodnotou. Má byť úspešný, silný, rozhodný, zabezpečiť rodinu a nájsť riešenie na každý problém. Keď sa mu darí, cíti sa hodnotný. Keď zlyhá, má pocit, že zlyhal ako človek.

Biblia tento zápas dobre pozná. Mojžiš vyrastal na faraónovom dvore, mal vzdelanie aj budúcnosť. Po jednom zlom rozhodnutí však utiekol do púšte, kde štyridsať rokov pásol ovce. Keď ho Boh povolal, Mojžiš sa opýtal: „Kto som ja?“ Boh mu nezačal pripomínať jeho schopnosti. Povedal iba: „Ja budem s tebou.“

Akoby mu hovoril: „Nejde len o to, kto si. Dôležité je, s kým pôjdeš.“

Svätý Augustín, ktorý poznal úspech aj obdiv, napísal: „Nepokojné je naše srdce, kým nespočinie v tebe.“ Človek môže mať plnú peňaženku a prázdne srdce. Môže byť obdivovaný, a pritom nevedieť, kto vlastne je. Ani veľké úspechy nemusia priniesť pokoj. Ten nevyrastá z potlesku ľudí, ale z vedomia, komu patríme.

Ježiš nám ukazuje správne poradie. Ešte pred prvým zázrakom zaznieva z neba: „Ty si môj milovaný Syn.“ Najprv prijatie, potom poslanie. Nie naopak.

Možno práve toto je najťažšia úloha mužského života: uveriť, že moja hodnota sa nezačína tým, čo robím, ale tým, že som Bohom milovaný. Keď tomu muž uverí, prestane svet dokazovať, že za niečo stojí. A práve vtedy sa začne stávať mužom podľa Božieho srdca. ✕

LUCIA MOLNÁROVÁ

PRIATEĽSTVO: JEŽIŠOV DAR, KTORÝ ZMENŠUJE PREKÁŽKY

Vedeli ste, že keď stojíte pred strmým kopcom sami, mozog ho vizuálne vyhodnotí ako strmší, než keď vedľa vás stojí priateľ? Prítomnosť blízkeho človeka mení to, ako mozog kalkuluje potrebnú energiu – prekážky sa zdajú menšie a ľahšie zvládnuteľné.

Priateľstvo nie je len doplnok života. Aelred z Rievaulx hovorí, že priateľstvo je dar od Boha: má svoj základ už v stvorení – sme stvorení pre vzťah, nachádza svoje naplnenie v Kristovi (porov. Jn 15, 15) a smeruje k večnosti.

Ako si nájsť priateľa

Podľa Simona Sineka najistejšou cestou, ako si nájsť priateľa, je stať sa ním. Venovať svoj čas, pozornosť ľuďom v okolí. Napríklad niekomu, koho pravidelne stretávam v chráme. Neakej rodine, ktorá má deti v podobnom veku. Nebáť sa osloviť.

Rozvíjať priateľstvo nie je jednoduché. Je to ako bicyklovanie po zimnej sezóne. Najprv nám dá zabráť aj najmenší kopec, ale bicyklovaním čoraz viac zvládame a vládžeme. Navyše máme skvelého „trénera“, ktorý sám hovorí: „Nazval som vás priateľmi.“ (Jn 15, 15)

Priateľstvo a deti

Súčasný výskum potvrdzuje, že kvalitné rovesnícke vzťahy patria medzi kľúčové faktory zdravého vývinu detí. Priateľstvo formuje sebahodnotu, odolnosť, celkovú životnú spokojnosť. Deti, ktoré zažívajú prijatie rovesníkmi, vykazujú vyššiu

mieru sebadôvery a nižšiu mieru úzkosti.

Deti dnes zažívajú fenomén digitálnej samoty – hoci sú neustále online prepojené, chýba im niekto, kto by ich skutočne počúval, pretože digitálne vzťahy neodstraňujú pocit izolácie. Dôverné priateľstvá však významne znižujú pocity osamelosti a podporujú emocionálne zdravie.

Tri kroky pre priateľstvo

Ježišovým priateľstvom sme sa tento školský rok inšpirovali aj v eRku. Tri jednoduché kroky pre priateľstvo pomôžu deťom i nám dospelým. Byť dobrým priateľom znamená:

1. Počúvať: počúvanie vytvára priestor pre druhého. Učí nás vyjsť zo seba a nehladiť iba na vlastné potreby.

2. Deliť sa: o to, čo mám (napr. čas), a čím som. Dávam tým najať, že ten druhý je pre mňa dôležitý.

3. Odpúšťať: dať druhému novú šancu. Vedieť povedať „prepáč“ aj „odpúšťam ti“.

Nebojme sa investovať čas a energiu do vzťahov. Keď sa v rodine učíme počúvať, deliť sa a od-

púšťať, nevytvárame len pevnejšie putá medzi nami, ale stávame sa odrazom Ježišovej lásky vo svete. A tak ako priateľstvo mení náš pohľad na strmé kopce, s Kristom a blízkymi ľuďmi po boku zvládneme akúkoľvek výzvu.

OTÁZKY NA ZAMYSLENIE

Kedy som naposledy urobil prvý krok a venoval svoj čas či pozornosť niekomu, komu by som mohol byť priateľom (napríklad v chráme alebo v susedstve)?

Ktorý z troch krokov priateľstva je pre mňa osobitne ťažký? Ako ho môžem tento týždeň vyskúšať v praxi?

Akým spôsobom môžeme ako rodina pomôcť našim deťom vytvárať skutočné, živé priateľstvá mimo obrazoviek a digitálneho sveta? ☕

RICHARD FUČKO

NECHAJME MALIČKÝCH

Deti a ich miesto v chráme sú pre mnohých kňazov i zbožných veriacich citlivou témou. Je faktom, že sústredene sa modliť a počúvať Božie slovo sa dá veľmi ťažko, keď v chráme kričí alebo plače malé dieťa.

Tento problém si uvedomujú aj rodičia, ktorí by s deťmi radi prichádzali do chrámu. Tí obvykle trpnu najviac a ich vlastný zážitok z nedeľnej svätej liturgie sa dá prirovnať k človeku, ktorý sedí na posteli s klincami a tvrdí, že je to pohodlné. Čo s tým môžeme robiť?

NECHODIŤ DO CHRÁMU

Prvým riešením je nechodiť s deťmi do chrámu, „kým nepodrastú“ a nie sú schopné ticho sedieť. Niektorí noví rodičia pod tlakom necitlivej poznámky kňaza alebo pohoršených pohľadov okolia niekedy i z vlastnej pohodlnosti ostávajú s deťmi doma aj vo sviatky a nedele. A tak sa pre odrobinu z chrumky alebo pre nepochopenie termínu dojča odstrihne dieťa aj od duchovného pokrmu.

Aj keď veta sa začala slovom „riešenie“, ide skôr o prvý omyl. S týmto postojom premeškáme najvhodnejší čas budovania vzťahu našich detí k chrámu, k Cirkvi, a teda ku Kristovi. Ak budeme čakať na ideálny čas, počas detstva nikdy nepríde, a v puberte už bude neskoro.

ODDELENÁ MIESTNOSŤ

Ďalší spôsob je sústrediť deti do osobitnej miestnosti v chráme. Tam, kde sú na to podmienky, najmä pri nových chrámoch alebo pri prestavbe, či prístavbe, sa automaticky vytvára tzv. miestnosť pre matky s deťmi. Niektorí kňazi ju nazývajú aj „skleník“ alebo „terárium“. V deťoch môžeme podvedo-

me vybudovať dojem, že do chrámu sa chodí ako do herne. Určite sa neučia počúvať a sústrediť, nie sú začlenené do spoločenstva ostatných veriacich. Sklo je bariérou vonkajších znakov svätej liturgie, ale miestnosť dokáže ponúknuť útočisko v prípade krízy či potreby súkromia. Niekedy pomôže aj návšteva sakristie či spovednice.

BUDOVANIE VZŤAHOV

Skutočným riešením je systematické budovanie vzťahu detí ku Kristovi a Cirkvi. Pomôcť deťom pri budovaní tohto vzťahu je veľmi dô-

ležitá úloha pre každého kresťana. Deti sú normálnou súčasťou rodiny, ktorá ich prijíma aj s ich živostou, neposednosťou a všetkými detskými prejavmi. Pohoršovať sa a žiadať od nich, aby neboli deťmi, ale dospelými, je nereálne. Potrebujú veľa lásky a trpezlivosti, ale je to dobrá investícia, ktorá sa raz vráti. Deti najviac oslovujú symboly, znaky a obrady, do ktorých sa môžu aktívne zapojiť. Obrovskú službu na tomto poli robí *Átrium katechéz Dobrého pastiera* – liturgický cit týchto detí šupne do vrečka aj uponáhľaného kňaza. ∞

ODVÁŽNE VYKROČ!

Teta Majka alebo len Majka. Tak ju v Gréckokatolíckej rómskej misii poznajú mnohí. Je manželkou otca Martina Mekela, vyštudovaná farmaceutka, ktorú Boh cestou do Indie zaviedol k inému dobrodružstvu.

Čo je podľa vás najväčší mýtus, ktorý majú Slováci o Rómoch?

Neviem, či je to najväčší mýtus, ale mnohí Slováci si myslia, že Rómovia žijú len v chatrčiach, v špine alebo že my Slováci musíme na nich pracovať, že sú darmožráči a len poberajú prídavky.

Ktorý moment vo vašej službe Rómom vás najviac zmenil ako človeka?

Určite to bolo viac momentov. Ale asi najkľúčovejšie bolo, keď som sama vstúpila konkrétne do služby dievčatám a ženám. V jeden deň v týždni mi manžel vytvoril priestor, že som sadla do auta, išla do osady, aby som tam viedla spoločenstvo. Zistila som, že už sa ani psov a myši tak nebojím.

Šla som tam napriek ťažkostiam, lebo som vedela, kvôli čomu tam idem. Neboli to ani peniaze, ani nejaká prestíž, hнала ma láska a túžba poslúžiť. Keď som videla, že tie ženy majú ochotu, počúvajú a chcú meniť svoje životy, išla som domov s veľkou radosťou. Vôbec som neriešila, že som tam strávila dlhý čas. Bola som vtiahnutá do služby, do prežívania ľudí. Zdieľali sme to, čím tieto ženy žijú, a potom sme sa spolu modlili, čítali si Božie slovo a rozprávali sa o ňom.

Bol to moment uvedomenia si, že môžem byť ako misionár tu a nemusím ísť do Indie, keďže o misiách som snívala už odmlada.

Mnohí kresťania majú pocit, že na rómsku misiu nemajú dost skúseností ani odvahy. Čo by ste im odkázali?

Ak má človek túžbu, nech rozlišuje, či to nie je kvôli niečomu alebo niekomu, ale či je motívom láska a túžba poslúžiť. Ak áno a ak chce slúžiť Rómom v tejto misii, treba len odvahu vykročiť – s Ježišom. Mať s ním čo najbližší vzťah, tráviť s ním čas v modlitbe, nechať sa ním viesť. A mať okolo seba spoločenstvo, lebo osamelý človek je ľahkou korisťou. Dôležité je zároveň byť podriadený duchovnej autorite a jej vedeniu, byť poslušný, nekráčať v rebélii a svojvôli. Ako hovorí apoštol Pavol, nečaká nás zápas s telom a krvou, ale s duchovnými mocnosťami. Ak chce človek obstáť v službe v rómskej misii, je kľúčové mať čisté srdce, čistú myseľ aj telo, pretože v osadách je veľmi rozšírený duch smilstva. Aby to človek ustál, potrebuje žiť v čistote. Potom ho už Boží Duch bude viesť, trénovať, aby bol použiteľný pre Božie kráľovstvo. Ale čokoľvek vložíme do Božieho kráľovstva, má to nesmiernu cenu a stojí to za to. Tak vám prajem odvahu vykročiť. ☺

O DEL MAN DIKHEL

Kana tavav, kana chav, furt mange pre godži

Kana bešav, kana džav, furt mange pre godži

O Del man dikhel, o Del man dikhel

Andro foros, andro gav, furt mange pre godži

Či hin džives, či hin rač, furt mange pre godži

O Del man dikhel, o Del man dikhel

O Del džanel savoro, nikda na som korkoro

Nagaruvav man (soske?), o Del man dikhel

Či varím, či jem, mám stále na myslí,

či sedím, či kráčam, mám stále na myslí –

Boh ma vidí, Boh ma vidí.

Či som v meste, či na dedine, mám stále na myslí,

či je deň, či je noc, mám stále na myslí –

Boh ma vidí, Boh ma vidí.

Boh vie všetko, nikdy nie som sám. Neskrývam sa (prečo?), Boh ma vidí. ☺

CESTA K DÔSTOJNEJ PRÁCI

„Nechcem byť odkázaný na pomoc iných. Chcem pracovať a postarať sa o svoju rodinu.“ Aj takáto jednoduchá túžba môže byť pre niekoho veľmi ťažko dosiahnuteľná. Nie preto, že by mu chýbala chuť pracovať, ale preto, lebo na jeho ceste stoja prekážky, ktoré si väčšina z nás neuvedomuje. Nedokončené vzdelanie, život v sociálne znevýhodnenom prostredí či predsudky zo strany okolia dokážu človeka pripraviť nielen o pracovné príležitosti, ale aj o vieru vo vlastné schopnosti.

Spodobnými prekážkami sa stretol 23-ročný otec dvoch detí, ktorého život sa začal meniť vďaka projektu *Aktívne kroky k zamestnaniu*, realizovanému Gréckokatolíckou eparchiálnou charitou Košice. Hoci ukončil základnú školu a mal záujem pokračovať ďalej, životné okolnosti mu to nedovolili. Napriek tomu sa práci nikdy nevyhýbal. Skúsenosti získal pri čistiacej práci aj v sklade a túžil po stabilnom zamestnaní, ktoré by mu umožnilo postarať sa o rodinu. Jeho cestu však komplikovali predsudky, s ktorými sa ako Róm opakovane stretával.

O projekte sa dozvedel od svojho príbuzného. Pracovníčky charity v ňom od začiatku videli potenciál. Bol pracovitý a mal úprimnú túžbu zmeniť svoju situáciu. Spoločne pripravili životopis, pomohli mu s hľadaním pracovných ponúk, sprostredkovali pohovor a celý ten čas boli v kontakte nielen s ním, ale aj so zamestnávateľom. Ich úlohou bolo nielen nájsť mu prácu, ale sprevádzať ho a podporiť na jeho ceste.

Po troch mesiacoch prišla vy túžená príležitosť. Mladý muž nastúpil do Bytového podniku mesta Košice na dohodu. Svojou spoľahlivosťou a pracovitosťou si získal dô-

veru zamestnávateľa, ktorý mu ponúkol trvalý pracovný pomer.

Pracovná zmluva však pre neho znamená viac než len pravidelný príjem. „Som rád, že sa môžem postarať o svoju rodinu. Dáva mi to pocit, že môžem niečo zmeniť,“ hovorí. Práca mu priniesla väčšiu istotu a dôveru vo vlastné schopnosti. Dnes premýšľa aj nad ďalším vzdelávaním a raz by chcel pracovať ako vodič. Na pracovníčky charity nezabudol – po práci sa občas zastaví v kancelárii, aby ich pozdravil a poďakoval sa im. Najväčším prejavom jeho dôvery však zostáva to, že do projektu odporučil aj ďalších ľudí zo svojho okolia.

Takéto príbehy nám pripomínajú, že za každým životopisom je človek s vlastným príbehom a túžbou žiť dôstojne. Niekedy stačí, aby sa našiel niekto, kto mu podá pomocnú ruku a uverí v jeho potenciál. Projekt *Aktívne kroky k zamestnaniu* ukazuje, že keď sa spojí odborná pomoc, vytrvalosť klienta a ochota zamestnávateľov, môže sa zmeniť nielen pracovný status človeka, ale aj jeho pohľad na vlastnú budúcnosť. Aj takto sa môže prejavovať nádej, ktorú Boh vkladá do života človeka prostredníctvom ľudí, ktorí sú ochotní pomáhať. ☺

GRÉCKOKATOLÍCKA
Charita
PREŠOV

TAKÉTO PRÍBEHY NÁM PRIPOMÍNajú, ŽE ZA KAŽDÝM ŽIVOTOPISOM JE ČLOVEK S VLASTNÝM PRÍBEHOM A TÚŽBOU ŽIŤ DÔSTOJNE. NIEKEDY STAČÍ, ABY SA NAŠIEL NIEKTO, KTO MU PODÁ POMOCNÚ RUKU A UVERÍ V JEHO POTENCIÁL. PROJEKT *AKTÍVNE KROKY K ZAMESTNANIU* UKAZUJE, ŽE KEĎ SA SPOJÍ ODBORNÁ POMOC, VYTRVALOSŤ KLIENTA A OCHOTA ZAMESTNÁVATEĽOV, MÔŽE SA ZMENIŤ NIELEN PRACOVNÝ STATUS ČLOVEKA, ALE AJ JEHO POHĽAD NA VLASTNÚ BUDÚCNOSŤ.

MICHAELA TOMAŠTÍKOVÁ

NÁVRAT K VŠEDNOSTI

Koniec leta v sebe nesie akúsi horko-sladkú príchuť. Horkú, pretože vnímame, že sa už končia dni, ktoré mali v sebe silu prelomiť rutinu, priniesť nejaký zážitok či spomalenie a oddych. No a sladkú, pretože, či si to chceme priznať, alebo nie, rutina nám robí dobre.

Rutina prináša predvídateľnosť a poriadok. Nostalgicky mávame dovolenkám, výletom a oslavám, a zároveň očakávame, a dúfame, že nám september vráti pokojné, pravidelné tikanie hodín.

No a tie hodinky síce tikajú, ale zdá sa, že v septembri idú akosi rýchlejšie. Rozbehne sa práca, škola, škôlka, krúžky. Mamy musia oprášiť svoje žonglérske schopnosti. Opäť naplno plánovať logistiku, presuny, domáce úlohy, varenie, upratovanie a popritom všetkom budovať svoj duchovný život, vzťah s manželom, venovať svoj čas a pozornosť deťom, sebarozvoju a zdraviu. Ľavou zadnou, nie?

Necítiš sa niekedy ako ťažný kôň? Spýtala sa ma raz kamoška, keď sme sa stretli, ako obidve tlačíme do kopca prázdny kočík s nákupom, bábätko spí v nosiči a my uháňame za nebojácny trojročák na odrážadle. Niekedy áno, odpovedala som a horko-sladko sa na ňu usmiala. Akoby bola žena stvorená len na zhon a neustálu sebaobetú. Stvorená len pre september.

A predsa je aj v živote ženy oveľa tenšia hranica medzi augustom a septembrom, ako by sa mohlo zdať. Každý deň potrebuje prácu aj oddych. Denne hlad a denne chlieb, píše Štefan Smoleň vo svojej knihe *Buď, kde si*. Recept na stálosť a svätosť, ktorú v nej ponúka:

zamiluj si všedný deň! Cez múdrosť púštnych otcov nám pripomína, že stálosti srdca neprekáža práca ani starostlivosť o druhých. Oveľa viac záleží na tom, ako je vyplnený čas medzi povinnosťami, čím sýtime svoju myseľ a čomu venujeme svoju pozornosť.

Žena vie byť vo svojich povinnostiach húževnatá a vytrvalá. Jej srdce vie v starostlivosti o druhého ľahko zabúdať na seba. Je to tak dobré a prirodzené. Problém je, keď na august čaká celý rok a neprežíva ho vo svojej všednosti. Nemyslí si tým každodenné kúpanie a drink na pláži. Skôr oázy zastavenia a načerpania. Potrebujeme sa na chvíľu stíšiť a upriamiť pozornosť na Krista, na ten najlepší životný drink. Niekedy potrebujeme krátku prechádzku, cvičenie, kávu s kamoškou, dobrú knihu alebo film.

Nájsť takéto oázy vyžaduje cieľavedomé putovanie, plánovanie a reflektovanie toho, ako prežívame každodennosť. Krásne o tom píše kanadská spisovateľka Holly Pierlotová, autorka knihy *Mamy v jednom kole*. Potrebujeme niečo ako životnú regulu. Nielen rozvrh povinností, ale usporiadanie povinností, ktoré sú spojené s naším povolaním podľa životných priorít. Andrea Mikolášiková, teologička, mama piatich detí a autorka projektu *Medzi nebom a ženou*, vytvo-

řila online kurz *Tvorba rodinnej reguly*, ktorý ženy sprevádza vo vytváraní podobného plánu. Je to jeden z nástrojov a tipov, ako vo svojej všednosti viac spriatelíť august a september a premeniť denné premáhanie na láskavú a trpezlivú námahu.

Realizované v spolupráci s projektom *Medzi nebom a ženou*. Viac info o projekte na: www.medzinebomazenou.sk

**Recept na stálosť
a svätosť:**

zamiluj si všedný deň!

ALEXANDRA MATOĽAKOVÁ

ELENA UHLÁRIKOVÁ

POT A SLZY, ALE NAJPRV ZAPLAŤ

Po hriešne dlhej dobe som si šla zacvičiť do fitka. Dlho som si vyberala outfit, lebo veď fitness centrum je v prvom rade prehliadka značkového športového oblečenia a ateliér na fotenie zrkadlových selfie. Kto tam ide cvičiť pre svoje zdravie a radosť, je naivný. Vo fitku by sa nemalo premýšľať. Ak je škola posilňovňou mozgu, tak posilňovňa je školou tela. Netreba to miešať. Lenže ja som rebel, a tak pri kardiu na bežiacom páse premýšľam.

Stroje na cvičenie tu nie sú náhodné. Každý jeden z nich sa primárne sústreďuje na posilnenie dvoch alebo troch konkrétnych svalov v tele. Aha, tamten je zameraný na dolnú časť tela, konkrétne na zadné stehná a zadok. A tamten je zase na posilnenie vnútorných paží, a tento na spodný chrbát. Človek zrazu zistí, koľko má v tele svalov. Rozmýšľam nad tým, ako kedysi ľudia tieto svaly trénovali. Tento sval sa mohol zapojiť pri siatí na poli a tento hádam pri naberaní vody zo studne, a tento pri miesení cesta. Životný štýl našich predkov im zabezpečoval výdatné tréningovanie každého svalu v tele. Prirodzene. No domnievam sa, že ľudia to nebrali ako bohvieakú zábavu. Bola to nutnosť. Preto sa časom ľudstvo snažilo vymyslieť stroje a techniky, ktoré by tú ťažkú prácu robili namiesto nich. Aby bolo fyzickej práce menej a menej, a ľudia mali čas na čítanie kníh a pitie kávy. A presne takto to dnes funguje.

Väčšina mladých ľudí už dokáže pracovať z domu, všade chodí

me autom a jedlo si objednávame od donáškových služieb. Je len málo vecí, ktoré nevieme vybažiť cez mobil. A predsa stále viac a viac ľudí chodí do fitness centier. Platíme si drahé mesačné permanentky, kupujeme špeciálnu obuv a oblečenie, aby sme posilňovali svaly. Aby sme za peniaze robili to, čo sme kedysi nechceli robiť zadarmo. Zdokonalili sme si svet, aby nám slúžil, aby sme nemuseli nič robiť. A potom sme si začali platiť za to, aby sme robili museli.

Boh to vymyslel jednoducho. My sme to skomplikovali, no to nám neprekáža. Hlavne, že máme pocit, že sme na to prišli sami. 🐟

Demencia – choroba, ktorá človeka postupne vykráda, berie mu spomienky, identitu, schopnosti, človek ostane sám, bezmocný ako malé dieťa. Pre tých, ktorí opatrujú svojho blízkeho, je to nesmierne vyčerpávajúci čas. Nielen preto, že sa bezmocne prizeráte, ako sa vám mení váš milovaný človek, ale aj preto, lebo celé noci nespíte, stále ste v strehu, čo urobí.

V domove dôchodcov bola práca s klientami s demenciou moja najmilšia. Uvedomovala som si veľkosť ľudskej dôstojnosti, že nie je o výkone, o tom, aký ste, ale že ste. Hoci ich pamäť slabla, boli veľmi múdri a vnímaví. Vliekla som sa vyčerpaná po chodbe, jedna pani si ma všimla: „A čo si taká nijaká?“ „Mám veľa práce tu aj doma.“ „Hmm, a doma ti ju kto vymýšľa?“ „Ja.“ Začala sa smiať: „Ty? A nie si ty sprostá?!“ A aj keď si klienti nepamätali, kto som ani čo sme pred chvíľou robili, vedeli, že ich mám rada a patríim k nim.

Raz som klientom navrhla: „Čo keby sme si zaspievali nejakú ľudovku?“ Prvý nápad: „Sedemdesiat sukien mala!“ Výborne, vyspievali sme všetky slohy. „A nejakú o zvieratkách viete?“ Zas sa ozvalo: „Sedemdesiat sukien mala.“ Výborne, dali sme zas všetky slohy. „A teraz nejakú, čo sme dlho nespievali.“ Opäť padlo: „Sedemdesiat sukien mala!“

A opäť s nadšením zneli všetky slohy. Musela som na päť minút odbehnúť a keď som sa vrátila, vyhlásila som spokojne so zachrípnutým, vyspievaným hlasom: „Ale sme si dobre zaspievali!“ Zo skupiny sa ozvalo: „A kedy? Mesiak si sa tu neukázala!“ 🐟

SIMONA NEHÉZOVÁ

VIDNO, ŽE SME TO MY?

V ostatnom čase na nás z nejedného príspevku vyskakujú plagáty a vizuály, z ktorých je jasné, že boli generované AI. Umelá inteligencia nie je náš nepriateľ. Ale ak sú vizuálne výstupy rôznych organizácií rovnaké a viditeľne generické, čo s tým? Používanie AI vo verejnej prezentácii vyvoláva mnoho otázok. Niekoľko z nich sme položili grafickej agentúre Mavio Media Erike Tomáškovej.

Kde sú hranice medzi užitočným využitím AI pri tvorbe vizuálov a vizuálnym gýčom?

Myslím si, že takýto gýč vzniká vtedy, ak bez dodržiavania vlastnej vizuálnej identity (loga, prvkov, farieb) dovoľíme, aby AI vytvorila komplet celý vizuál. Pri tvorbe akéhokoľvek obsahu je dôležité, aby si divák priradil daný vizuál práve k značke alebo organizácii, ktorá ho komunikuje. Na to treba mať a dodržiavať identitu značky a jej špecifický štýl komunikácie. AI je užitočným pomocníkom pri čiastočných krokoch tvorby (idey, koncepty, dokresľovanie obrázkov, efekty atď.). Ak jej prenecháme tvorbu celého vizuálu, riskujeme,

že spadneme do akejsi uniformity a budeme ťažko rozpoznateľní.

Prečo v poslednom čase vidíme vlnu AI plagátov a časopisov s nízkou estetickou úrovňou?

Súčasná doba je poznačená tempom, rýchlymi riešeniami a trendovosťou. Vytvoriť potrebné vizuály rýchlo, bez pomoci iných a zadarmo je pre mnohých lákavé. Technologická dostupnosť AI prináša ľuďom pocit, že teraz je čas, keď spolu s ňou dokážu, čo predtým nedokázali, a mnohí sa tak bez odborného úsudku na vlne trendov púšťajú to tvorby a skúšajú. Nemusi to byť hneď zlé, ale často sú takéto vizuály zmesou subjektívneho potvrdenia „to stačí“ a generickým AI výstupom bez identity.

Aké sú praktické návody a pravidlá pre laikov? Podľa čoho usúdiť, či je výstup vhodný na prezentáciu?

Pri AI vizuáloch by si mal laik položiť minimálne tieto otázky: Je výstup bez chýb a deformácií? Je na prvý pohľad jasné, čo komunikuje? Má vnútornú logiku a nie je zbytočne preplnený? Je rozpoznateľný ako súčasť konkrétnej značky, nie ako generický AI obrázok? Dôležité je neposudzovať iba to, či

je vizuál efektný, ale či je funkčný, čitateľný a má svoje opodstatnenie.

Kedy siahnuť po AI, kedy radšej po šablóne v Canve a kedy jednoznačne osloviť profesionála?

Záleží na tom, čo a akým spôsobom chcem komunikovať. Ak niekto rozbieha biznis a nemá „svoju tvár“, branding je lepšie prenechať profesionálom. Ak už sa v tomto smere posunul a má definovanú svoju vizuálnu identitu, spôsob a štýl komunikácie, ďalší obsah môže tvoriť aj v Canve, ale s dodržiavaním pravidiel stanovených dizajnovým manuálom. Treba poznamenať aj fakt, že nástroje samy osebe originalitu nevytvoria, iba násobia kvalitu alebo nekvalitu rozhodnutí človeka, ktorý ich používa. ∞

PETER SOLEJ

PODÁVANIE RÚK

OTÁZKY A ODPOVEDE

V uplynulom roku sme si v rubrike *Etiketa* priblížili viaceré pravidlá spoločenského správania. V tomto roku vám prinesieme odpovede na najčastejšie otázky, ktoré s danou problematikou súvisia.

Kto podáva ruku ako prvý?

Spoločensky významnejší ľudia podávajú ruku ako prví. To znamená, že žena podáva ruku mužovi, starší podáva ruku mladšiemu a nadriadený podáva ruku podriadenému.

Som žena a môj nadriadený v práci je muž, navyše mladšieho veku. Aj tak mám čakať na to, že mi ako nadriadený podá ruku ako prvý?

Áno. Na pracovisku platí vždy prednosť pozície, nie pohlavia. Samozrejme, v prípade, že by ste ako dáma, ktorá má časovo dlhšie skúsenosti, podali ruku nadriadenému omylom ako prvá, je namieste veriť, že mladší šéf je gentleman a podanie ruky s ochotou

prijme. V prípade, že by ste sa s nadriadeným stretli mimo pracoviska, napríklad pri spoločenskej udalosti, tam je vhodné, aby mladší nadriadený nezabúdal na to, že ste dáma, navyše staršia, a čakal na podanie ruky z vašej strany.

Kedy a ako môžem ako muž prejsť žene úctu pobozkaním ruky?

Je pekné, že tento šľachtický zvyk sa zachoval až do dnešnej doby a nie je cudzí ani mladším pánom. Daný prejav úcty je vhodný najmä pri spoločenských udalostiach. Pán pri bozkávaní ruky nezabúda na to, že bozk sa len naznačuje, teda pery muža sa nedotknú ruky ženy a zároveň si ruku ženy muž nesmie priťahovať. Namiesto toho sa má jemne

ukloniť. Netreba zabudnúť na to, že ak tento prejav úcty preukážeme jednej z prítomných dám, musíme to urobiť aj pri ostatných dámach.

Môžeme si podávať aj ruky v rukaviciach?

V internom prostredí určite nie. Jedine, že by išlo o vysokú spoločenskú udalosť a spoločenské rukavice by boli súčasťou vysokej dámskej večernej toalety. V prípade, že sme v externom prostredí a je mrazivé počasie, môžeme si podať ruky aj v rukaviciach. Pozor však na skutočnosť, ak si v tomto prípade jedna z dám pri podávaní ruky zloží rukavicu z ruky, potom tak musia urobiť aj všetky ostatné dámy a prítomní páni.

Peter Solej, lektor protokolu a etikety ✂

1 UT | ZAČIATOK INDIKTU PREPODOBNÝ SIMEON STÍLPNIK

Teraz je ten milostivý rok a Ježiš prišiel túto zvesť ohlásiť mne, do môjho života. Prišiel, aby sme mali život, a to život v hojnosti. Vinou hriechu o túto hojnosť prichádzame. Adam ju stratil, svojou neposlušnosťou, preto Kristus prichádza ako „nový Adam“, ktorý je poslušný Otcovi až na smrť na kríži, a ukazuje nám, že Boh je dobrý. Preto Božie slovo hovorí, že ten, kto prichádza k Bohu, musí veriť, že Boh je dobrý.

Liturgia: 1 Tim 2, 1 – 7, zač. 282; Lk 4, 16 – 22a, zač. 13 (Indiktu); predobraz. antif. a blažen.; menlivé časti z Indiktu (HS: 262; PZ: 232; HP: 247)

4 PIA | HIEROMUČENÍK BABYLAS

Mali ste aj vy niekedy pocit, že tu na svete ideme na výkon, že všade sa očakáva, že podáte dobrý výsledok, že tu po vás musí niečo ostať? Nejak tak sa pozeráme aj na to, že čas na modlitbu, čítanie Božieho slova, duchovná obnova je čosi menej ako práca, ale opak je pravdou, modlitba ti pomôže lepšie pracovať a neunaviť sa. Požehnaj sám sebe. Požehnaj si dobrý čas na modlitbe, pri čítaní Božieho slova (požehnaj si čas oddychu, ak ho potrebuješ), veď od Otca pochádza všetko dobré.

Liturgia: Gal 4, 8 – 21, zač. 210; Mk 6, 45 – 53, zač. 26; každodenné antifóny; menlivé časti z piatka; zdržanlivosť od mäsa (HS: 159; PZ: 114; HP: 114)

2 ST | MUČENÍK MAMANT

Na živote Izraelitov po odchode z Egypta (okrem Jozueho a Kaleba) vidíme jednu spoločnú črtu, a tou bolo šomranie. Nespokojnosť. Vždy im čosi chýbalo, niečoho sa báli, Bohu nedôverovali, chceli to, čo mali iní. Ako je to so mnou? Nešomrem? To, čo otvára srdce pokoru, je vďačnosť. Začni Bohu ďakovať a menej sa sťažovať, a otvorí to tvoje srdce na ochotu počúvať radostnú zvesť, že si milovaný. To je radostná zvesť, že Boh ťa miluje a že si jeho. Potom aj ty môžeš ísť ohlasovať, ale aj byť ten, kto prijíma ohlasovateľov evanjelia.

Liturgia: Gal 3, 15 – 22, zač. 207; Mk 6, 7 – 13, zač. 23; každodenné antifóny; menlivé časti zo stredy (HS: 156; PZ: 111; HP: 112)

5 SO | PROROK ZACHARIÁŠ

Ježiš hovorí o všetkom, čo sa má stať, čo príde, čo sa vo svete stane. V modlitbe *Otče náš* sa modlíme: „Chlieb náš každodenný daj nám dnes.“ Je to pozvanie aj dnes žiť prítomný čas – okamih a naučiť sa vytrvalo žiť ho každý deň. Potrebujeme pozerieť na Kristov príchod, ktorý je v budúcnosti. No on prichádza každý deň skrze Svätého Ducha vo svojom slove, v Eucharistii, v blížnom, vo sviatostiach, stretávame sa s ním v modlitbe. V modlitbe, kde mu odovzdávame všetky bolesti, starosti i strachy, kde ho zároveň chválime, vyvyšujeme.

Liturgia: 1 Kor 4, 17 – 5, 5, zač. 132; Mt 24, 1 – 13, zač. 97; každodenné antifóny; menlivé časti zo soboty (HS: 160; PZ: 115; HP: 115)

3 ŠT | HIEROMUČENÍK ANTIM

Ježiš našiel týchto ľudí ako ľudí bez pastiera. To znamená strategických a samých. Pre ovečku, ktorá je sama, je veľa nebezpečenstiev – stratí sa, zomrie pod ťarchou špičky tohto sveta, pod neodpustením sebe, Bohu, iným ľuďom. Kristus neprišiel, aby hriešnik zomrel, ale aby sa obrátil a žil. Čo to znamená pre nás? Otázka. Kto vedie teba? Komu sa zodpovedáš? Kristus prichádza ako dobrý pastier, dáva nám svojho Svätého Ducha, ale dáva nám aj authority tu na zemi. Žehnaj im, nepreklínaj a nechaj sa viesť. Nechaj sa viesť Svätým Duchom a cez neho aj autoritami. Modlitba na koniec: Pane, požehnaj moje authority.

Liturgia: Gal 3, 23 – 4, 5, zač. 208; Mk 6, 30 – 45, zač. 25; každodenné antifóny; menlivé časti zo štvrtka (HS: 157; PZ: 112; HP: 113)

6 NE | 15. NEDEĽA PO ZSD SPOMIENKA NA ZÁZRAK ARCHANJELA MICHALA V KOLOSÁCH

Požehnanie sa nedá urýchliť, ale môžeme ho spomaliť. Izraelitom keď vyšli z Egypta, Boh im cez Mojžiša hovoril, že im dá zaslúbenú zem. Bolo to prisľúbenie, ktoré Boh dal ľuďom, ale nevošli tam. Boli krátko pred cieľom, ale strach im nedovolil, aby vošli do tejto zeme. Tak štyridsať rokov blúdili po púšti. Videli zázraky, Boh bol s nimi. Plán bol vojsť do zaslúbenej zeme a tam žiť. Aj v našom živote sú oblasti, zaslúbené miesta, do ktorých nás Boh chce doviesť a požehnať.

Liturgia: 2 Kor 4, 6 – 15, zač. 176; Mt 22, 35 – 46, zač. 92; predobraz. antif. a blažen.; menlivé časti 6. hlasu (HS: 149; PZ: 103; HP: 104)

7 PO | PREDSVIATOK NARODENIA PRESVÄTEJ BOHORODIČKY MUČENÍK SÓZONT

Život je mnohokrát ťažký a plný bolesti, ale v tom všetkom nemusíme byť sami. Boh nás vložil do spoločenstva, kde sa navzájom potrebujeme. To však platí nielen ohľadom ľudí, ale aj voči Bohu. Aj Bohu môžeme povedať, že nevládzeme, že sme slabí. V tomto svete sa slabosť nenosí. Svet hovorí, že musíme byť silní, ukázať, že to dokážeme. To by sme nepotrebovali Ježišovu obeť, lebo lekára potrebujú chorí a nie zdraví.

Liturgia: Gal 4, 28 – 5, 10, zač. 211; Mk 6, 54 – 7, 8, zač. 27; predobraz. antif. a blažen.; tropár a kondak z predsviatku; prokimen, *Aleluja* a pričasten z dňa (HS: 154, 263; PZ: 108, 233; HP: 109, 249)

10 ŠT | MUČENÍCE MÉNODORA, MÉTRODORA A NYMFODORA

Za Ježišom prichádza žena, ktorej dcéra má duchovný problém. Prichádza za ním s dôverou a pokorou. Neodmieta ženu a neodmieta ani teba, lebo Kristus prišiel, aby slúžil. Povoláva nás, aby sme sa naučili, že pri ňom nájdeme riešenie, lebo „on je cesta, pravda a život“. Za kým alebo k čomu prichádzaš ty, keď ti je ťažko? Čo je to, pri čom hľadáš uspokojenie? Ježiš vidí tvoje srdce i všetko, čo je v ňom, a prišiel, aby utišil každú búrku a dal pokoj do tvojho srdca, do každej situácie tvojho života. Len mu to povedz. Božie slovo hovorí: „Ako nasýtené dieťa v matkinom náručí...“, tak je moja duša vo mne.“ (Ž 131, 2)

Liturgia: Ef 1, 1 – 9a, zač. 216; Mk 7, 24 – 30, zač. 30; predobraz. antif. a blažen.; menl. časti z Narodenia (HS: 264 PZ: 234; HP: 250)

8 UT | NARODENIE PRESVÄTEJ BOHORODIČKY

Poznáte tieto slová, myšlienky či postoje? Mávneme rukou a povieťme si: „Už som to počul, toto už poznám“, a práve vtedy sa stáva čosi, čo nás vzdaluje od ľudí i do Boha, jednoducho prestaneme počúvať. Prvé prikázanie, ktoré dal Boh izraelskému národu, sa začína slovami „počúvaj, Izrael“. Ježiš si povolal zreľých mužov za učeníkov, mužov, ktorí mali nemalé skúsenosti – či vo svojom povolani, či v tom, že poznali Tóru, Božie slovo, ale pozval ich, aby sa nanovo učili počúvať, a tam pozýva aj nás – byť učeníkmi. Čo ty na to? Prosme aj dnes v modlitbe: Bože, daj mi uši na počúvanie.

Liturgia: Flp 2, 5 – 11, zač. 240; Lk 10, 38 – 42; 11, 27 – 28, zač. 54; predobrazujúce antifóny a blaženstvá; menlivé časti z Narodenia (HS: 264 PZ: 234; HP: 250)

11 PIA | PREPODOBNÁ MATKA TEODORA ALEXANDRIJSKÁ

Ježiš už druhýkrát rozmnožuje chlieb a ryby. Vidí zástup, ktorého mu je ľúto, vidí zástup, ktorý by pomodlieval, keby sa vydal na cestu domov. Ježiš rozumie človeku, lebo miluje toho, koho stvoril z lásky, čiže teba a mňa. Boh sa z lásky k nám sklonil, aby bol s nami, a skláňa sa, lebo je živý. Isto poznáte stať o tom, ako bol Eliáš prenasledovaný, mal strach a zaspal, ale anjel ho zobúdzal slovami: „Najedz sa, lebo ešte dlhá cesta je pred tebou.“ Aj pred tebou a mnou je ešte dlhá cesta, potrebujeme sa najesť. Čoho? Božieho slova, prijímať Eucharistiu, ísť na spoveď a byť so spoločenstvom veriacich.

Liturgia: Ef 1, 7 – 17, zač. 217; Mk 8, 1 – 10, zač. 32; predobrazujúce antifóny a blaženstvá; menlivé časti z Narodenia; zdržanlivosť od mäsa (HS: 264 PZ: 234; HP: 250)

9 ST | PÁNOVI PREDKOVIA JOACHIM A ANNA

Jednou z túžob, potrieb človeka je patriť niekomu, patriť do rodiny. Keď sa narodí dieťa, dostáva meno a priezvisko. Otec sa priznáva k dieťaťu a hovorí: „Ty si môj/moja“. Pri Ježišom krste počujeme slová: „Toto je môj milovaný syn.“ Tieto slová zazneli nad Ježišom niekoľkokrát, a keď to potreboval počuť Ježiš, tak to potrebujeme aj my. Boh každému jednému z nás chce povedať, že sme jeho, že mu patríme. Potrebujeme to len prijať a učiť sa žiť ako deti, nie ako sluhovia. Žiť v rodine, to znamená, že veci robíme spolu a nie každý sám.

Liturgia: Gal 4, 22b – 31, zač. 210b; Lk 8, 16 – 21, zač. 36; predobraz. antif. a blažen.; menl. č. z 8. a 9. sept. (HS: 264, 265; PZ: 234, 235; HP: 250, 252)

12 SO | SOBOTA PRED POVÝŠENÍM HIEROMUČENÍK AUTONOMOS

Ježiš hovorí o kríži, že je dôležité ho zobrať a niešť – následne na ňom zomrieť. Toto sa učeníkom nepáčilo. Báli sa toho, ale nakoniec, keď prišiel Svätý Duch, tak im dal odvahy zaprieť samých seba a nasledovať svojho učiteľa až na kríž. To je prvá vec, ktorú Boh dáva človekovi, keď mu odovzdá svoj život. Dá mu odvahu svedčiť o Kristovi a jeho láske. Tých krížov môžeme mať viacej, len je dôležité vedieť, že to je kríž a potrebujeme ho prijať.

Liturgia: 1 Kor 2, 6 – 9, zač. 126; Mt 10, 37 – 11, 1, zač. 39 (sob. pred Povýšením); 1 Kor 10, 23 – 28, zač. 146; Mt 24, 34 – 44, zač. 101 (rad.); predobraz. antif. a blažen.; menl. č. z Narodenia (HS: 264 PZ: 234; HP: 250)

13 NE NEDEĽA PRED POVÝŠENÍM

Keď sa človek obráti, tak ho máme tendenciu meniť, rozprávať mu, ako to chodí, ako sa má správať v chráme, čo môže, čo nemôže. Pri tom všetkom sa môže stať, že zabudneme na to, že nie je najdôležitejšie mu naložiť, čo má a čo nemá robiť, ale tešiť sa a ubezpečovať ho, že ho máme radi a že patrí do najlepšej rodiny – Kristovej. To potrebuje malé dieťa, keď sa narodí. Vedieť, že je milované a očakávané. Isto mu nenaložíme povinnosti. Aj v živote kresťana sa môže vytratiť vzťah, a potom to je o povinnosti.

Liturgia: Gal 6, 11 – 18, zač. 215; Jn 3, 13 – 17, zač. 9. (ned. pred Povýšením); predobraz. antif. a blažen.; tropár hl. 7. a zo sviatku, kondak z hlasu, *Sláva, I teraz*, kondák zo sviatku; prokimen, *Aleluja* a prič. z nedele pred povýšením (HS: 150, 268; PZ: 104, 238; HP: 105, 255)

14 PO POVÝŠENIE SVÄTÉHO KRÍŽA

Niekedy máme tendenciu sami seba, ale aj iným dokazovať, akú máme moc. Mať moc, slávu, peniaze. Tieto veci ponúkal nepriateľ Ježišovi na púšti, keď mu hovorí „Poklož sa mi.“

Pri pohľade na kríž sa nám zdá, že akú má človek moc, ale pravdou je, že Kristus sám dal život. Božie slovo hovorí, že nikto mu život neberie, on ho dáva sám. Ježiš povedal, že ak by chcel, tak Otec pošle anjelov, a tí by sa bili za neho, ale... A tak pri pohľade na kríž sa aj dnes v pokore a so sklenenou hlavou modlíme: Ježiš, ďakujem ti, že si dal život za mňa, aby ja som mohol žiť.

Liturgia: 1 Kor 1, 18 – 24, zač. 125; Jn 19, 6 – 11. 13 – 20. 25 – 28a. 30b – 35a, zač. 60; menlivé časti zo sviatku; zdržanlivosť od mäsa (HS: 270; PZ: 241; HP: 257)

15 UT BOHORODIČKA SPOLUTRPITEĽKA

Dnes nás Mária učí zostávať pod krížom. Je ťažké pozerieť sa len vonkajšími očami, lebo tie uvidia mnoho zla, ale ona sa vie pozerieť aj inak, a to očami viery. Kristus aj dnes hovorí, aby sme mali vieru v neho, lebo on premohol svet. Potrebujem sa pozerieť na život, ľudí okolo nás s postojom viery, že Bohu nič nie je nemožné. Hovorme dobré a ono sa to začne diať. Hovorme slová požehnaní a nie preklatia. Odpúšťajme tým, ktorí nás preklínajú.

Liturgia: Ef 2, 19 – 3,7, zač. 222; Mk 11, 11 – 23, zač. 50 (rad.); Flp 2, 5 – 11, zač. 240; Jn 19, 25 – 27, zač. 61 (Bohorod.); predobraz. antif. a blažen.; ostatné č. zo sviatku a Bohorod. (HS: 270, 273; PZ: 241, 244; HP: 245, 257)

Igor Čikoš

16 ST VEĽKOMUČENICA EUFÉMIA

Môžeme si byť istí, že Boh nás mnohými spôsobmi zachraňuje a sprevádza na ceste životom k cieľu, ktorým je naša spása. Boží úmysel s nami je priviesť nás do nebeského kráľovstva. Ak si túto pravdu uvedomíme, pochopíme, že pri Bohu v nebi máme všetko pripravené. Budeme ho prosiť, aby nás oslobodil od všetkého, čo nás delí od vstupu do jeho kráľovstva. Boh nám všetkým praje večné šťastie, o ktoré sa nám oplatí bojovať každou našou modlitbou a dobrým skutkom.

Liturgia: Ef 3, 8 – 21, zač. 223; Mk 11, 22b – 26, zač. 51; predobraz. antif. a blažen. (alebo prvá a druhá antifóna zo sviatku a tretia každodenná s refrénom sviatku); menl. č. zo sviatku (HS: 270; PZ: 241; HP: 257)

17 ŠT MUČENICA SOFIA A JEJ DCÉRY VIERA, NÁDEJ A LÁSKA

Pri pohľade na otázku povieme, že sa to pýta niekto, kto túži spoznať pravdu o zdroji moci, ktorú používa Ježiš. Z evanjelia vieme, že sa to z vypočítavosti pýtali veľkňazi a zákonníci. Akým spôsobom sa stavíme pred Boha? Túžime ho spoznávať úprimne a pravdivo alebo sa snažíme obhájiť svoju predstavu? Pokiaľ nepoznáme pravdu o Bohu, ostaneme žiť v klamstve ako zákonníci. Nebojme sa spoznávať Boha pravdivo. Keďže Boh je skutočne zdrojom všetkého dobrého, tak jedine podriadenie sa jeho pravde nás privedie do nebeského kráľovstva.

Liturgia: Ef 4, 14 – 19, zač. 225; Mk 11, 27 – 33, zač. 52; všetko ako 16. septembra (HS: 270; PZ: 241; HP: 257)

18 PIA PREPODOBNÝ EUMENIOS DIVOTVORCA

Keď na seba počujeme kritiku alebo niekto ukáže na svetle náš hriech, vstúpime do obranného postoja. Nezaujímaj nás, či o nás povedali pravdu, ale chceme sa čím skôr ubrániť, aby sme z tej situácie vyviazli bez zranenia. Toto sa stalo farizejom. Mali možnosť odvrátiť sa od zla, no oni si namiesto toho vybrali vyhnúť sa pravde, a padli ešte do väčšieho zla. Nebojme sa, že nám Boh odkrýva naše hriechy. Neukazuje nám ich preto, aby sme sa v nich ešte viac utápali, ale preto, lebo nám chce podať pomocnú ruku a vytiahnuť nás z otroctva hriechu do slobodného života. Vystúpme na cestu, ktorá vedie tam, kde hriech už nemá moc.

Liturgia: Ef 4, 17 – 25a, zač. 226; Mk 12, 1 – 12, zač. 53; všetko ako 16. septembra; zdržanlivosť od mäsa (HS: 270; PZ: 241; HP: 257)

19 SO | SOBOTA PO POVÝŠENÍ MUČENÍCI TROFIM, SABBATIOS A DORYMEDONT

Podľa jeho slov, my sme zo zeme a on z neba. Nikdy nebudeme schopní dosiahnuť nebeské kráľovstvo vlastnými silami. Tak ako sa v evanjeliu aj apoštoli pýtali Ježiša: „Kto môže byť spasený?“ Kristus odpovedal, že nám ľuďom je to nemožné, no Bohu je všetko možné. V našom živote potrebujeme prežiť moment, keď pochopíme, že vlastnou silou sa možno dokážeme postarať do istej miery o veci tohto sveta. Večný život nám môže dať jedine Boh, hneď potom, ako sa necháme ním viesť, aby sme sa zjednotili s Ježišom, ktorý je zhora.

Liturgia: 1 Kor 14, 20 – 25, zač. 156; Mt 25, 1 – 13, zač. 104 (rad.); 1 Kor 1, 26 – 29, zač. 125b; Jn 8, 21 – 30, zač. 30 (sob. po Povýšení); všetko ako 16. septembra (HS: 270; PZ: 241; HP: 257)

22 UT | HIEROMUČENÍK FÓKAS

V živote zažívame momenty, ktoré nazývame duchovnou púšťou. Sú to chvíle, ktoré nám ukazujú, aký silný a pevný je náš vzťah s Bohom. O Ježišovi Kristovi čítame, že je plný Svätého Ducha, a tak aj štyridsať dní, ktoré strávi na púšti, prežije bez jediného hriechu aj napriek pokušeniam, ktorým čelí. Každý z nás je plný Svätého Ducha do takej miery, do akej to Bohu dovoľíme. Už pri sviatosti myropomazania dostávame pečať daru Svätého Ducha. Aj pri prijatí Eucharistie dostávame do svojho života celého Krista. Teda aj v dni, ktorý bude náročný a nepríjemný, si môžeme byť istí, že doň vstupujeme s mocou Ježiša Krista, ktorá je silnejšia ako akákoľvek nepríjemnosť tohto sveta.

Liturgia: Ef 5, 20 – 26, zač. 230; Lk 3, 23 – 4, 1, zač. 11; každodenné antifóny; menlivé časti z utorka (HS: 155; PZ: 109; HP: 110)

20 NE | 17. NEDEĽA PO ZSD NEDEĽA PO POVÝŠENÍ SV. KRÍŽA

Z ľudskej prirodzenosti vyplýva, že sa staráme o pozemský život prakticky každý deň. Chodíme do školy, do práce, do obchodu, len aby všetko fungovalo. Ježiš nám odhaľuje, že ak nám ide len o záchranu život na zemi, tak môžeme vedieť, že aj keby sa nám to istý čas darilo, o všetko prideme. No ak túžime, aby sa náš život neskončil po takom krátkom čase, Boh má moc aj nad smrťou a dokáže nám darovať večný život v nebi. Jediné, čo nás to stojí, je vo všetkom sa podriaďovať Božiemu vedeniu.

Liturgia: 2 Kor 6, 16b – 7, 1, zač. 182b; Mt 15, 21 – 28, zač. 62 (rad.); Gal 2, 16 – 20, zač. 203; Mk 8, 34b – 9, 1, zač. 37 (ned. po Povýšení); predobraz. antif. a blažen.; menlivé časti hlasu a z Povýšenia; pričasten z nedele po Povýšení (HS: 152, 272; PZ: 106, 241; HP: 107, 257)

23 ST | POČATIE JÁNA KRSTITEĽA

Vieme si predstaviť, žeby sme nejedli štyridsať dní? Aj jeden deň bez jedla nám určite príde ako veľmi náročná výzva. Kristus nás učí byť slobodnými od všetkého, aby sme nikdy za cenu hriechu nezískali niečo, o čo neskôr aj tak prideme. Aj keď vieme, že Kristov život, ktorý v nás koluje, nám tento večný život dáva, už sa nám neoplatí vymeniť ho za čokoľvek dočasnú na tomto svete. Preto môžeme byť slobodní od všetkého, čo nás môže naplniť na tomto svete. Môžeme tak žiť slobodne aj vo chvíľach, keď si užívame hojnosť a pohodlie, ako aj v časoch, keď možno trieme núdzu, no vždy s istotou vieme, že náš život smeruje do neba.

Liturgia: Ef 5, 25 – 33, zač. 231; Lk 4, 1 – 15, zač. 12 (rad.); Gal 4, 22 – 31, zač. 210b; Lk 1, 5 – 25, zač. 2 (Predchod.); predobrazujúce antifóny a blaženstvá; menl. č. z Počatia; prokimen, *Aleluja* a pričasten z utorka (HS: 155, 277; PZ: 109, 248; HP: 110, 261)

21 PO | ZAKONČENIE SVIATKU POVÝŠENIA

Pri týchto slovách nám môže napadnúť otázka: „A čo my ľudia? Sme takisto milovaným stvorením ako Boží Syn?“ Vieme, že my sa s Ježišom Kristom pre hriech nemôžeme rovnať v jeho dokonalosti, a preto by nám mohlo napadnúť, si nezaslúžime byť milovaným stvorením. Ale pravda je taká, že Boh nás nemiluje preto, lebo si to zaslužíme, ale preto, lebo sa tak slobodne rozhodol. Čisto, nezištne, a aj keď sme sa od neho hriechom odlúčili, poslať nám svojho Syna, aby z nás urobil spravodlivých ľudí. Vďaka tomu, že k nám Boh prišiel ako človek, môžeme žiť ako milovaní synovia a dcéry nášho Boha.

Liturgia: Ef 4, 25 – 32, zač. 227; Lk 3, 19 – 22, zač. 10; všetko ako 16. septembra (HS: 270; PZ: 241; HP: 257)

24 ŠT | PRVOMUČENICA A APOŠTOLOM ROVNÁ TEKLA

Letopočet, ktorý používame, má svoj stabilný bod v narodení Ježiša Krista. Prečo to tak je? Vieme to vyčítať aj z verša, ktorý je vyššie. Môžeme povedať, že od Kristovho príchodu už nič nie je také ako pred tým. Boh prišiel všetko zmeniť. Prišiel nás vyslobodiť zo všetkých našich problémov a nedostatkov, ktoré tu na zemi zažívame v dôsledku hriechu. Priniesol nám zvesť o novom živote, ktorý nás čaká v jeho kráľovstve. Otvoril nám oči, pretože už nie sme odsúdení napospas vlastnej nevedomosti a neschopnosti dostať sa z tejto zeme opäť do jednoty s Bohom.

Liturgia: Ef 5, 33 – 6, 9, zač. 232; Lk 4, 16 – 22a, zač. 13; každodenné antifóny; menlivé časti zo štvrtka (HS: 157; PZ: 112; HP: 113)

25 PIA | PREPODOBNÁ EUFROZÍNA

Príchod Ježiša Krista na zem je pre nás radostnou udalosťou, pretože nám prináša oslobodenie od hriechov. Vďaka tejto slobode sme z Kristovej moci schopní získať večný život v nebi. Pravdou je, že každý z nás bojuje s hriechom v rôznych smeroch, ale radostnou udalosťou je práve to, že Boh nám prišiel pomôcť oslobodiť sa od všetkých takýchto nedostatkov. Stačí len nechať sa viesť Bohom a nikdy nebojovať proti nemu. Aj keď vôbec nemusel, rozhodol sa nás zachrániť takým spôsobom, že sa stal občajným človekom. Ukázal nám, že on je ten, kto dokáže svojím životom získať večnú slávu v nebi.

Liturgia: Ef 6, 18 – 24, zač. 234; Lk 4, 22 – 30, zač. 14; každodenné antifóny; menlivé časti z piatka; zdržanlivosť od mäsa (HS: 159; PZ: 114; HP: 114)

28 PO | PREPODOBNÝ VYZNÁVAČ CHARITON

Aký je Ježiš horlivý a verný poslaniu, ktoré prijal od svojho Otca! Aj my, ktorí sme Božími synmi a dcérami, sme povolaní svojím každodenným životom zvestovať Božie kráľovstvo všetkým, ktorí sa s nami každodenne stretávajú, bez ohľadu na to, či sú veriaci alebo neveriaci. Môžeme byť svetlom prostredníctvom toho najmenšieho dobrého skutku, ktorý prejavíme z Božej moci akémukoľvek blížnemu. Takým spôsobom sa pridáme k Ježišovi Kristovi v jeho poslaní a sme tak predĺženou Kristovou rukou pri jeho diele.

Liturgia: Flp 1, 1 – 7, zač. 235; Lk 4, 38 – 44, zač. 16 (rad.); 2 Kor 4, 6 – 15, zač. 176; Lk 6, 17 – 23a, zač. 24 (Charitonovi); predobrazujúce antifóny a blaženstvá; menlivé časti svätému (HS: 279; PZ: 251; HP: 264)

26 SO | ODPCHOD DO VEČNOSTI APOŠTOLA

A EVANJELISTU JÁNA TEOLÓGA

Ak chceme vedieť s istotou, že sa niečím v živote máme riadiť, musíme si byť istí, že to je pravda a že to naozaj funguje. Pán Ježiš veľmi dobre vedel, že ľudia takto fungujú, a preto sa nám neprispôbil len v tom, že sa stal človekom, ale aj v spôsobe, ako nám odovzdal pravdu o svojom Otcovi, ktorý ho sem na zem poslal. Mnohými a rozličnými spôsobmi počas svojho života nám dokázal, že ak niečo povie, tak sa to aj skutočne stane. Preto by sme mali mať Božie slová vždy na pamäti. Každý deň, ktorý je takto vedený Božím slovom, môže byť pre nás dňom plný pokoja a istoty, pretože vieme, že sme pod ochranou najmocnejšej bytosti.

Liturgia: 1 Jn 4, 12 – 19, zač. 73b; Jn 19, 25 – 27; 21, 24 – 25, zač. 61 (svätému); 1 Kor 15, 39 – 45, zač. 162; Lk 4, 31 – 36, zač. 15; predobraz. antif. a blažen.; menl. č. svätému (HS: 278; PZ: 249; HP: 262)

29 UT | PREPODOBNÝ KYRIAK

Veľmi zaujímavým spôsobom prosí o pomoc tento malomocný. Nenárodzuje si na očistenie, ale dáva možnosť rozhodnúť Ježišovi. Úplne sa podriaďuje Božej vôli, nech bude akákoľvek. My často vieme Bohu klásť podmienky, že ak nám niečo dá, tak potom začneme chodiť do cerkvi a podobne. V pravde však vzťah medzi nami a Bohom má byť úplne obrátený. Máme sa v plnej dôvere podriaďovať jeho prikázaniam a jeho vôli, pretože vieme, že Božia cesta je pre nás tým najväčším dobrom, aké môžeme zažiť. Z tohto dôvodu sa nemusíme báť každú modlitbu ukončiť rovnakými slovami, ako ju ukončil Ježiš Kristus v Getsemanскеj záhrade: „Nie moja, ale tvoja vôľa nech sa stane.“

Liturgia: Flp 1, 8 – 14, zač. 236; Lk 5, 12 – 16, zač. 18; každodenné antifóny; menlivé časti z utorka (HS: 155; PZ: 109; HP: 110)

27 NE | 18. NEDEĽA PO ZSD SVÄTÝ MUČENÍK KALLISTRAT A SPOL.

Počas nášho života, a najmä vo chvíľach, keď sa cítime neisto alebo pochybujeme vo viere, sa pýtame Boha, čo máme robiť. Aké majú byť naše ďalšie kroky v živote. V jednoduchosti počúvame jeho slovo. Boh nám všetko povedal vopred. Všetko dopredu vieme. Ježiš nám to povedal a ukázal svojím zjavením. Teda ak naozaj túžime vedieť, čo od nás Boh chce, stačí nám silná túžba v prvom rade spoznať Boha. Preto tak ako jeleň dychtí za vodou, aj my vyhľadáujeme čas na to, aby sme každým dňom nielen vedeli o Bohu viac, ale aby aj náš vzťah s ním bol stále pevnejší.

Liturgia: 2 Kor 9, 6 – 11, zač. 188; Lk 5, 1 – 11, zač. 17; predobraz. antif. a blažen.; tropár 1. hlasu, *Sláva*, kondák hlasu, *I teraz*, podľa predpisu; prokimen, *Aleluja* a pričasten hlasu (HS: 143; PZ: 96; HP: 97)

30 ST | HIEROMUČENÍK GREGOR ARMÉNSKY

Novým vínom v tomto podobenstve je evanjelium, ktoré nám prišiel zvestovať Kristus. Mechmi sme my ľudia a na nás je, akými mechmi sme. Toto je najväčší problém každého jedného z nás, ak chceme prijať pravú vieru. Ak túžime byť novými mechmi, ktoré budú pripravené na nové víno, nemusíme sa báť postaviť sa pred Boha v úplnej pokore a s túžbou sa s ním zjednotiť v pravde, pretože náš Boh je taký mocný, že nech by náš mech bol akokoľvek starý, on nás s ľahkosťou premení už navždy na nový mech, ktorý sa nikdy neznehodnotí.

Liturgia: Flp 1, 12 – 20a, zač. 237; Lk 5, 33 – 39, zač. 21; každodenné antifóny; menlivé časti zo stredy (HS: 156; PZ: 111; HP: 112)

Timotej Paločko

JORGE BORONAT: IPRAY – CEZROČNÉ OBDOBIE 18. – 26. TÝŽDEŇ

Novinka z vydavateľstva Zachej.sk s názvom *iPray 6: Cezročné obdobie 18. – 26. týždeň* prináša nové impulzy na duchovný rast uprostred každodennej reality. Pravidelná modlitba s evanjeliom sa môže stať pevným bodom, ktorý nás podrží v čase skúšok a pomôže nám nájsť smer v dôležitých životných rozhodnutiach. Komentáre sú písané pútavo, zrozumiteľným jazykom a pozývajú k osobnej odpovedi na Božie slovo. *iPray* svojím štýlom a obsahom osloví mladých aj dospelých. (Zachej)

VILIAM JUDÁK, BYSTRÍK BUGAN A KOL. NAŠI SVÄTÍ

Pútavý lexikón predstavuje svätcov a blahoslavených, ktorí žili a pôsobili na území dnešného Slovenska. Ich životné príbehy odhaľujú dejiny kresťanskej kultúry, odvahu i duchovnú hĺbku našich predkov. Hoci Slovensko nemá veľa kanonizovaných svätcov, kolektívu autorov pod vedením cirkevného historika a nitrianskeho diecézneho biskupa Viliama Judáka i publicistu Bystríka Bugana sa podarilo vybrať tri desiatky osobností. Na Slovensku sa buď narodili, alebo na jeho území pôsobili. Vytvárajú tak mozaiku, ktorou mapujú dejiny kresťanstva aj nášho národa. (SSV)

OZNAM REDAKCIE

SVÄTÉ LITURGIE V SEPTEMBRI NA VAŠE A NAŠE ÚMYSLY:

za čitateľov – 5. september, Katedrálly chrám Narodenia Presvätej Bohorodičky v Košiciach, slúži otec Miroslav Chorendžák

za autorov – 13. september, Chrám sv. apoštolov Petra a Pavla v Zbehnove, slúži otec Ján Sabol

za priateľov Slova – 14. september, 18.00 h Chrám Ochrany Presvätej Bohorodičky v Piskorovciach, slúži otec Lukáš Homola

za redakciu – 20. september, 10.00 h Kaplnka sestier služobníc na Sá-zavského ulici v Prešove, slúži otec Miroslav Dancák

MÚDRE VZDELÁVANIE

Vedeli ste, že jedným z najznámejších textov sv. Bazila Veľkého je dielo o vzdelávaní? Spis *Pros tous néous*, po latinsky *Ad adolescentes*, je určený mladým ľuďom a zaoberá sa vzťahom k nekresťanskej literatúre počas vzdelávania.

Sám Bazil Veľký bol v rokoch 356 až 375 učiteľom, predtým ako sa stal biskupom. Po štúdiu v Aténach prednášal rétoriku v Cézarei. V tomto období sa stal súčasťou aj mníšskeho spoločenstva. V rokoch 362 až 364 platil zákon cisára Juliána, ktorý kresťanským učiteľom zakazoval používať pohanské texty. Vďaka Bazilovmu zásadnému dielu tak dnes poznáme diela Homéra, Hesioda, Platóna či Herodota.

Sv. Bazil mladým študentom odporúča pristupovať k nekresťanským spisom podobne ako včely ku kvetom. Podľa neho včela na rozdiel od iných stvorení vie získavať med z rastlín, nielen sa kochať ich vôňou a krásou. Tak aj mladí ľudia by nemali pozeráť len na lúbivosť slov či rétorické zvraty, ktoré môžu byť aj zmätočné a klamlivé, ale hľadať to dobré, pravdivé a užitočné pre vlastnú dušu. Včely dokážu zbierať sladký med dokonca aj z trpkých kvetov. (Ján Sabol) ☿

Sväté liturgie v Bratislave a okolí

Každú nedeľu od 6.9.2026

9:00 hod.

Bratislava a Karlova Ves

Kostol svätého Michala

10:00 hod.

Malacky

Kostol Najsvätejšej Trojice

10:30 hod.

Zálesie

Kostol Najsvätejšej Trojice

11:00 hod.

Kvetoslavov

Kostol Nanebovstania Pannej Márie

Druhá nedeľa v mesiaci
Pezinok-Cajla 16:00 hod.

VIZITÁCIA V BAVORSKU

NEMECKO ■ Vladyka Marián Andrej Pacák CSsR vykonal svoju prvú pastoračnú vizitáciu v Nemecku. 8. – 13. júla navštívil Slovenskú gréckokatolícku misiu Eichstätt – Ingolstadt v Bavorsku, ktorú spravuje otec Miroslav Házy. Vizitácia mala tri základné rozmery – pastoračný, cirkevný a akademický. Program sa začal v stredu neformálnym stretnutím s veriacimi v záhrade v Buxheime. Vizitácia vyvrcholila v sobotu 11. júla slávením liturgie vo farskom chráme. Okrem slovenských gréckokatolíkov sa na nej zúčastnilo aj množstvo veriacich

z miestnych nemeckých farností. V nedeľu sa vladyka Pacák zúčastnil na svätej omši a farskom dni v Gaimersheime. Vo štvrtok navštívil vladyka Pacák Eichstätt, kde sa stretol s generálnym vikárom diecézy, Michaelom Alberterom. Pri tejto príležitosti odovzdal vladyka Pacák v mene Rady hierarchov ďakovný list odchádzajúcemu rektorovi Collegia Orientale Oleksandrovi Petrynkovi za jeho starostlivosť o slovenských seminaristov, z ktorých mnohí dnes pôsobia vo významných službách doma i v zahraničí. (Miroslav Házy; foto: archív misie)

POVOLANIA V ČASE VOJNY

UKRAJINA ■ Synoda Ukrajinskej gréckokatolíckej cirkvi v Kyjeve sa v júli zamerala na pastoračiu povolání ku kňazstvu a mníšstvu v období vojny. Biskup Mychajlo Bubnij, predseda komisie pre mníšske záležitosti, predstavil výsledky výskumu. Ten identifikoval tri hlavné prostredia priaznivé pre rozvoj povolání: mládež, rodiny vychovávajúce deti vo viere a samotné zasvätené komunity. Študent Sawa Masnyk zdôraznil, že mladí ľudia sa neboja radikalizmu evanjelia, no jasne reagujú na neúprimnosť a pokrytectvo. Rehoľníčka Kateryna Moľoczijová zdôraznila, že povolanie sa rodí tam, kde dieťa vidí živú vieru svojich rodičov. Podľa výskumu väčšina zasvätených osôb prvýkrát uvažovala o mníšskom živote medzi 12. a 19. rokom života, pričom priemerný vek vstupu do rehoľných rádov je 23 rokov. (Vatican News; foto: UGKC)

ČESKO ■ Ekumenická porota vybrala z dvanástich súťažných snímok 60. ročníka Medzinárodného filmového festivalu Karlovy Vary drámu cyperskej režisérky Tonie Mishailiovej s názvom *Za chrbtom mi striehne lev* (*The Lion at My Back*, Cyprus, Luxembursko, Grécko, 2026). Z ekumenického hľadiska má tento film evanjeliový charakter: Mariama sa pre Stellu i ďalšie postavy, ktoré vlastnými silami nedokážu nájsť cestu von zo slepých uličiek svojich životov, prekvapivo stáva skutočne kristovskou figúrou. (TK KBS)

UKRAJINA ■ Organizácia *Save the Children* upozorňuje, že jún 2026 zaznamenal najvyšší počet detských obetí od prvých mesiacov totálnej vojny, a upozorňuje, že čoraz silnejšie rakety ľahko ničia celé sekcie bytových domov. „Nemôžeme dovoliť, aby svet odvrátil zrak od detí na Ukrajine. Potrebujeme okamžité kroky na ich ochranu a ukončenie týchto závažných porušení,“ uviedla riaditeľka *Save the Children* na Ukrajine Sonia Khushová v reakcii na najnovšiu správu Úradu vysokého komisára OSN pre ľudské práva zverejnenú nedávno. (Vatican News)

JORDÁNSKO ➤ Jordánsko intenzívne rozvíja svoju turistickú infraštruktúru, pričom sa pripravuje na významný míľnik – rok 2030, keď si pripomenieme 2000. výročie krstu Ježiša Krista. Hlavným cieľom tejto iniciatívy je lokalita Al-Maghtas, známa ako Betánia za Jordánom. (Vatican News)

TALIANSKO ➤ Svätý Otec 20. júla zamieril na súkromnú návštevu benediktínskeho opátstva na Monte Cassine. Pri hrobe svätého Benedikta zveril svoje prosby za mier v oblastiach poznačených krviprelieváním. Opátstvo bolo takmer zničené počas druhej svetovej vojny. V závere návštevy obedoval s tamojšími benediktínmi. (Vatican News)

POLSKO ➤ Od 4. do 8. augusta sa v Exercičnom dome redemptoristov *Hora Tábor* v Lubaszowej v Poľsku konala duchovná obnova spoločenstva Skala. Deväť rodín spoznávalo, aká je úloha rodiny v živote Cirkvi. Silnými momentmi bolo vzájomné odproszenie manželov, modlitba za Cirkev, ale aj občerstvenie v podobe praktických biblických právd o mužovi a žene. Vrcholom obnovy bol posledný večer, keď sa manželia rozhodli budovať svoju rodinu ako živé spoločenstvo viery. (Skala rodín)

MLÁDEŽNÍCKE STRETNUTIE

USA ➤ Počas štyroch dní sa v Clevelande v Ohio zišla na konci júla gréckokatolícka mládež, aby spoločne uctievali Boha, budovali vzťahy, vzdelávali sa, špotovali a zabávali. Modlili sa na bohoslužbách, vyrábali čotky, viedli rozhovory so svojimi biskupmi a v skupinkách premýšľali o tom, ako Boh pôsobí v ich životoch. Jedným z vrcholov stretnutia bol projekt *Rise Against Hunger*, počas ktorého zabalili 20 000 porcií jedla za menej ako dve hodiny pre núdznych. Teenageri si vypočuli aj Bena Olse- na, zakladateľa a riaditeľa spoločnosti *Interintelligence* a riaditeľa siete *Faith Family Technology Network*, ktorý ich povzbudil, aby o úlohe technológií a umelej inteligencie v našom svete uvažovali s vierou a zodpovedne. (text a foto: archív Eparchie Parma)

MEDZINÁRODNÁ PŮŤ RUSÍNŮV

MAĎARSKO ➤ 2. augusta sa v maďarskom pútnickom mieste Máriapócs uskutočnila Medzinárodná rusínska púť. Program v sobotusa začal modlitbou, liturgiou, pokračoval prezentáciou miesta, koncertom duchovných piesní a sviečkovou procesiou okolo baziliky. Vyvrcholením bola nedeľná liturgia v bazilike v cirkevno-slovanskom jazyku s rusínskymi časťami. Na odpuste boli prítomní veriaci nielen z Maďarska, ale aj z Rumunska, podkarpatského regiónu Ukrajiny, Chorvátska a Slovenska. (text a foto: Milan Jasik)

INAUGURÁCIA ORDINÁRA

RAKÚSKO ➤ Viedenský arcibiskup Josef Grünwidl bude 14. septembra slávnostne uvedený do úradu ordinára východných katolíckych cirkví v Rakúsku. Slávnostná bohoslužba v gréckokatolíckom obrace sa uskutoční o 18.00 vo viedenskom Dóme sv. Štefana. Pápež Lev XIV. vymenoval Grünwidla za ordinára 11. júla. Vo funkcii nahradí kardinála Christopa Schönborna. Podľa cirkevného práva je viedenský arcibiskup zároveň ordinárom východných katolíckych cirkví, jeho ustanovenie do funkcie však prebieha osobitným aktom. Na liturgii sa okrem arcibiskupa Grünwidla a kardinála Schönborna zúčastní generálny vikár ordinariátu, Jurij Kolasa, kňazi ordinariátu a veriaci východných katolíckych cirkví z celého Rakúska. Účasť prisľúbil aj apoštolský nuncius v Rakúsku, arcibiskup Pedro Lopez. Grünwidl po menovaní označil východné katolícke cirkvi, ich liturgickú rozmanitosť a osobitosť za „skutočný poklad“ nielen pre Viedeň a Rakúsko, ale pre celú svetovú Cirkev. Ordinariát má viac ako 20 tisíc veriacich. (Kathpress)

CYRILO-METODSKÁ SLÁVNOSŤ

TRENČÍN ➤ V nedeľu 5. júla sa v Gréckokatolíckej farnosti v Trenčíne konala odpustová slávnosť k úcte patrónov miestneho chrámu, svätých Cyrila a Metoda. Program slávnosti sa začal už v sobotu veľkou večierňou s litiou a Akatistom k sv. Cyrilovi a Metodovi.

Nedeľný program pokračoval utierňou a modlitbou posvätného ruženca. Vrcholom slávnosti bola svätá liturgia, ktorej predsedal vladyka Milan Lach SJ. Spolu s ním slávil protosynkel Miroslav Bujdoš CSsR, viacerí kňazi, medzi nimi aj rímskokatolícky kňaz Pavol Drgo z Trenčína a liturgická asistencia.

Slávenie svojím spevom umocnil Gréckokatolícky spevácky zbor pri Chráme sv. Cyrila a Metoda pod vedením dirigenta Radovana Blahunka, ako aj detský spev pod vedením sestier služobníc. V homílii vladyka Milan vychádzal z obrazu siete veľkomoravských hradísk, ktoré si v čase nebezpečenstva odovzdávali správy prostredníctvom svetelných a dymových signálov. Svätí Cyril a Metod boli podľa vladyku takýmto svetlom pre slovanské národy. Dedičmi svätých Cyrila a Metoda sa kresťania stávajú predovšetkým tým, ako žijú svoju vieru v každodennom živote.

V závere liturgie vladyka Milan poďakoval otcovi Igorovi Cingelovi za dvadsať rokov plodnej služby v trenčianskej farnosti. Vladyka zároveň predstavil nového farského administrátora otca Andreja Škovieru. Po liturgii nasledoval moleben, myrovanie a sprievod okolo chrámu s čítaním evanjelií. Odpustová slávnosť pokračovala spoločným agapé a obedom. (Stanislav Gábor; foto: Lucia Mišíková)

O BISKUPOVI GOJDIČOVI

TRENČÍN ➤ Začiatkom júna sa v Gréckokatolíckom chráme sv. Cyrila a Metoda v Trenčíne uskutočnilo duchovno-odborné podujatie venované osobnosti blahoslaveného biskupa Pavla Petra Gojdiča a dejinám Prešovského biskupstva zo začiatku 20. storočia. Podujatie sa začalo liturgiou, ktorú slávil otec Martin Mráz, protosynkel Košickej eparchie a predseda Spolku sv. Cyrila a Metoda a pokračovalo v pastoračných priestoroch prednáškou Daniela Černého zo Slavistického ústavu Jána Stanislava SAV z Bratislavy. V nej priblížil historické súvislosti obsadzovania prešovského biskupského stolca v kontexte aktuálneho výskumu sprístupnených dokumentov z vatikánskych archívov.

Súčasťou večera bola aj prezentácia vedeckej literatúry venovanej dejinám gréckokatolíkov. Podujatie zorganizovala Gréckokatolícka farnosť sv. Cyrila a Metoda v Trenčíne, OZ Solún Trenčín a Spolok sv. Cyrila a Metoda. (Mária Blahunková)

LET 2026

BANSKÁ ŠTIAVNICA ➤ Aj tento rok nám Boh požehnal nádherný čas na *Letnom evanjelizačnom tábore – LET 2026*. Jeho 15. ročník sa konal od nedele 5. júla do piatka 10. júla v nádhernom prostredí Štiavnických vrchov pri Počúvadlianskom jazere v Chate Lodiár. Zišlo sa spolu 90 účastníkov vrátane animátorov, kňazov a vladyku Milana Lacha, túžiacich po spoločenstve, dobrodružstve, hre, priateľstve a hlavne po Bohu. Témou bola odvaha a nositeľom tejto správy – *Buďte odvážni, lebo ja som premohol svet* – bol svätý apoštol Pavol. Na jeho živote sme v katechézach, hrách a aktivitách spoznávali, aká je tá pravá odvaha kresťana – nielen zomierať, ale mať odvahu žiť Krista. Tábor bol rozdelený do troch skupín: deti do 14 rokov, deti nad 14 rokov a účastníci animátorskej školy. (Jozef Durkot; foto: archív Eparchie Bratislava)

DOBRODRUŽSTVO SO SV. FRANTIŠKOM

HERLANY ➤ 6. až 10. júla sa 87 detí a mladých z farnosti Košice-Staré Mesto zúčastnilo na tábore v Herľanoch, ktorý niesol tému *Reštart – Obnov môj dom*. Účastníci počas celého týždňa hľadali odpoveď na otázku, čo znamená obnovovať Boží dom predovšetkým vo vlastnom srdci. Program dní sa venoval témam spoločenstva, Eucharistie, modlitby i kresťanského svedectva. Deti v skupinkách symbolicky stavali model katedrály, súťažili v športových hrách, absolvovali tvorivé dielne venované svätému Františkovi, túru so šifrovacou hrou aj nočnú aktivitu zameranú na silu tichej modlitby. Nechýbal futbalový turnaj, spoločenské hry ani návšteva sokoliarov. (Rastislav Pintér; foto: archív farnosti)

85. VÝROČIE SMRTI

LEVOČA ➤ V Levoči si 11. júla pripomenuli 85. výročie mučeníckej smrti kňaza Jána Kellnera, ktorý obetoval svoj život za jednotu kresťanov. Spomienka sa uskutočnila v Kostole Ducha Svätého, kde Ján Kellner pred 89 rokmi slávil svoju prímichnú svätú liturgiu.

Pri tejto príležitosti vладыka Jonáš Maxim požehnal pamätnú tabuľu, ktorá bude pripomínať život a svedectvo kňaza, ktorý zostal verný svojmu presvedčeniu a túžbe po jednote cirkvi.

Slávnosť bola poďakovaním za vernosť evanjeliu a povzbudením, aby jeho príklad zostal inšpiráciou aj pre dnešných kresťanov. Pripravilo ju Občianske združenie mučeník Ján Kellner v spolupráci s gréckokatolíckou farnosťou v Levoči a bratmi minoritmi. (Martin Lukačičin, Žofia Bendžalová Kellnerová, foto: Dominika Brincková)

SLÁVNOSŤ

SOL' ➤ 12. júla oslávila farnosť Rudlov vo filiálnej obci Sol' svojich nebeských patrónov svätých Cyrila a Metoda. Slávnosť bola spojená s posviackou nového ikonostasu, prestola a žertveníka. Liturgické zariadenie posvätil vладыka Jonáš Maxim. V homílii pripomenul, že každý človek potrebuje uzdravenie – prostredníctvom slova, dotyku, povzbudení, objatia či mlčania. V závere vyzval veriacich, aby chrám nikdy neostal prázdny a aby nový oltár i ikonostas zostali trvalým pozvaním k prehĺbeniu vzťahu s Bohom. Na záver slávnosti otec Marek Saraka poďakoval vладыkovi Jonášovi. Osobitne autorom ikonostasu a oltára, darcom, dobrodincom, samosprávou i všetkým farníkom, ktorí svojím časom, silami a finančnými prostriedkami prispeli k skrášleniu Božieho domu. (Monika Sukovská; foto: Jozef Balog)

ODPUST

BANSKÁ BYSTRICA ➤ Bratislavský eparcha vладыka Milan Lach SJ prijal pozvanie bansko-bystrickej farnosti, ktorá v nedeľu 12. júla slávila odpustovú slávnosť. Pri liturgii pripomenul veriacim slovenskej i ukrajinskej národnosti z Banskej Bystrice a okolitých farností život a dielo blaženého Pavla Petra Gojdiča, ktorý je patrónom tejto farnosti.

Slávnosť v Banskej Bystrici, na ktorú prijal pozvanie aj bratislavský protosynkel Miroslav Bujdoš CSsR a brezniansky farár Ján Koval'. Slávnosť svojím viachlasným svevom sprevádzal miestny spevácky zbor Ichtyas pod vedením Zuzany Hutňanovej. Po slávení eucharistie nasledovalo myrovanie a spoločné agapé, ktoré pripravili miestni veriaci. (Ján Krupa; foto: Mária Benčová)

SVIATOK BISKUPA GOJDIČA

PREŠOV ► Sviatok blahoslaveného Pavla Petra Gojdiča oslávi-li gréckokatolíci v prešovskej katedrále slávením liturgie, ktorej predsedal vladyka Jonáš Maxim. V homílii pripomenul dôležité evanjeliové slová o bdelosti a pripravenosti sluhu na príchod svojho pána. A práve život a biskupská služba blaženého vladyku boli o bdelosti viery a vnímaní znakov doby, keď nezostal ticho v čase šíriacej sa ideológie fašizmu. Bol postavený na stranu života, sám osobne zachraňoval množstvo židovských obyvateľov a k tomu viedol aj kňazov. Rozmerom bdelosti je aj vedieť pomenovať svoje hriechy, nájsť to slabé, čo je v človeku. A tretou úrovňou bdelosti je byť ostrážitý voči duchovnému nepriateľovi. Toto vnímal a zostal verný Bohu a Cirkvi aj v čase, keď komunistický režim zrušil Gréckokatolícku cirkev a vladyku Gojdiča presviedčal na pravoslávie. V závere homílie vladyka pozval veriacich, aby si na jeho príhovor vyprosovali všetky potrebné milosti.

Na konci liturgie sa vladyka a kňazi presunuli do bočnej kaplnky k hrobu vladyku Gojdiča, kde sa spoločne pomodlili moleben. Završením slávnosti bolo vyhlásenie Jubilejného roka blahoslavených biskupov mučeníkov Pavla Petra Gojdiča a Vasilá Hopka, ktorý sa v Prešovskej archieparchii bude sláviť od 4. novembra 2026, keď uplynie 25 rokov od blahorečenia vladyku Gojdiča, a potrvá až do 5. novembra 2027. Slávnosť zakončili myrovaním a uctením si relikvií. (Michal Pavlišinovič; foto: Štefan Vaško)

FESTIVAL NÁDEJE

HATALOV ► Po dvojročnej prestávke sa obec Hatalov opäť stala dejiskom *Festivalu nádeje*, ktorý organizuje OZ Agatangel. Deviaty ročník otvorila svätá liturgia s vladykom Milanom Chauturom. Účastníci mali možnosť pristúpiť k sviatosti zmierenia, zapojiť sa do spoločnej modlitby, vypočuť si svedectvá viery a zúčastniť sa na sprievodných aktivitách. V službe duchovného sprevádzania bol prítomný aj český kňaz Jakub Polívka z farnosti Horní Roveň. Na pódiu vystúpili viacerí známi interpreti kresťanskej hudby. Program doplnili tvorivé dielne a pohybové aktivity pre deti. (TK KBS)

PŮT FARNOSTI

HRABSKÉ ► Pri príležitosti 50. výročia odchodu vladyku Vasilá Hopka veriaci z farností Repejov a Volica putovali do jeho rodnej farnosti Hrabské. Po modlitbe molebenu slávili liturgiu spolu s domácim otcom Rastislavom Daňom, otcom Šimonom Gajanom, otcom Milanom Sisakom a otcom Martinom Dlužaninom. Po štedrom agapé, ktoré pre nich pripravila rodina otca Rastislava, navštívili izbu blaženého vladyku Vasilá. Následne sa presunuli na obhliadku drevených chrámov Bardejovského okresu. Navštívili chrámy v Lukove, Krivom, Fričke, Bardejovských kúpeľoch a v Jedlinke. (Šimon Gajan)

TAM 2026

OSTURŇA ► Mládež vo veku 12 – 16 rokov sa od 19. do 23. júla zúčastnila na 27. ročníku *Tábora archanjela Michala* v Osturni. Pre 50 účastníkov pripravili animátori pestrú zmes zábavného programu a duchovného obohatenia. Hlavnou myšlienkou bolo mladých vytrhnúť z ilúzií vyfiltrovaného online sveta, zbúrať masky umelej dokonalosti a pomôcť im objaviť ich skutočnú, Bohom darovanú identitu. V priebehu tábora si mladí vyrábali drevený kríž, ktorý v stredu dokončili, posvätili a osadili pri farskej budove. Na znak víťazstva posledný večer završili zábavným programom, diskotékou a vyžrebovaním tomboly. Tábor si za posledné roky vybudoval novú silnú komunitu. (Nikolas Fečunda, Gabriel Ráchela; foto: Dominik Haľama)

VÝZVA ZA MIER A POKOJ

VETROVA SKALA ➤ V duchu modlitieb za mier a pokoj vo svete sa v sobotu 25. júla uskutočnil tradičný výstup ku krížu na slovensko-ukrajinskej hranici. Svätú liturgiu na vrchole Vetrovej skaly (1024 m n. m.) slávili veriaci s vladykom Milanom Chauturom. Medzi prítomnými účastníkmi boli aj kňazi z Ukrajiny a bývalý riaditeľ Užhorodských lesov, ktorý tento kríž v roku 2011 na hranici postavil. Vladyka v homílii poukázal na spoločenskú krízu a pripomenul, že život je najväčší dar, ktorý treba chrániť a rozvíjať už od počatia. Zdôraznil, že skutočné šťastie nespočíva v hromadení majetku, ale v úcte k človeku a budovaní silných rodín. Pripomenul, že štátne hranice majú byť len informáciou o území, nie rozdelením v srdciach a rodinách. Na záver liturgie veriaci zverili obete konfliktov pod ochranu Presvätej Bohorodičky s pevnou vierou vo víťazstvo pokoja. Po duchovnom programe čakalo účastníkov v lokalite Starý Koňuš agapé, ktoré srdečne pripravilo poľovnícke združenia PZ Jeleň Koňuš a PZ Diviak Porúbka. Prítomní veriaci prežili požehnaný čas v prírode, vytvorili živé spoločenstvo a domov odchádzali s nádejou, že sa v zdraví stretnú opäť o rok v poslednú júlovú sobotu. (Jozef Fabišík)

ODPUSTOVÁ SLÁVNOSŤ

PRIEVIDZA ➤ Slávnosť na počesť sv. sedmopočetníkov, patrónov farnosti v Prievidzi, sa konala v sobotu 25. júla. Prítomný bol vladyka Milan Lach SJ. V spomienke na sv. sedmopočetníkov poukázal na to, že ľudia sú hladní po pravom chlebe a sedmopočetníci boli tí, ktorí nebeský chlieb ľuďom prinášali.

Na záver bol sprievod okolo chrámu a potom spoločné posedenie a obed. V rámci obeda deti farnosti potešili starších nielen kyticou, ale aj umeleckým pásmom – básničkou, pesničkami a hrou na hudobných nástrojoch. (Jozef Durkot; foto: archív farnosti)

MILOSTIVÝ KURZ IKON

LOMNICA ➤ 19. – 26. júla sa v kláštore sestier redemptoristiek vo Vranove nad Topľou uskutočnil ikonopisecký kurz pre mladých z Prešovskej archieparchie a Košickej eparchie. Deväť mladých ikonopiscov prežilo týždeň naplnený modlitbou, sústredenou prácou, trpezlivosťou a tvorivosťou. Pod láskavým vedením mladej ikonopisky Adriány Cenkerovej postupne vznikali ikony, ktoré nie sú iba umeleckými dielami, ale predovšetkým vyjadrením viery a túžby priblížiť sa k Bohu. O účastníkov kurzu sa s veľkou láskou starali sestry redemptoristky. Zabezpečili im nielen ubytovanie a stravu, ale sprevádzali ich aj po duchovnej stránke vďaka spoločnej modlitbe. (text a foto: Štefánia Čepová)

PREŠOV ➤ 6. – 7. júla sa v SNM – Múzeu rusínskej kultúry v Prešove uskutočnil ikonopisecký minikurz pre deti vo veku od 7 do 14 rokov. Lektorkou kurzu bola ikonopiskyňa Adriána Cenkerová, ktorá účastníkov oboznámila s duchovnými a umeleckými základmi písania ikon. Malí ikonopisci začali prvý deň prehliadkou múzea, aby sa oboznámili s dejinami Rusínov. Po úvodnej práci s ikonami si ako bonus prezreli aj časť múzea, do ktorej bežní návštevníci nemajú prístup. Druhý deň usilovne pracovali na dokončení svojich diel. Hotové ikony boli požehnané v prešovskej katedrále. (T. Fedor)

PREŠOV ➤ Pár dní plných dobrodružstva, modlitby, priateľstiev a zážitkov. Tohtoročný miništrantský tábor mal tému *Divoký v srdci*. Účastníci v priestoroch kňazského seminára v Prešove spoločne objavovali, čo znamená byť mužom podľa Božieho srdca – silným vo viere, odvážnym v rozhodnutiach a verným Kristovi. Vďaka patrí otcovi Marianovi, ktorý slúžil sväte liturgie a viedol katechézy. (GKS v Prešove)

PREŠOV ➤ V deň sviatku blahoslaveného Pavla Petra Gojdiča 17. júla zavítal vladyka Jonáš Maxim do farského chrámu zasväteného tomuto svätcovi na Sídlsku 3 v Prešove. Slávnostný program sa začal molebenom k blahoslavenému. Pred začiatkom liturgie privítal vladyku otec Peter Kačur, ktorý bol k 15. júlu ustanovený za farára tejto farnosti, kde doteraz pôsobil ako administrátor. Pri tejto príležitosti arcibiskup odovzdal otcovi Petrovi zlatý kríž, ktorý mu prináleží k službe kancelára a riaditeľa Arcibiskupského úradu v Prešove, ktorú zastáva dva roky. V homílii sa vladyka Jonáš zameral na tému duchovného bdenia, ktoré definoval ako autentický prejav lásky k Bohu. V závere otec Peter Kačur vyjadril vladykovi vďaku za spoločné slávenie eucharistie a pastiersku prítomnosť. Zároveň v mene celej farnosti oficiálne privítal nového kaplána otca Ľuboša Pavlišinoviča, ktorého pastoračná služba bude smerovať predovšetkým k veriacim filiálnej obce Veľký Šariš. (farnosť Prešov – Sídlsko 3)

KOMÁRANY ➤ Veriaci z Komáran slávil odpustovú slávnosť na počesť patrónky Chrámu sv. Anny, matky Presvätej Bohorodičky. Pri modlitbe Akatistu požehnanie rodín sa spojili a prosili aj za mier a pokoj na celom svete. Slávnostnú liturgiu celebraval 26. júla vladyka Marián Andrej Pacák CSsR. Koncelebrovali dekan otec Richard Harvilko, otec Martin Laban a otec Miroslav Janočko. Vladyka v homílii vyslovil potrebu zmierenia, vzájomnej lásky a bezhraničnej potreby dôverovať Ježišovi v každej situácii, v každej chvíli nášho života. Spevom sprevádzal zbor z Vranova nad Topľou. Vyvrcholením bol slávnostný sprievod okolo chrámu a záverečné archijerejské požehnanie. (vďační veriaci)

KOŠICE ➤ Počas posledného júlového týždňa odštartovali mladí z farnosti Košice-Nad jazerom sériu výletov, ktorá bola ponúknutá ako forma denného tábora pre deti od 7 do 13 rokov. V pondelok 27. júla sa napriek nepriaznivému daždivému počasiu vybrali na vyhliadkovú vežu. Ich námaha a nadšenie boli odmenené krásnym slnečným výhľadom na celé Košice. Vedúca výletu Eva Čonková pre mladých pripravila aj sprievodné aktivity a kvíz, v ktorom si deti preskúšali vedomosti o sa-

MAĎARSKÁ FATIMSKÁ SOBOTA

KLOKOČOV ➤ V sobotu 1. augusta sa na pútnickom mieste Klokočov uskutočnila augustová fatimská sobota Maďarského protopresbyterátu Košickej eparchie. Podujatie nadviazalo na novovzniknutú tradíciu augustových fatimských sobôt, počas ktorých sa väčšina liturgického programu slávi v maďarskom jazyku. Archijerejskú svätú liturgiu slávil vladyka Ábel Socska, eparchiálny biskup Nyíregyházy. Veľkou radosťou bola aj účasť pútnikov z Maďarska, ktorí prišli autobusom z farnosti Nyíregyháza a Nyírbátor spolu so svojimi duchovnými otcami. Vo svojej homílii sa vladyka Ábel zamýšľal nad tvárou Klokočovskej Bohorodičky. Podľa neho vyjadruje lásku k človeku, súciti s jeho utrpením, odpustenie za urážky spôsobené jej Synovi i hlbokú spolupatričnosť s Božím ľudom. (Vojtech Boháč; foto: Enikő Vaszily, Kristián Smetanka)

MEDZINÁRODNÝ LETNÝ PROGRAM

KOŠICE ➤ Košice sa stali dejiskom prvého ročníka medzinárodného letného akademického programu *Sts. Cyril and Methodius Enrichment Days*, ktorý spojil vysokoškolských študentov z USA a viacerých európskych krajín. Podujatie pripravila Košická eparchia v spolupráci s americkým *Faith & Reason Institute* vo Washingtone a Centrom spirituality Východ – Západ Michala Lacka. Štvordňový program sa začal v sobotu 8. augusta a zahŕňal prednášky, liturgické slávenia, púť do Klokočova, diskusie i spoločný kultúrny program. Jeho cieľom bolo priblížiť účastníkom duchovné, liturgické a kultúrne bohatstvo byzantskej tradície, predstaviť dejiny a súčasnosť Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku a zároveň vytvoriť priestor na rozvoj akademických a osobných vzťahov medzi Košickou eparchiou a katolíckymi inštitúciami v USA. (text a foto: TSKE)

motnej veži a jej okolí. Takto spoznávali krásu prírody a dielo Stvoriteľa, nebeského Otca. V utorok ich čakala dlhšia túra na Bankov, kde boli pripravené aktivity zamerané na telo i ducha. Pripomenuli si tým dielo Ježiša, Božieho Syna. V tretí a posledný deň sa pohodlne odviezli do Jasova, kde preskúmali Jasovskú jaskyňu a odhalovali dvetisícročný rodokmeň starodávnej rodiny Vekricovcov. Jej rodostrom je plný ohnivých jazykov a nie je ňou nikto iný ako Cirkev, naplnená Svätým Duchom. Nechýbala ani záverečná zmrzlinová odmena pre každého. Takto mladí odhalili celý príbeh Svätej Trojice a spoznali časť zákutí mesta Košice. (R. Fučko)

POPRAD ➤ Národné stretnutie mládeže, kresťanské podujatie pre mladých veriacich ľudí na Slovensku, 1. augusta pokračovalo v Poprade katechézami, voľnočasovými aktivitami a workshopmi v rámci prezentácie rehoľných rádov, hnutí, iniciatív a ponúk v Cirkvi. O 17. hodine sa slávila archijerejská liturgia, ktorej predsedal vladyka Jonáš Maxim, hlava Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku. Koncelebroval arcibiskup Cyril Vasil, vladyka Milan Lach, Mons. Bernard Bober, košický arcibiskup metropolita, predseda Konferencie biskupov Slovenska (KBS), a ďalší biskupi. V homílii vl. Jonáš Maxim v úvode priblížil mladým sociálnu kategóriu mládeže ako relatívne moderný pojem, no zároveň vyzdvihol skutočnosť, že Ježiš Kristus od začiatku hľadel na mladého človeka s láskou, rozumel jeho hľadaniu a vyslobodzoval ho z izolácie. Hoci biblická kultúra pojem mládež nepoznala a dospievajúci boli prirodzenou súčasťou medzigeneračnej spoločnosti, evanjeliá zachytávajú hlboké stretnutia Krista s konkrétnymi mladými ľuďmi. Na príkladoch z evanjelií vladyka ukázal, ako Ježiš odpovedá na dnešné krízy, samotu, radosti i trápenia mladých ľudí. Pripomenul, že aj ten najinteligentnejší mladý človek potrebuje zázemie rodiny a spoločenstva. Vzkriesením mladíka z Naimu či na odovzdaní apoštola Jána pod krížom Márii Kristus ukazuje, že riešením na každú krízu, stratu zmyslu a izoláciu sú živé vzťahy. V závere vladyka zdôraznil, že mladá generácia nie je pre Cirkev a spoločnosť len budúcnosťou, ale partnerom v prítomnosti. (TK KBS)

VÝROČNÁ PŮŤ NA HORE ZVIR

LITMANOVÁ ➤ 8. až 9. augusta sa na pútnickom mieste na hore Zvir v Litmanovej uskutočnila tradičná archieparchiálna odpustová slávnosť. Podujatie prinieslo bohatý duchovný program pre tisíce veriacich, ktorí prišli putovať a uctiť si Presvätú Bohorodičku. Nedelňý program ponúkol paraklis, utiereň či mariánsky akatist a ruženec. Slávnostnú liturgiu v nedeľu slávil vladyka Jonáš Maxim a homíliu predniesol vladyka Milan Lach SJ. Hlavnou myšlienkou homílie bola potreba premeniť navonok prejavovanú nábožnosť na skutočnú, živú vieru prejavujúcu sa v každodennom živote ako vieru viditeľnú v slovách, postojoch aj skutkoch. Osobitne povzbudil tých, ktorí prežívajú chorobu či inú ťažkú životnú situáciu. Liturgiu spevom skrášlil Zbor z Vranova nad Topľou-Čemerného pod vedením Márie Šandorovej. (Ján Murgaš; foto: Michal Petríľák)

RICHARD FUČKO

STRETNI!

Poprad sa na prelome leta stal mestom mladých – stal sa dejiskom piateho Národného stretnutia mládeže P26, na ktoré prišlo približne dvetisíc mladých z celého Slovenska, aby stretli Krista v živej, mladej Cirkvi.

Ako mediálny partner sme v Slove získali unikátnu možnosť – dostať sa skoro všade a zároveň zažiť P26 úplne autenticky, čo som musel využiť na vlastnej koži.

Súčasťou balíka pútnika bola vlastná appka, ktorá ukrývala všetko dôležité – meno, priezvisko, workshop a najmä lokalitu ubytovania. Tá moja sa nachádzala v telocvični Gymnázia na Kukučínovej ulici. To prakticky znamenalo, že každý deň som už mal odškrtnutých 10 000 krokov :D.

Po krátkej tlačovke sa naplnila Aréna Poprad a vypukol program – mladých privítala sestra Lamiya. Po nej sa z pódia stalo vizuálne bludisko, v ktorom sa ocitol Adam a Eva v podaní hercov Martina a Andrey Tomanovcov. Ich blúdenie sprevádzal Norbert Daniš na klavíri.

Konkatedrála Sedembolestnej Panny Márie sa v podvečer naplnila na prasknutie. Počas tohto času som využil vstupenku kňaza a rozhodol sa slúžiť mladým v spovednici v sviatosti zmierenia – tým som mal miesto na sedenie isté.

Piatkový program následne vyvrcholil *Cestou Svetla*, ktorá priniesla štrnásť umelecky stvárnených výjavov po Ježišovom zmŕtvychvs-

taní. Najsilnejším momentom bolo, keď počas dvanásteho zastavenia vyzvali publikum, aby zapli malé LED sviečky, ktoré dostali pri vstupe. Akoby lusknutím prsta sa celá aréna rozžiarila svetlom. Takto prežiarení sme sa vrátili na naše karimatky v telocvičniach a pridelené ubytovne v očakávaní druhého dňa.

Sobotný program sa začal ranou modlitbou, ktorú viedla hudobníčka Dominika Gurbalová s priateľmi. Mladých pozvala vyjsť zo seba a byť vnímaví na druhých. „Láska k druhým oživuje moje vlastné talenty,” povzbudila prítomných. Po modlitbe sv. Františka nasledovala prvá epizóda divadelnej choreografie zo života Jána Havlíka, ktorú zrežíroval Pavol Danko. Po aréne sa premával mladý muž v prídlhom svetri, do ktorého vraj dorastie, cestou do vzdialenej školy.

Záver doobedia patril povzbudivým slovám gréckokatolíckeho bratislavského eparchiálneho biskupa vladyku Milana Lacha. Ten sa dotkol koreňov svojej osobnej viery, opísal svoje duchovné povolanie i voľbu medzi celibátom a ženatým kňazstvom.

Počas programu dobrovoľníci, ktorých bolo na celom stretnutí viac ako štyristo, po celom Poprade ukryli šesť tašiek plných *merchu*. Niektoré boli na dosah ruky, neďaleko arény, jeden sa ukrýval pod tajomnými GPS koordinátmi pri kríži konkatedrály alebo pri nohách ikony svätého apoštola Petra. Mal som to šťastie, že som sedel pri dverách arény a poklusom sa vydal práve k nášmu Chrámu sv. Petra a Pavla. Po ceste ma míňali rýchlejší mladí, oni však utekali ku konkatedrále, no ako som obchádzal chrám, videl som, ako sa už dvojica mladých nadšene fotí s nájdeným pokladom. Ich radosť bola hmatateľná, smútok ďalších

SA

dvadsiatich pomalších taktiež. Tí pomalší si *merch* mohli kúpiť počas celého víkendu a podporiť tak P26-ku.

Po výdatnom ryžovom obede sa každý rozbehol na svoj workshop, panelovú diskusiu alebo miesto angažovanosti. Nechýbal ani čas prejsť EXPO povolaní, uličku, v ktorej sa zhromaždilo skoro osemdesiat reholí, organizácií a centier pre mládež a hnutí či sekulárnych inštitútov. Nechýbal ani náš kňazský seminár.

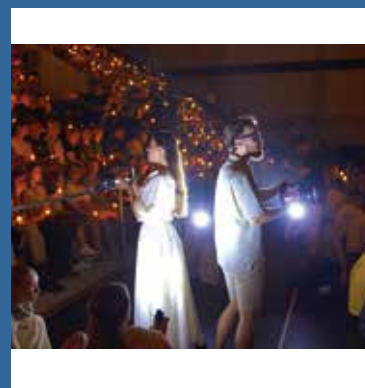
Podvečer opäť všetkých pritiahla konkatedrála, ktorá sa zmenila na jeden večer na gréckokatolícky chrám – pribudli ikony, sedesy, kadidelnica so zvončekmi. Mladí zažili neopakovateľný zážitok archijerejskej svätej liturgie s našimi vladykmi – nechýbala ani jedna eparchia, hlavným slúžiteľom a kazateľom bol vladyka Jonáš, prešovský arcibiskup metropolita. Ja som si celú svätú liturgiu užil v skoro klimatizovaných priestoroch strižne TV Lux, v ktorej sme hľadali najlepšie momentky a zábery do priameho prenosu. Nechýbali ani mladí či zasvätení, ktorí sa do kázne vladyku započúvali až príliš hlboko :D

Po slávení Eucharistie nás čakal guláš pred arénou a moment stíšenia v adorácii.

Posledný deň vyvrcholil záverečnou slávnostnou svätou omšou v konkatedrále. V homílii sa nám prihovorel pápežský nuncius Mons. Nicola Girasoli. Pozval prítomných, aby sa nebáli byť impulzom, tlačili Cirkev vpred. Záverečnou bodkou sa stalo posolstvo pápeža Leva XIV., v ktorom vyzval mladých, aby „obnovili svoje osobné stretnutie s Pánom, zdrojom skutočnej radosti a plnosti života“.

Počas celého programu vystúpili mnohí slobodní, zasvätení, hľadajúci i manželia, ktorí približovali svoju životnú cestu a ukazovali mladým, že v každom momente života sa dá prísť bližšie k Bohu – nikomu sa neotočí chrbtom.

Ak chcete vedieť, ako opísali P26-ku mladí pár slovami, načítajte priložený QR kód. 😊

Ž P N K A L T O L S N E M Y K O T
R L N A L I B I Ý P U M P A Č Á L
Y O A A M P M V F L L I E K N J Y
E N N B R I N B I E A S T A O Z S
B I I I T D L C T U N I K A E T O
E A E L N E A I H R I E C H R H S L
K K N O S I T E L S D O B R A D A
Y N O K Ú S V L V A E D O D E T Y
B D I V O Y A E A O D B A Z Á R S
V E R H O M T R S B Y O E R R T A
A K A N Y L A O T Č M R V C R O L
T O R Z O A S T R A T A T E V Y K
S B A N I Ž Ú R Y N F A S Ú C I T

Tajničku osemsmernovky tvorí 27 nevyškrtaných písmen.

Autor: Marek Pataky.

Legenda: ALIBI, ASTRY, BANKOMATY, BAZÁR, BENEFIT, BLESK, BRADA, BREZY, CIELE, DEDINA, DEKANÁT, DEZERT, EMISIE, FATRA, HOSTITEĽ, HRIECH, HROBY, KANYLA, KLASY, KNIHY, KOLIBA, KORZO, KYVETA, L'ADOVEC, LIMAN, LIMIT, LIPID, NINIVE, OBČAN, ODBOR, OHREV, OSADA, OZNAM, PRIEKY, PUMPA, SAMBA, SEBEC, SKRAT, SLINY, SLOVO, SNEMY, STAVBY, STRES, SÚCIT, SUITA, SVETLO, TLAK, TORZO, TUNIKA, ÚKONY, ULICA, ÚŽINA, VRÁTA, ŽALMY, ŽĽAB.

INZERCIA

Rekonštrukcie striech a veží chrámov.

Nové strechy. Demontáž a likvidácia azbestu. Vypracovanie potrebnej projektovej dokumentácie. www.svestav.sk. Mobil: 0905 437 209, mejl: svestav@svestav.sk

Ručne písané ikony. www.ikony.sk

Fy DUDAS ponúka:

- elektrické pohony zvonov
 - lineárny a magnetický pohon zvonov
 - diaľkové ovládanie zvonov (GSM)
 - zvonové drevené a oceľové konštrukcie
 - nové zvony a srdcia zvonov
 - vežové hodiny a kladivá zvonov
 - opravu starých systémov
- e-mail: jandudas@teraz.de
tel.: **0907 268 344**, www.zvonydudas.sk

INZERCIA

V augustovom losovaní bola zo všetkých riešení vylosovaná pani **Mária Dujavová z Prešova.**

Správne riešenie z júlového čísla:

Osemsmernovka: Pokora utišuje aj veľké hriechy.

Riešenia zasielajte na adresu: SLOVO, Hlavná 3 080 01 Prešov alebo inzercia@casopisslovo.sk.

LUX OD ROKU 1991 PREŠOV

35 rokov s Vami

ČISTIACA TECHNIKA
najväčší výber upratovacej a čistiacej techniky na predajni a v e-shope

ČISTIACE SLUŽBY
čistiace práce od A-Z

Bardejovská 5, 080 06 Prešov - Ľubotice
+421 51/77 10 371, 77 10 809

VTIPY

Čo budeme robiť, keď sa nám minú všetky potraviny a budeme musieť ísť loviť?

Ved' ja ani neviem, kde taká pizza žije!

Na pláži: „Prepáčte, to je váš syn, čo mi zahrabal šiltovku do piesku?“

„Ale kdeže, môj je ten, čo vám prepaľuje lupou nafukovačku.“

Po hlavnej stanici v Londýne sa prechádza starší lord a na hlave má namiesto klobúka natiahnutú starú topánku. Podíde k nemu náčelník stanice a pýta sa: „Drahý lord, prečo sa tu prechádzate so starou topánkou na hlave?“

„Viete, pane,“ odvetí lord, „ja mám už dlho taký zvyk. Každý utorok sa idem poprechádzať so starou topánkou na hlave.“

„Drahý lord, to iste chápem, no dnes je pondelok.“

„Prepánajána,“ zhíkne lord a okamžite si stiahne topánku z hlavy, „to musím vyzeráť ako blázon!“

Manželka: „Idem do obchodu. Chceš niečo?“

Manžel: „Radosť, lásku, oslobodenie od starostí, pohodu...“

Manželka: „Skráť to! Plzeň či Budvar?“

Slovo – oficiálny časopis Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku www.casopisslovo.sk

Ročník 59, mesačník, číslo 1

Adresa redakcie

SLOVO, Hlavná 3, 080 01 Prešov
tel.: 051/756 26 42, 0909 266 013
e-mail: redakcia@casopisslovo.sk

V prípade záujmu o zasielanie časopisu nás kontaktuje na: distribucia@casopisslovo.sk.

Číslo účtu

SK45 0200 0000 0032 1020 6959

Vydavatelia

Gréckokatolícka cirkev na Slovensku,
Hlavná 1, 081 35 Prešov, IČO 51311917
Petra, n. o., Hlavná 1, 080 01 Prešov, IČO 37886622

Cirkevné schválenie

ABÚ v Prešove, č. j. 3317/99

Šéfredaktorka

PhDr. Valéria Juríčková, PhD.

Redakcia

Mgr. Richard Fučko
ThDr. Miroslav Dancák, PhD.
PhDr. Adriana Čovanová, PhD.
Mgr. Miroslav Chorenďák
DipL.-Theol. Univ. Ján Sabol

Grafický návrh

Mgr. Jozef Petričko

Grafické spracovanie

Mgr. Žaneta Tkáčová, DiS. art.

Za obsah inzerátov nezodpovedáme.
Redakcia si vyhradzuje právo na úpravu príspevkov.
Zásady ochrany osobných údajov sú uvedené na webovej stránke <http://casopisslovo.sk/vyhlasenie/>.

Tlač: Alfa print, s. r. o., Martin

Distribúcia: Mediaprint-Kapa Pressegrosso, a. s., Bratislava
ISSN 1335-7492. EV 182/08

Dátum vydania: 01.09.2026

Titulná strana: Archijerejská svätá liturgia v Poprade počas P26 - autor Nikolas Fečunda, niko.cr2

Michal Galmus – 5. september – 40 rokov života; **Marek Saraka** – 7. september – 50 rokov života; **Ladislav Praščák** – 8. september – 55 rokov života; **Marcel Gajdoš** – 8. september – 25 rokov kňazskej vysviacky; **Juraj Terek** – 8. september – 25 rokov kňazskej vysviacky; **Zsolt Szabó** – 8. september – 25 rokov kňazskej vysviacky; **Mikuláš Jančuš** – 9. september – 40 rokov života; **Jaroslav Pasok** – 10. september – 50 rokov života; **Martin Mikula** – 17. september – 50 rokov života; **Martin Demo** – 24. september – 50 rokov života; **Róbert Demko** – 28. september – 50 rokov života

SPOLOK SV. CYRILA A METODA

Jubilanti – september

50 rokov: Ján Fajner, Trhovište; Štefánia Matiová, Košice; Marian Mačoško, Humenné- Pod Sokolejom; otec Martin Mikula, Trebišov; otec Jaroslav Pasok, Podhradík

60 rokov: Anna Koudelková, Petkovce

70 rokov: Anna Bohinská, Slivník; Katarína Házyová, Košice; Božena Kereštanová, Vyšné Remety; Dionýzia Vojtková, Kamenica nad Cirochou

75 rokov: Anna Bačová, Sečovská Polianka; Anna Dubovská, Humenné; Veronika Fejková, Vranov-Lomnica; Milan Medeši, Cabov; Mária Olejárová, Košice; Mária Pazičová, Košice; Mária Telehová, Sobrance; Ján Tomaščin, Kvačany; Jaroslav Varga, Michalovce; Terézia Vašková, Kuzmice; Kvetoslava Velčková, Vranov nad Topľou

80 rokov: Mária Antolíková, Sečovce; Ľudmila Bartková, Vranov nad Topľou; Anna Blanárová, Košice; Mária Fedoriková, Iňačovce; Milada Grodzová, Stakčín; Margita Mudroňová, Sedliská; Mária Pohlodová, Vlača; Margita Takáčová, Zdoňa

85 rokov: Michal Feckanin, Vranov-Juh; Ján Kocan, Košice-Pereš; Bartolomej Čverčko, Vinné

Duchovný otec **Vladimír Geletka** oslávil 23. júla okrem svojich narodenín aj 20. výročie kňazskej vysviacky. Otec Vlado, srdečne vám blahoželáme a ďakujeme za láskavosť, obetavosť, trpezlivosť a ľudský prístup.

Do ďalších rokov vám vyprosujeme pevné zdravie, radosť, Božie milosti a požehnanie. Nech vás Svätý Duch naplňa svojimi darmi a Presvätá Bohorodička ochraňuje vás i vašu rodinu.

veriaci obce Novosad

Dôstojný duchovný otec

Jozef Havrilčák, s veľkou vďačnosťou sa na vás obraciame pri príležitosti vášho odchodu na štúdiá do Ríma.

Z celého srdca vám ďakujeme za všetko, čo ste počas svojho pôsobenia v našej farnosti vykonali. Boli ste nám nielen kňazom, ale aj duchovným sprievodcom. Ďakujeme za duchovné hodnoty, ktoré ste nám odovzdávali, a za vaše povzbudzujúce príhovory, ktoré sa dotýkali našich srdiec. Nesmierne si vážime váš ľudský a srdečný prístup ku každému. Mnohým z nás ste pomohli niesť životné bremená, prekonávať prekážky a nachádzať nádej aj v náročných chvíľach. Veríme, že štúdium v Ríme bude pre vás požehnaním a prinesie vám mnoho nových poznatkov, skúseností a duchovného obohatenia. Do ďalších rokov vám vyprosujeme hojné Božie požehnanie, ochranu Panny Márie, pevné zdravie, múdrosť a radosť z naplňovania vášho povolania. Ďakujeme vám za všetko dobro, ktoré ste zasiali. Zostanete v našich modlitbách i v našich srdciach.

s vďakou gréckokatolícki veriaci zo spoločenstva Kostola Najsvätejšej Trojice Pereš

28. september je ten deň, keď sa dožíva 50 rokov náš duchovný otec **Róbert Demko**.

Ďakujeme Bohu za dar vášho života a kňazstva.

Prajeme vám zo srdca zdravie, šťastie, veľa radosť a Božej milosti. Vaše kázne nás vždy povzbudzujú a posilňujú vo viere. Božie slovo ohlasujete s múdrosťou, so srdcom a zrozumiteľne. Mnohí z nás si vaše slová ďalej nosíme v srdci. Nech vás Pán sprevádza zdravím, silou a požehnaním vo vašej službe medzi nami. Vyprosujeme vám Božiu milosť, lásku, pokoj v duši a radosť z každého človeka, ktorého stretnete. Nech vás Presvätá Bohorodička ochraňuje a sprevádza na ceste života. Ďakujeme za vašu službu, obetu a blízkosť.

Na mnohaja i blahaja lita!

veriaci z filiálky Hriadky

SPOMÍNÁME

Nebeský Otče, je to už šesť rokov, čo si si k sebe povolal nášho milovaného ocka **Jozefa Kunoša** z Vernára. Daj nám silu žiť tak,

aby bol na nás hrdý. Nech jeho pamiatka zostáva navždy živá v našich srdciach, v našich slovách i skutkoch, odmeň ho za všetko dobro, ktoré počas svojho života vykonal pre svoju rodinu i pre ľudí okolo seba.

Tí, ktorí ste ocka poznali, prosím, venujte mu modlitbu.

milujúca rodina

OZNAMY

Redakcia časopisu Slovo veľmi pekne ďakuje Jolane Fedorovej a Antonovi Leškovi z Okružnej ako aj všetkým darcom darcom, ktorí podporili časopis Slovo akýmkoľvek finančným darom. Ďakujeme.

MODLITBA ZA RODINU

Nebeský Otče, ty si pôvodcom všetkého dobrého na nebi i na zemi. Ty si od počiatku pozval človeka do svojej prítomnosti, aby bol šťastným, preto si ho obdaroval rodinným spoločenstvom. Pre neposlušnosť a hriech sa stal neschopným každého dobra. Poslal si mu záchranu vo svojom Synovi, Ježišovi Kristovi, aby človek, oslobodený z moci hriechu, mohol žiť v rodine podľa Božieho plánu. Vyliatím svojho Ducha ustavične uzdravuješ a posväcuješ každé zo svojich detí. Nech nám tvoja láska, Pane, vráti prvotnú podobu, aby naše rodiny prežívali radosť zo vzájomnej blízkosti a nachádzali potešenie z toho, že patria tebe. Veď ty si naše uzdravenie a posvätenie a my ti vzdávame slávu, spolu s tvojím jednorodeným Synom i s tvojím presväтым, dobrým a životodarným Duchom, teraz i vždycky i na veky vekov. Amen

Slovo

MODLITBA V STAROBE

Pane, môj Spasiteľ, pozri na mňa a podaj mi ruku.

Pomôž mi znášať ťarchu rokov.
Daruj mi zdravie a spásu, útechu a trpezlivosť: trpezlivosť s ľuďmi,
trpezlivosť s okolím, trpezlivosť so sebou samým.

Buď so mnou v mojej samote.
Otvor mi ústa, aby som ťa chválil.
Daj, nech som ešte užitočný pre dobré veci. Amen.

Slovo